

การผลิตและการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์เกาะเมียง (เกาะ 4)

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา

An Evaluation of using Public Relations Media : Koh Meing (Koh 4)

Mo Koh Similan National Parks, Phang - Nga Province

โดย

สุภัทรา เผ่าพงษ์คล้าย

Miss Supattra Paopongkly

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต (การสื่อสารภาครัฐและเอกชน)
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2548

ISBN 974-9725-94-8

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวสุภัทรา เผ่าพงษ์คล้าย

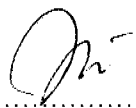
เรื่อง

การผลิตและการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์เกาะเมียง (เกาะ 4)
อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาครัฐและเอกชน)

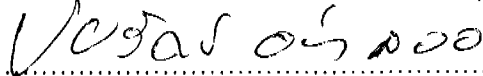
เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548

ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์

.....

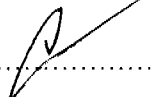
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ พิมลสินธุ์)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....

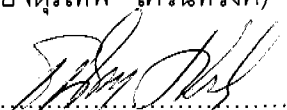
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิยรัตน์ อ่องล่อ)

กรรมการวิทยานิพนธ์

.....

(นายจตุรเทพ โควินทวงศ์)

คณบดี

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญา เสรษฐา)

บทคัดย่อ

จากการศึกษาเรื่อง “การผลิตและการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ เกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา” โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา 2 ประเด็นใหญ่ คือ

1. เพื่อผลิตสื่อเพิ่มเติม เพื่อใช้บริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา ดังนี้

1.1 เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทย

1.2 เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวชาวไทยได้รับข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน

1.3 เพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนเจ้าหน้าที่ในการบริการนักท่องเที่ยวชาวไทยบนเกาะเมียง (เกาะ 4)

1.4 เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวชาวไทยสามารถประกอบกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย และไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่

2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของสื่อที่พัฒนาและผลิตเพื่อใช้กับนักท่องเที่ยวชาวไทย

วิธีการศึกษาในครั้งนี้ ใช้รูปแบบจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) และผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) จากนั้นได้ดำเนินการผลิตสื่อ 2 ประเภทได้แก่ การผลิตรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model) ซึ่งแสดงตำแหน่งต่าง ๆ บริเวณพื้นที่เกาะเมียง (เกาะ 4) เพื่อบอกจุดสำคัญในการท่องเที่ยวบนเกาะเมียง (เกาะ 4) และการผลิตวีซีดี (VCD) เพื่อแนะนำเกาะการให้บริการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ประเภทการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อนำไปสู่การประเมินผลการใช้สื่อที่ผลิต (Survey Research) ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Samplings) จากนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 200 คน ที่ใช้บริการร้านอาหารของอุทยานในช่วงเวลาอาหารเย็น เวลาประมาณ 18.30 น. - 19.30 น. ระยะเวลาในการดำเนินการ 5 วัน ๆ ละ 40 ชุด คือวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2547

จากการประเมินผลการใช้สื่อ จากข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวไทย เป็นเพศชาย มากกว่าหญิง เพราะการเดินทางค่อนข้างลำบาก นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาพักค้างแรม ส่วนใหญ่พบว่า มาพักค้างแรม 1-2 วัน มากที่สุด จากกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเข้าร่วม กิจกรรม ดำน้ำตื้น ดำน้ำลึก ว่ายน้ำ ดูปูไก่ มาก และความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจาก สื่อที่ผลิตเพื่อใช้กับนักท่องเที่ยว จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ความคิดเห็นต่อความชัดเจนของ สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย ความสะดวกในการค้นหาสถานที่ และข้อมูลในการท่องเที่ยว ได้รับประโยชน์มาก และส่วนความคิดเห็นต่อเนื้อหาจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า การแนะนำเกาะ ความชัดเจน สถานที่ การบรรยายประกอบ ความเหมาะสมของเวลาที่นำเสนอ มีเนื้อหา มาก และกลุ่มตัวอย่างสามารถนำไปใช้กับการท่องเที่ยวบริเวณเกาะเมียง (เกาะ4)

นอกจากนี้ รูปแบบภูมิทัศน์ (Model) และวีซีดี (VCD) ยังสามารถแนะนำเส้นทาง บนเกาะได้อย่างทั่วถึงทำให้นักท่องเที่ยวสามารถไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง เป็นการช่วย บริหารเวลาในการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และ นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวได้อย่างคุ้มค่า ท่องเที่ยวได้อย่างปลอดภัยและไม่ทำลายธรรมชาติ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิยรัตน์ อ่องล่อ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ พิมลสินธุ์ ประธานกรรมการ วิทยานิพนธ์ ที่กรุณาชี้แนะแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ ให้คำแนะนำและกรุณาตรวจ แก้ไขเนื้อหา จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ คุณจตุรเทพ โควินทวงศ์ กรรมการจาก ภายนอก ซึ่งอดีตเป็นผู้ช่วยอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา จังหวัดพังงา ที่ได้ให้คำแนะนำและ ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้อย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คุณวิทยา หงษ์เวียงจันทร์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา จังหวัดพังงา ที่อนุญาตให้เข้าพื้นที่เพื่อทำวิจัย พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในเรื่องที่พัก และเรือโดยสาร และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานบนเกาะ 4 (เกาะเมียง) ทุกท่าน ที่กรุณาสละ เวลาและให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และช่วยเหลือทุกอย่างที่เป็นข้อมูลการทำวิจัยในครั้งนี้ เป็นอย่างดีเยี่ยม ถ้าไม่ได้รับความกรุณาจากทุกท่าน วิทยานิพนธ์เล่มนี้คงไม่อาจสำเร็จลุล่วง ลงได้

ขอขอบคุณ คุณปริยรัศมี (น้องแอน) น้องที่น่ารักที่สุด ซึ่งคอยเป็นกำลังใจให้ตลอด ระยะเวลาที่ทำการวิจัยครั้งนี้และช่วยค้นคว้าหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์มาใส่ให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ขอขอบคุณ คุณสมชาย (พี่โม) หัวหน้างานที่ใจดีและเข้าใจ ที่ให้เวลาดูงานช่วงหนึ่งเพื่อลงพื้นที่การศึกษา ขอขอบคุณ คุณชมพูนุช (น้องนุ้ย) คุณวนิดา (น้องลิซ่า) คุณธีรสิทธิ์ (น้องโจ้) คุณมธุวรรณ (น้องหวาน) คุณอิฐ คุณบวรนันท์ (โป๊งเหม่ง) คุณตุ้ม และเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ชาวกลีกรไทยและเพื่อนมิตรมหาวิทาลัยธรรมศาสตร์ ที่คอยให้ความช่วยเหลือทุก ๆ เรื่อง ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจและคอยเป็นแรงผลักดันในการทำงานอยู่ตลอดเวลา และขอบคุณ คุณนนทวัฒน์ (นนท์) คุณชนก ที่เป็นเพื่อนที่ดี คอยแลกเปลี่ยนเป็นกำลังใจ ซึ่งกันและกันในการทำวิทยานิพนธ์ของตัวเองให้สำเร็จ และช่วยเหลือเรื่องโปรแกรมที่ใช้วิเคราะห์ ในการทำวิทยานิพนธ์ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาบทคัดย่อภาษาอังกฤษให้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ คุณป้า และหลวงลุงบรรเจิด คุณแม่พิจิตรา ที่คอยเป็น
กำลังใจ และช่วยสนับสนุนการศึกษาในการดำเนินชีวิตมาโดยตลอดร่วมกับคณาจารย์
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา
ความรู้อันทรงคุณค่า ส่งผลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จออกมาเป็นผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อการมา
ท่องเที่ยวหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา ดังที่ตั้งใจไว้

สุภัทรา เผ่าพงษ์คล้าย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2548

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญแผนภูมิ	(9)
บทที่	
1. บทนำ	1
ความสำคัญและความเป็นมาของการศึกษา.....	1
ปัญหานำการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
ขอบเขตการศึกษา	5
นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	9
แนวความคิดด้านการประชาสัมพันธ์	11
แนวความคิดของการวางแผนและประเมินผลการประชาสัมพันธ์	19
แนวคิดในการตัดสินใจเลือกสื่อประชาสัมพันธ์	27
แนวคิดเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์.....	29
แนวทางการศึกษาการพัฒนาแนวคิด.....	39

แนวคิดเรื่องการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามผลการประชาสัมพันธุ์	45
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
3. ระเบียบวิธีวิจัย	53
วิธีการศึกษา.....	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา	57
การสุ่มตัวอย่าง.....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	58
การวิเคราะห์ข้อมูล	60
การสรุปผลและการรายงานผลการวิจัย.....	60
4. ผลการศึกษา.....	61
ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ	61
ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview).....	81
ส่วนที่ 3 ผลการผลิตสื่อ.....	85
ส่วนที่ 4 ผลการประเมินสื่อ (Survey Research)	87
5. สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	102
สรุปผลการศึกษา.....	103
อภิปรายผลการศึกษา	109
ข้อเสนอจากการศึกษา.....	113
ข้อเสนอแนะอื่นๆ.....	114
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	115

ภาคผนวก	
ก. แบบสอบถาม	117
ข. ร่าง Script	121
ค. ภาพโครงสร้างรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model)	125
ง. ภาพรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model).....	126
จ. วีซีดี (VCD)	127
บรรณานุกรม	128
ประวัติการศึกษา.....	134

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	แสดงอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ระหว่างปี พ.ศ. 2543 ถึงปี พ.ศ. 2546	66
4.2	แสดงจำนวนครุภัณฑ์ที่เป็นยานพาหนะ ระหว่างปี พ.ศ. 2543 ถึงปี พ.ศ. 2546	68
4.3	แสดงจำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นบ้านพักและห้องน้ำ ระหว่าง ปี พ.ศ. 2543 ถึงปี พ.ศ. 2546	69
4.4	แสดงสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา เฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึงปี พ.ศ. 2545	70
4.5	แสดงเพศของนักท่องเที่ยว.....	88
4.6	แสดงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว ที่อุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะสิมิลัน	89
4.7	แสดงการพักค้างแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว ที่อุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะสิมิลัน	90
4.8	แสดงความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย.....	91
4.9	แสดงความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย.....	93
4.10	แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม.....	94
4.11	แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อรูปแบบ จำลองภูมิทัศน์ (Model)	96
4.12	แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมการเก็บขยะชายหาดของนักท่องเที่ยวชาวไทย	98
4.13	แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อเนื้อหา VCD	98
4.14	แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อคุณภาพ VCD	99

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า	
2.1	แสดงขั้นตอนการประเมินผลงานประชาสัมพันธ์.....	25
2.2	แสดงการตัดสินใจเลือกสื่อประชาสัมพันธ์	28
2.3	รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของลาสเวลล์ ค.ศ.1948.....	40
2.4	รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของแซนนอนและวีเวอร์ ค.ศ.1949	41
2.5	รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของชแรมม์ ค.ศ. 1954	42
4.1	โครงสร้างการบริหารงานของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน.....	67

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของการศึกษา

ประวัติและความเป็นมาของเกาะสิมิลัน¹

"สิมิลัน" เป็น ภูเขาวิหหรือมลายู แปลว่า "เก้า" ชาวประมงบางคนจึงเรียกว่า หมู่เกาะเก้า ประกอบด้วยเกาะ...น้อย 9 เกาะด้วยกัน เรียงตัวตามแนวทิศเหนือไปทิศใต้ได้แก่ เกาะบาง เกาะสิมิลัน เกาะปายู เกาะห้า เกาะหก เกาะเมียง เกาะปาหยัน เกาะปายัง และเกาะหุยง

การสำรวจพื้นที่ ปี พ.ศ. 2524

เมื่อปี พ.ศ. 2524 มีการสำรวจหมู่เกาะสิมิลัน โดย คณะสำรวจซึ่งประกอบด้วย Mr.Jeferey A.Sayer ผู้เชี่ยวชาญด้านอุทยานแห่งชาติและสัตว์ป่าของ FAO ศ. ดร.เต็ม สมิตินันท์ ผู้เชี่ยวชาญกรมป่าไม้ และนายสุวิช สิงห์พันธ์ เจ้าหน้าที่กองอุทยานแห่งชาติ พร้อมด้วย คณะสำรวจของ นายประพันธ์ ผลเสวก บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เพื่อนเดินทาง คณะสำรวจ ได้เสนอความคิดเห็นตามหนังสือลงวันที่ 11 พฤษภาคม 2524 มายังกองอุทยานแห่งชาติว่า บริเวณหมู่เกาะสิมิลันมีสภาพธรรมชาติและทิวทัศน์ทางทะเลสวยงามยิ่ง สภาพแวดล้อมบนเกาะอุดมสมบูรณ์ ด้วยพันธุ์ไม้และสัตว์ป่าที่น่าสนใจหลายชนิด สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปประกอบด้วยหน้าผา ไซหินรูปร่างแปลกตา หาดทรายขาวบริสุทธิ์และใต้ทะเลอุดมด้วยปะการังหลากสีมากมายหลายชนิดที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ สัตว์ทะเลชุกชุม นอกจากนี้ยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์หลายชนิด โดยเฉพาะเต่าทะเลได้อาศัยเกาะนี้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์และมีนกขาปีโหนที่อาศัยอยู่ จึงเหมาะที่จะสงวนรักษาไว้โดยจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ

¹ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ปีงบประมาณ 2546 (พังกา: ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, 2546)

การประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2525

จากผลการสำรวจดังกล่าวของอุทยานแห่งชาติ (เดิม) กรมป่าไม้ จึงได้จัดส่งคณะทำงานออกไปสำรวจและจัดทำรายงานการสำรวจหมู่เกาะสิมิลัน เสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 2/2524 เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2524 เห็นสมควรให้หมู่เกาะแก่งหรือหมู่เกาะสิมิลัน จัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพธรรมชาติต่าง ๆ ในพื้นที่คงอยู่ มิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่อประโยชน์ในการพักผ่อนหาความรื่นรมย์ของประชาชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและเพื่ออำนวยความสะดวกแก่รัฐและประชาชนตลอดไป ซึ่งต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับหลักการร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดพื้นที่ดังกล่าวเป็นอุทยานแห่งชาติ ในการประชุมเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2525 และได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินหมู่เกาะสิมิลัน ในท้องที่ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา เนื้อที่ประมาณ 128 ตารางกิโลเมตร (หรือประมาณ 80,000 ไร่) ให้เป็น อุทยานแห่งชาติประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 99 ตอน 123 ลงวันที่ 1 กันยายน 2525 ใช้ชื่อว่า "อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน" นับเป็นอุทยานแห่งชาติแห่งที่ 43 ของประเทศ

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นห้วงทะเลอันประกอไปด้วยปะการังนานาชนิดประสมประสานกับสัตว์ทะเล และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ก่อให้เกิดความงดงามภายใต้ท้องทะเล หรือเกาะแก่งซึ่งมีหาดทรายที่ขาวสะอาด น้ำทะเลสดใสและทัศนียภาพของโขดหินที่มีรูปร่างลักษณะต่าง ๆ แปลกตา ยิ่ง นอกจากนี้ยังประกอบด้วยป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์และสัตว์ป่าที่หายาก ดังนั้นรัฐจึงได้ประกาศกำหนดพื้นที่ดังกล่าวนี้ ให้เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเล ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ความสมดุลย์ทางธรรมชาติและระบบนิเวศที่มีอยู่ให้มีความยั่งยืน เพื่อประโยชน์ในการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย และเพื่ออำนวยความสะดวกแก่รัฐและประชาชน

การสำรวจทรัพยากรสัตว์ป่า ปี พ.ศ. 2535²

ในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการสำรวจทรัพยากรสัตว์ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน พบว่า มีนกไม่น้อยกว่า 39 ชนิด ซึ่งแบ่งเป็น 1. นกที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในประเทศไทยและไม่อพยพย้ายถิ่น เช่น เหยี่ยวแดง นกกวก 2. นกอพยพ เช่น นกปากซ่อมหางเข็ม นกเด้าลมหลังเทา และ 3. นกประจำถิ่น และบางครั้งมีการอพยพย้ายถิ่น ได้แก่ นกนางแอ่นบ้าน นกยางควาย นกอีลุ้ม และนกนางนวลเกลบสีกุหลาบ นกที่พบได้บ่อยในเขตอุทยานแห่งชาติ ได้แก่ นกยางทะเล นกขาปีไหนด นกคลุมพูขาว นกออก และนกกินเปี้ยว

เนื่องจากอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันมีสภาพพื้นที่เป็นเกาะขนาดเล็กอยู่ห่างไกลจากชายฝั่ง มีแหล่งน้ำจืดตามธรรมชาติน้อย จึงทำให้มีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมน้อย เท่าที่สำรวจพบ มี 27 ชนิด โดยทั่วไปมีขนาดเล็กประกอบด้วยค้างคาว 16 ชนิด เช่น ค้างคาวปีกถุงเคราดำ ค้างคาวมงกุฎเทาแดง และค้างคาวหน้าหมู เป็นต้น กระรอก 3 ชนิด เช่น กระรอกบินแกมสีเทาหนู 4 ชนิด เช่น หนูฟานทองเหลืองและหนูทองขาว แม่นหางพวง อีเห็นธรรมดา และโลมาหัวขวดปากสั้น

สัตว์เลื้อยคลานที่พบมี 22 ชนิด ได้แก่ กิ้งก่าสวน เต่ากระ ตะกวด เขี้ยว งูเหลือม งูเขียวหางไหม้ทองเหลือง ฯลฯ นอกจากนี้ยังสำรวจพบสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกอีก 4 ชนิด ได้แก่ อึ่งน้ำเต่า คางคกบ้าน กบหนอง และเขียดตะปาด

ยังมีสัตว์อีกชนิดหนึ่งที่น่าสนใจได้แก่ ปูไก่ หรือที่คนทั่วไปเรียกว่า “ปูชน” เนื่องจากมีขนปรากฏอยู่บริเวณขาจำนวนมากจนเป็นลักษณะเด่นที่เห็นชัด ปูบกชนิดนี้ พบเห็นได้ไม่ยากในหมู่เกาะสิมิลัน โดยจะขุดรูอยู่ไม่ไกลจากแหล่งน้ำ

การประเมินศักยภาพ ปี พ.ศ. 2538

ศูนย์วิจัยป่าไม้ (2538) ได้ศึกษา และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของพื้นที่ธรรมชาติใน 14 จังหวัดภาคใต้แล้ว พบว่า พื้นที่ที่มีความเหมาะสมมากในการเป็นแหล่ง

²ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ปีงบประมาณ 2541 (พังกา: ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, 2541)

ท้องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ส่วนใหญ่จะมีสถานภาพเป็นพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่อนุรักษ์ (Protected area) ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และวนอุทยานต่าง ๆ ที่อยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้ ซึ่งศูนย์วิจัยป่าไม้ได้กล่าวว่า อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่เป็นเกาะแก่งชายฝั่ง จัดอยู่ในชั้นศักยภาพสูง และจัดเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีศักยภาพสูงเป็นลำดับที่ 10 จากทั้งหมดในกลุ่มศักยภาพสูง 16 แห่ง นอกจากนี้ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันยังมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวอีกด้วย

สรุปความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง "การวางแผนการใช้สื่อและกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ บนเกาะเมียง อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา"

เพื่อที่จะให้การท่องเที่ยวดำเนินต่อไปได้โดยยังคงรักษาสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ การให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวผ่านสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ จะทำให้นักท่องเที่ยวรู้ถึงคุณค่า ความสำคัญ ศักยภาพ และสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงสถานที่ที่น่าสนใจ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมนันทนาการ นอกจากนี้ยังทราบถึงข้อควรปฏิบัติในการใช้พื้นที่

การให้มีสื่อความหมายธรรมชาติ ในเขตบริการและเขตการพักผ่อน จึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการ เพื่อให้เกิดการได้มาซึ่งทรัพยากรที่ยั่งยืน

ปัญหานำการวิจัย

1. ความขาดแคลนสื่อในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวชาวไทย
2. ปัญหาในการเดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว
3. บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอในการให้บริการการท่องเที่ยว
4. การถูกทำลายทรัพยากรโดยนักท่องเที่ยว
5. ขาดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อผลิตสื่อเพิ่มเติมเพื่อใช้บริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้
 - 1.1 เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
 - 1.2 เพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวไทยได้รับข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน
 - 1.3 เพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนเจ้าหน้าที่ในการบริการนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
 - 1.4 เพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวไทยสามารถประกอบกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย และไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของสื่อที่พัฒนาและผลิตเพื่อใช้กับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ขอบเขตการศึกษา

1. การศึกษาวิจัยจะอยู่ภายในบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) ซึ่งเป็นที่ทำการอุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
2. ศึกษาผลของการใช้สื่อเพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) โดยจะเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้สื่อในการใช้เวลาท่องเที่ยวบริเวณเกาะเมียงหรือเกาะ 4
3. ศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาพักผ่อนบริเวณหาดหน้าและหาดเล็ก ของเกาะเมียง (เกาะ 4) ซึ่งเป็นที่ทำการอุทยานหมู่เกาะสิมิลัน โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือน พฤศจิกายน 2546 ถึง เดือน เมษายน 2547

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการที่มีการถ่ายทอดสารระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร ซึ่งมีความเข้าใจร่วมกันต่อเครื่องหมายที่แสดงข่าวสารโดยผ่านสื่อ เพื่อให้เกิดผลตอบสนองตามเป้าหมายที่วางไว้

การจัดการการสื่อสาร หมายถึง การพัฒนาในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยจัดทำวิธีดี ในการประชาสัมพันธ์บริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) ซึ่งเป็นที่ทำการอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา

การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสถาบันโดยใช้สื่อประเภทต่างๆ และการจัดกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้เข้ามามีส่วนร่วม โดยมีแผนงานที่วางไว้ล่วงหน้า

เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ หมายถึง แบบสอบถามที่นำมาประเมินผลการผลิตสื่อของนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4)

ผู้ส่งสาร หมายถึง อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา จังหวัดพังงา

ผู้รับสาร หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวหมู่เกาะลันตา

เส้นทางการ หมายถึง ทำเพื่อการบันเทิง เช่น กิจกรรมวอลเลย์บอลชายหาด

นันทนาการ หมายถึง ทำเพื่อความสะดวก เช่น มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

การให้ความรู้และบริการข้อมูล หมายถึง การผลิตสื่อ แบบจำลองภูมิทัศน์และวิธีดี

การมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดกิจกรรมเก็บขยะบริเวณชายหาดและได้นำการตรวจสอบติดตามผลและการวิจัย หมายถึง การประเมินประสิทธิผลของสื่อและกิจกรรม

รูปจำลอง (Model) หมายถึง สิ่งที่ผู้วิจัยผลิตขึ้น โดยจัดทำแบบจำลองสภาพพื้นที่ของเกาะเมียง (เกาะ 4) โดยให้แผนที่จริงเป็นต้นแบบตามมาตราส่วน 1 : 500 ซึ่งแสดงจุดสำคัญการท่องเที่ยวบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4)

อุทยานแห่งชาติ หมายถึง พื้นที่อันกว้างขวางประกอบด้วยทิวทัศน์ที่สวยงาม และมีสิ่งน่าสนใจด้านวิทยาศาสตร์ ด้านวิทยาการศึกษา และด้านพักผ่อนหย่อนใจ หรือมีปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เป็นที่น่าอัศจรรย์ หรือมีสิ่งน่าสนใจเป็นพิเศษทางประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรม และคงความเป็นสภาพธรรมชาติเดิม สมควรที่จะอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกของชาติสืบไป

ทรัพยากรที่ยั่งยืน หมายถึง การมุ่งหวังให้ทรัพยากรธรรมชาติคงอยู่ และเกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติอย่างถาวรตลอดไป หากมีต้องเป็นผลกระทบน้อยที่สุด จึงสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้ยาวนานที่สุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยได้รับข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม นันทนาการ บริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) ที่ชัดเจน
2. นักท่องเที่ยวชาวไทยสามารถท่องเที่ยวและประกอบกิจกรรมบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติเดิมที่มีอยู่
3. นักท่องเที่ยวชาวไทยสามารถบริหารเวลากับการท่องเที่ยวบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) ได้อย่างไม่เสียเวลาในการท่องเที่ยว
4. ช่วยลดภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ได้นำแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการและนักวิจัยมาใช้เพื่อประกอบในการศึกษาและวิเคราะห์งานคือ

1. แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism)
 - 1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว
 - 1.2 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism)
2. แนวความคิดด้านการประชาสัมพันธ์
 - 2.1 ความหมายของการประชาสัมพันธ์
 - 2.2 วัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์
 - 2.3 คุณลักษณะของการประชาสัมพันธ์
 - 2.4 กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์
3. แนวความคิดของการวางแผนและประเมินผลการประชาสัมพันธ์
 - 3.1 ความสำคัญของการวางแผนการประชาสัมพันธ์
 - 3.2 วัตถุประสงค์ของการวางแผนการประชาสัมพันธ์
 - 3.3 ขั้นตอนการวางแผนประชาสัมพันธ์
 - 3.4 ขั้นตอนการวางแผนงานและประเมินผลการประชาสัมพันธ์
 - 3.5 การประเมินผลงานประชาสัมพันธ์
 - 3.6 การวิจัยเพื่อประเมินผลการประชาสัมพันธ์
4. แนวคิดในการตัดสินใจเลือกสื่อประชาสัมพันธ์
 - 4.1 สื่อที่นักประชาสัมพันธ์ควบคุมได้
 - 4.2 สื่อที่นักประชาสัมพันธ์ไม่สามารถควบคุมได้
5. แนวคิดเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์
 - 5.1 สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์
 - 5.2 กิจกรรมและสื่อในการประชาสัมพันธ์
 - 5.3 การผลิตวิดีโอ
 - 5.4 กล้องวิดีโอกับการแปลงลง วีซีดี (VCD)
 - 5.5 สื่อผลิต

- 5.6 สื่อกิจกรรม
- 5.7 แนวทางการศึกษาการพัฒนาแนวคิด
6. แนวคิดเรื่องการวิจัยเพื่อติดตามผลการประชาสัมพันธ์
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism)

ความหมายของการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) เป็นเครื่องหนึ่งในสหประชาชาติ ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง การเดินทางใด ๆ ก็ตามที่มีลักษณะ 3 ประการดังต่อไปนี้¹

1. การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (Temporary) แต่ไม่ใช่ไปตั้งรกรากอยู่ประจำ
2. การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจหรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง (Voluntary) ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มีใช้เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

ดังนั้น การเดินทางเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ และเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจที่เห็นชัดเจนว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวแล้ว การเดินทางเพื่อหาประชุมสัมมนา การกีฬา การติดต่อธุรกิจ การศึกษาค้นคว้าความรู้ ตลอดจนการเยี่ยมเยือนญาติมิตร ก็นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism)

จากการที่องค์กรต่าง ๆ ที่ได้ติดตามผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวมาเป็นเวลานาน จึงผลักดัน ชักชวนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงนโยบาย มาตรการและกลไกส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้เป็นไปในทางที่จะเป็นผลดีต่อประเทศชาติและประชาชนในระยะยาว คือ

¹ กองวิชาการและฝึกอบรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, "ความหมายและความสำคัญของการท่องเที่ยว," อุตสาหกรรมท่องเที่ยว, เอกสารเผยแพร่, น. 3.

สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวไปในทิศทางที่ยั่งยืน นั่นคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องพิจารณาทั้งในมิติทางเศรษฐศาสตร์ สังคม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วยตลอด เป็นการพัฒนาที่จะใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน โดยไม่กระทบกระเทือนผลประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ในอนาคตหรือการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจากวัฒนธรรมหรือธรรมชาติ ต้องสามารถใช้ได้อย่างต่อเนื่องในระดับที่วัฒนธรรมหรือธรรมชาติคงดำรงอยู่ได้อย่างถาวรหรือคงสภาพไว้ให้นานที่สุด

เมื่อเป้าหมายสำคัญที่สุดของการพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่ที่ ความพยายามที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบหลัก 4 ประการดังนี้²

1. การพัฒนาที่จะมีผลกระทบต่อกระบวนการการท่องเที่ยว ต้องดำเนินการในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต
 2. การพัฒนาที่มีผลกระทบต่อกระบวนการการท่องเที่ยว ต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต
 3. ต้องให้ประชาชนทุกส่วนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
 4. ต้องรับฟังความต้องการของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนครอบคลุมกว้างไกล และการสงวนรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยาวนานที่สุด
- การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ถือว่าเป็นแนวทางหรือวิถีทางหนึ่งที่พยายามจะก้าวไปสู่เป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาที่ยั่งยืน

²การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: วิถีทางสู่การก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน,” นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ECOTOURISM) ปี พ.ศ. 2538 – 2539 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด, 2537), น. 12-13.

แนวความคิดด้านการประชาสัมพันธ์

ความหมายของการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์³ คือ การสื่อสาร (Communication) สาขาหนึ่งในรูปแบบของการสื่อสารองค์กร (Organizational Communication) ที่ต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะด้านเป็นอย่างมาก ต้องใช้ความสามารถทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงานสื่อสารเพื่อสร้างสรรค์ความรู้ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกัน ระหว่างบุคลากรภายในองค์กร (การประชาสัมพันธ์ ภายใน) และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสาธารณชนที่เกี่ยวข้อง (การประชาสัมพันธ์ ภายนอก) เพื่อก่อให้เกิดความสนับสนุน ร่วมมือ เชื่อถือ ศรัทธา ตลอดจนการสร้างชื่อเสียงเกียรติยศ การยอมรับ และการไว้วางใจ อันจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงาน เพื่อความสำเร็จในงานขององค์กร ฉะนั้น งานประชาสัมพันธ์จึงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างองค์กรกับประชาชน ซึ่งมีใช้สิ่งๆ ที่ดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้โดยง่าย

การประชาสัมพันธ์ สามารถแบ่งตามระดับความสัมพันธ์ได้ดังนี้⁴

ระดับที่ 1 การเผยแพร่ข่าวสารขององค์กรไปสู่ประชาชน เพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความนิยมชมชอบในองค์กร

ระดับที่ 2 การจัดระบบบริการข่าวสาร เพื่อเผยแพร่ข่าวสารขององค์กรและข่าวสารอื่น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ออกไปสู่ประชาชน โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรให้เกิดขึ้นในจิตใจของประชากร

ระดับที่ 3 การวางแผนและปฏิบัติการระยะยาว ในการสร้างระบบเครือข่ายการสื่อสารเพื่อส่งข่าวสารและภาพลักษณ์องค์กรสู่ประชาชนและรับข่าวสารและพฤติกรรมของประชาชนต่อองค์กรโดยอาศัยกระบวนการวิจัย การรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาองค์กร ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

ฉะนั้น แนวความคิดในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ จึงมิใช่กิจกรรมกิจกรรมหนึ่งเพียงอย่างเดียวหรือบางอย่างเท่านั้น แต่การประชาสัมพันธ์ที่แท้จริง หมายถึง กิจกรรมทุกอย่าง

³ดวงพร คำบุญวัฒน์ และ วาสนา จันทรสว่าง, สื่อสาร...การประชาสัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์, 2541), น. 69 – 73.

⁴สมควร กวียะ, 2532, น. 70, อ้างถึงใน ดวงพร คำบุญวัฒน์ และ วาสนา จันทรสว่าง, สื่อสาร... การประชาสัมพันธ์, น. 69 – 73.

ที่รวมอยู่ในกระบวนการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ของหน่วยงานกับสาธารณชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ขอบเขตของงานประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมต่าง ๆ คือ

1. Publicity การเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจ กิจกรรม หน่วยงานโดยผ่านสื่อต่าง ๆ หรือสื่อมวลชน เช่น การประกาศ การปิดประกาศ การบริการข้อมูลข่าวสาร การสารนิเทศหรือสารสนเทศ (Information Service) การบริการติดต่อสอบถาม (Information of or Inquiry) การส่งข่าวสารสำหรับสื่อมวลชน (Press Release Release or news Release)

2. Public Attitude คือ การเสริมสร้างทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อองค์กร การรณรงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระทำขององค์กรให้เป็นไปในทางที่ดี

3. Public Opinion คือ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการสร้างประชาคมให้เกิดขึ้นในทางที่เป็นผลดีต่อองค์กร การสร้างภาพลักษณ์ (Public Image) ขององค์กรในทางที่ดี เช่น การสร้างภาพลักษณ์ของโรงพยาบาลว่าให้บริการดูแลรักษาโรคร้ายไข้เจ็บ การช่วยชีวิตคน (ภาพบวก) มิใช่โรงฆ่าสัตว์ (ภาพลบ) การสร้างคำขวัญสำหรับองค์กร ให้เห็นภาพที่ประทับใจ เช่น เพื่อนคู่คิดมิตรคู่บ้าน (ธนาคารกรุงเทพ) มุ่งมั่นสร้างสรรค์สังคมไทย (เครือซีเมนต์ไทย) เป็นต้น

4. Public Service or Public Welfare กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเป็นการประชาสัมพันธ์องค์กรได้มาก คือ การบริการสาธารณะ การบริการสังคม การให้สวัสดิการ และการให้ผลประโยชน์แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เช่น การบริจาคเงินการกุศล การจัดหาหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ การจัดโครงการบริการตรวจสุขภาพทางนรีเวชวิทยาและมะเร็ง สำหรับสตรีในวันหยุด โดยไม่คิดมูลค่า (โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย) การจัดนิทรรศการสุขภาพาลสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล) การจัดบริการต่าง ๆ แก่สังคม หากเป็นองค์กรธุรกิจ ถือว่าเป็นการจัดบริการในรูปแบบของการคืนกำไรแก่สังคม เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

5. Public Development การจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาโดยส่วนรวม เช่น การฝึกอาชีพ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคน การจัดทัศนศึกษา การให้ทุนการศึกษา การฝึกอบรมและดูงาน โครงการเยาวชนเพื่อสันติภาพและการจัดรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เป็นต้น

6. Public Advertising การโฆษณาองค์กร โดยเป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ (PUBLIC RELATIONS ADVERTISING) เพื่อชื่อเสียงของหน่วยงานองค์กรหรือสถาบัน เช่น การให้ทุนสนับสนุนรายการโทรทัศน์ โดยมีได้โฆษณาบริการ กิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์ แต่โฆษณาชื่อเสียง

ขององค์กร เช่น รายการมรดกโลก (สารคดีทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5) ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารไทยพาณิชย์หรือสารคดี “รู้ทันเอดส์” ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารทหารไทย เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์

1. เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจ เหตุการณ์พิเศษ และการสร้างความสัมพันธ์อันดีในการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

การประชาสัมพันธ์ภายใน คือ การประชาสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในองค์กรเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมายและอุดมการณ์ขององค์กร เสริมสร้างขวัญและกำลังใจและความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ลดช่องว่างระหว่างฝ่ายบริหารและบุคลากร กระตุ้น ชักจูงใจและส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานเต็มที่ด้วยความเต็มใจ และทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์องค์กรไปพร้อมกันด้วย โดยมีความรู้สึกจงรักภักดีต่อองค์กร รู้สึกมีส่วนร่วมในความสำเร็จ มีความภาคภูมิใจในเกียรติยศและชื่อเสียงของหน่วยงานนั้น ทั้งนี้ การประชาสัมพันธ์ภายในเป็นเรื่องที่สำคัญมากเป็นอันดับแรก ตลอดจนมีผลกระทบโดยตรงต่อการประชาสัมพันธ์ภายนอก เพราะการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ภายนอกจะไม่ประสบผลสำเร็จ ลุล่วงไปได้ หากปราศจากการประชาสัมพันธ์ภายในหรือการประชาสัมพันธ์ภายในล้มเหลว

การประชาสัมพันธ์ภายนอก คือ การดำเนินการประชาสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสื่อมวลชน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องในการดำเนินงานขององค์กร มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ตลอดจนบอกกล่าวเกี่ยวกับการดำเนินงานในเหตุการณ์พิเศษ เพื่อการสนับสนุนร่วมมือในการดำเนินงาน เพื่อความสำเร็จของงานในองค์กรนั้น

2. เพื่อสร้างและเผยแพร่ชื่อเสียงขององค์กรให้เป็นที่รู้จัก ได้รับความไว้วางใจ ความนิยมยกย่อง ความเชื่อถือและศรัทธาจากประชาชน โดยการแสดงเจตนารมณ์หรืออุดมการณ์ที่แน่วแน่ในการดำเนินงานอย่างถูกต้อง ตามกฎหมายและบรรทัดฐานของสังคม เพื่อมุ่งมั่นสร้างสรรคความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชนและสังคมโดยส่วนรวม การกระทำดีและแสดงให้เห็นประชาชนเห็นคุณงามความดีเหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถ้าองค์กรไม่ได้รับความนิยมและความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชนแล้ว ย่อมปราศจากการสนับสนุนร่วมมือ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงานขององค์กรเป็นอย่างยิ่ง

3. เพื่อป้องกันและรักษาชื่อเสียงและภาพลักษณ์ (IMAGE) ขององค์กร การประชาสัมพันธ์ในลักษณะนี้ เป็นการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อป้องกันและแก้ไขความเข้าใจ

ผิด ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้โดยมีการตรวจสอบความคิดเห็นและประชามติของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับองค์กรเป็นระยะ ๆ การตรวจสอบและประเมินผลงานหรือข่าวสารที่ประชาชนได้รับเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรแล้ววางแผนดำเนินการเพื่อป้องกัน รักษา และเตรียมพร้อมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะของการประชาสัมพันธ์

โดยที่การประชาสัมพันธ์ดำเนินงานตามกระบวนการของการสื่อสาร แต่มีคุณลักษณะที่แตกต่างจากการสื่อสารด้านอื่น ๆ คือ

1. การประชาสัมพันธ์ เป็นการติดต่อสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) คือ สื่อความหมายและความคิดเห็นจากองค์กรไปยังประชาชนและรับฟังความคิดเห็นและประชามติจากประชาชน เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อประสานผลประโยชน์และความพึงพอใจซึ่งกันและกัน ซึ่งแตกต่างจากการโฆษณา (Advertising) เพราะการโฆษณาเป็นการสื่อสารทางเดียว มุ่งผลประโยชน์เพื่อการขายสินค้าหรือบริการ

2. การประชาสัมพันธ์ เป็นการสื่อสารสนับน้าวใจที่ยึดหลักความเป็นจริงอย่างมีความรับผิดชอบเต็มที่ แตกต่างจากการโฆษณาและการโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งอาจจะเกินความจริงหรือไม่เป็นความจริงแต่อย่างใดเลย

3. การประชาสัมพันธ์ดำเนินการสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และหวังผลระยะยาว ทั้งนี้เพราะการประชาสัมพันธ์ คือวิธีการขององค์กรอันมีแผนการและกระทำต่อเนื่องกันไป เพื่อผลระยะยาว คือ ความเข้าใจ ความไว้วางใจ ความนิยม ความเชื่อถือศรัทธาและความประทับใจ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ ต้องใช้เวลาในการดำเนินงาน แต่จะดำรงอยู่และเป็นผลดีมากกว่าวิธีการอื่น ๆ ในระยะยาวรวมทั้งไม่ต้องทุ่มงบประมาณจำนวนมหาศาล ในระยะเวลาอันสั้นเหมือนกับการโฆษณา

4. การประชาสัมพันธ์เป็นงานวางแผนและประเมินผล เป็นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถติดตามผล แก้ไข ปรับเปลี่ยน ในกรณีเกิดอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ได้

5. การประชาสัมพันธ์เป็นงานสร้างสรรค์ ต้องอาศัยทั้งศาสตร์ ซึ่งมีหลักในการดำเนินงานเชิงทฤษฎีและความเป็นศิลป์ ซึ่งต้องอาศัยการสร้างสรรคเชิงปฏิบัติ อาศัยหลักจิตวิทยา สร้างความแปลกใหม่ ความดึงดูดใจ ความประทับใจเช่นเดียวกับการโฆษณา ทั้งนี้งานประชาสัมพันธ์ใดที่มีลักษณะของการสร้างสรรค์ที่โดดเด่น จะก่อให้เกิดความสำเร็จได้มาก โดยเฉพาะในการประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนที่มีการแข่งขันสูง

กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

เมื่อกล่าวถึงกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์แล้ว สก็อต เอ็ม คัทลิป และ แอลเลน เฮซ เซ็นเตอร์ ถือได้ว่าเป็น ผู้ที่มีอิทธิพลต่อความคิด ของนักวิชาการ และ นักประชาสัมพันธ์ทั่วไป โดยที่เขาทั้งสองได้แบ่ง กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ⁵

1. การวิจัย (Research) จุดเริ่มต้น ของงานประชาสัมพันธ์ คือ การรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงที่มีอยู่ เพื่อเป็นการเรียนรู้ สถานภาพของหน่วยงานนั้นว่า สมควรทำการประชาสัมพันธ์อย่างไร การรวบรวมดังกล่าวจะต้องกระทำด้วยวิธีที่จะได้ข้อมูลข้อเท็จจริง ที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ การวิจัยเป็นการใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ จึงเป็นที่ยอมรับว่าจะสามารถนำมาซึ่งข้อมูล ที่ถูกต้องที่สุดการวิจัยประเภทนี้ครอบคลุมแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่

1. หลักฐานที่ปรากฏอยู่ ซึ่งได้แก่ ข่าวต่าง ๆ ที่ปรากฏ อยู่ตามหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ หรือในนิตยสาร วารสารต่าง ๆ ของหน่วยงาน รายงานประจำปี และรายงานต่าง ๆ ของหน่วยงานอื่นที่มีความเกี่ยวข้อง ข้อมูลเหล่านี้มีค่ามากต่อการวิจัยเบื้องต้น และยังเป็นข้อมูลที่ทำให้ได้ง่าย ไม่เสียเวลา และเงินในการจัดหา

2. ข้อมูลที่ต้องมีการสืบค้นหาอย่างมีแผน ตามปกติแล้วข้อมูลประเภทนี้ หมายถึง ข้อมูลที่ต้องการใช้ กับการตัดสินใจวางแผนโดยตรง ซึ่งได้แก่ การสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแน่นอนว่า กลุ่มประชาชนเหล่านี้จะมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงต้องมีการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งต้องอาศัยวิธีทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วย

การวิจัยที่ดีนั้น ต้องเป็นการผสมผสานศึกษาเปรียบเทียบ ระหว่างข้อมูล 2 แหล่งนี้ ถ้าข้อมูลทั้งสอง มีลักษณะคล้ายคลึง หรือใกล้เคียงกัน การสรุป จะมีน้ำหนักมากขึ้น แต่ถ้าขัดแย้งหรือแตกต่างกันก็มีผลการสรุป และการให้ความมั่นใจในความเที่ยงตรงของข้อมูล ด้วยการตรวจสอบให้รอบคอบอีกชั้นหนึ่ง

2. การวางแผน (Planning) การวางแผน เป็นขั้นตอนที่สอง ของกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ต่อการวิจัย หรือค้นคว้าหาข้อเท็จจริง ซึ่งการวิจัยนี้จะสามารถให้ข้อมูลที่ดีและสมบูรณ์ต่อคำถามต่อไปนี้

⁵พรทิพย์ พิมลสินธุ์, ภาพพจน์นั้นสำคัญยิ่ง: การประชาสัมพันธ์กับภาพพจน์ (กรุงเทพมหานคร: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), น. 13 - 18.

1. สถาบันกำลังเผชิญกับปัญหาอะไรบ้าง มีสาเหตุมาจากอะไร
2. ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ มีทัศนคติอย่างไร ต่อสถาบัน และปัญหานั้น ๆ มีความรุนแรงมากน้อยเพียงไร
3. นักประชาสัมพันธ์ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบันครบถ้วนสมบูรณ์แล้วหรือยัง ทั้งในด้านประวัติ พัฒนาการ ธุรกิจ การบริหาร นโยบาย ศักยภาพ จุดเด่น และจุดด้อยของสถาบัน
4. วัตถุประสงค์ของการดำเนินธุรกิจของสถาบันคืออะไร เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการประชาสัมพันธ์อย่างไร สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหรือไม่ สามารถแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่และสามารถพัฒนาให้สถาบัน มีชื่อเสียงที่ดี ได้รับความนิยมศรัทธา และการสนับสนุน จากกลุ่มเป้าหมายได้อย่างไร

เมื่อได้คำตอบจากคำถามเหล่านี้แล้ว งานของการวางแผนจึงจะเริ่มได้ คำว่า "การวางแผนการประชาสัมพันธ์" หมายถึง การกำหนดวิธีปฏิบัติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ และเพื่อให้การดำเนินงานนั้น ๆ มีความสอดคล้องต่อเนื่อง เพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยแผนการประชาสัมพันธ์ อย่างน้อยจะต้องระบุกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมกำหนดเวลาและรายละเอียดอื่นที่เหมาะสม

จากความหมายของการวางแผนประชาสัมพันธ์นี้ จะพบองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การกำหนด วิธีการปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นการควบคุมให้มีการปฏิบัติ กิจกรรมต่าง ๆ อย่างรอบคอบ โดยระบุว่า จะต้องทำอะไร จะใช้คน เวลา งบประมาณ และเครื่องอุปกรณ์ มีกลยุทธ์ หรือ กลวิธีอะไรบ้าง อนึ่ง การกำหนดวิธีการปฏิบัตินี้ควรมีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันด้วย
2. มีการระบุกิจกรรมพร้อมกำหนดเวลา และรายละเอียดที่เหมาะสม ซึ่งในส่วนนี้ ก็จะเป็นการขยายความวิธีการปฏิบัติให้ดีขึ้น โดยระบุว่ากิจกรรมหนึ่ง ๆ นั้นควรมีลักษณะเช่นไร จะจัดให้มีเมื่อไหร่ นอกจากนี้แล้ว ผู้วางแผนอาจจะระบุรายละเอียดอื่นที่เหมาะสมอีกในแผนก็ได้ ซึ่งได้แก่ กลุ่มประชาชนเป้าหมาย กลยุทธ์ หรือกลวิธีผู้รับผิดชอบ กิจกรรมนั้น ๆ เป็นต้น
3. มีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในการทำงานประชาสัมพันธ์แต่ละครั้ง จะประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งแต่ละกิจกรรมต่างก็มีจุดมุ่งหมายหรือ ประโยชน์เฉพาะตัวของมันอยู่แล้ว แต่ประเด็นที่กล่าวในที่นี้ คือ กิจกรรมทั้งหลายนั้น จะมีความสอดคล้องต่อเนื่องซึ่งกันและกัน

3. การติดต่อสื่อสาร (Communication) การสื่อสารเป็นขั้นตอนที่สาม หลังจากที่ได้มีการกำหนดแผนการประชาสัมพันธ์ที่แน่นอนชัดเจนและเป็นที่ยอมรับในหมู่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

การสื่อสารในที่นี้ หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างสถาบันกับกลุ่มประชาชนเป้าหมาย ด้วยการให้ข่าวสาร สารความรู้ ความเข้าใจ ความบันเทิง และเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับสถาบัน โดยสถาบันจะส่งข่าวสารทั้งหลายนี้ ผ่านสื่อไปยังกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้การสื่อสาร จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด จะต้องพิจารณาจาก สภาพและประเภทของสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น

1. สื่อต่าง ๆ ของหน่วยงาน โดยพิจารณาว่าหน่วยงานนี้มีสื่ออะไรอยู่บ้าง และมีความพร้อมมากน้อยเพียงใด เช่น มีวารสารหรือจดหมายข่าว ซึ่งสามารถใช้เผยแพร่แก่พนักงาน ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือการได้รับสิทธิพิเศษในการมีรายการวิทยุเพื่อเผยแพร่สารความรู้ของหน่วยงานนั้น

2. สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์รายวัน และ รายสัปดาห์ วารสาร นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

3. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสื่อสาร การสื่อสารโดยอาศัยสื่อแต่ละประเภทจะยังผลทางด้านประสิทธิภาพแตกต่างกัน ทั้งนี้การเลือกสื่อจะต้องพิจารณาตัวแปร เหล่านี้ ประกอบกัน

4. เนื้อหาสาระของข่าวประชาสัมพันธ์

5. กลุ่มเป้าหมายและพฤติกรรมการรับข่าวสาร

6. บุคลากรที่มีพร้อมและมีอยู่

7. เวลา

8. งบประมาณ

9. สภาพเหตุการณ์ สิ่งแวดล้อม (สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม)

ฉะนั้น ถ้าเลือกสื่อที่ไม่เหมาะสม ไม่เพียงแต่เป็นการทำงานที่เสียทั้งเวลาและเงิน แต่อาจหมายถึง ความล้มเหลว ของการประชาสัมพันธ์ในเรื่องนั้น ๆ ด้วย การสื่อสาร จึงเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและลึกซึ้งที่สุดในบรรดาขั้นตอนของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ทั้ง 4 ขั้นตอน

4. การประเมินผล (Evaluation) เมื่อได้มีการกระทำเกิดขึ้น และทำเป็นข่าวเผยแพร่ไปแล้ว ปัญหาที่ตามมาสำหรับนักประชาสัมพันธ์ คือข่าวหรือกิจกรรมนั้น ๆ มีผลต่อความคิดของประชาชนอย่างไร มีใครให้ความสนใจบ้าง ให้ความสนใจมากน้อยเพียงไร มีปฏิกิริยาได้ตอบ

อย่างไร หรือไม่ ภาพลักษณ์ของหน่วยงานนั้น จะดีขึ้นหรือไม่อย่างไร คำตอบต่อคำถามเหล่านี้เป็นการประเมินผลงานที่ทำไปแล้ว

การประเมินผล หมายถึง การตัดสินคุณค่าของการกระทำใด ๆ โดยมีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาใช้ ประกาศตัดสินคุณค่าของการกระทำนั้น

จากความหมายนี้ จะพบว่า การประเมินผลนั้นจะต้องประกอบด้วย

1. ข้อมูล
2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
3. การตีความหมายและตัดสินคุณค่า

วิธีการที่ใช้ในการประเมินผลการประชาสัมพันธ์มีด้วยกัน 2 วิธีคือ

1. วิธีการประเมินที่อาศัยการสังเกต (Empirical Method) เป็นวิธีที่อาศัยการสังเกตและความชำนาญเป็นหลักมากกว่าการใช้เหตุผล ปกติวิธีนี้จะอาศัยข้อมูลต่าง ๆ ที่พอจะเห็นหรือ หาได้รอบตัวของนักประชาสัมพันธ์เอง เช่น ชาวตามหนังสือพิมพ์ จดหมายวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็น รายงานของฝ่ายการตลาด หรือความคิดเห็นของบุคคลที่พบปะ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ก็สามารถสะท้อนอะไรบางอย่างได้บ้าง ข้อมูลประเภทนี้จะละเอียดอ่อน และมีตัวแปรอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องมาก จึงต้องระวังในการประเมินผล การประเมินผลประเภทนี้ เป็นการประเมินผลแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งไม่ค่อย จะได้รับความนิยมหรือยอมรับสำหรับผู้บริหารหรือบริษัทที่ทำอาชีพนี้ เพราะเป็นการประเมินผลแบบนำความคิดเห็นส่วนตัว หรืออารมณ์เข้าไปเกี่ยวข้อง (Subjective evaluation) แต่วิธีนี้ก็มักนิยมปฏิบัติกัน เพราะง่าย สะดวก ไม่เสียเวลาและงบประมาณ ในการประเมินผล ถ้าหากเข้าใจถึงการจัดทำกรประเมินผลแบบนี้ และใช้รายงานวิจัยหรือหลักฐานที่น่าเชื่อถืออื่น ๆ มาผสมผสานกับหลักฐานที่มีอยู่ได้ดีแล้วการประเมินผลเช่นนี้ จะมีคุณค่ามาก

2. วิธีการประเมินผลที่อาศัยหลักวิทยาศาสตร์ (Social Evaluation Method)
วิธีนี้เป็นวิธีที่ยอมรับว่าสามารถนำข้อมูลหรือข้อเท็จจริง ที่น่าเชื่อถือและเที่ยงตรงมาตัดสินคุณค่าได้ วิธีนี้มีระเบียบวิธีที่ปราศจากความลำเอียง มีการควบคุมมีหลักฐาน และเป็นระบบ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการวิจัย

แนวความคิดของการวางแผนและประเมินผลการประชาสัมพันธ์

การวางแผนและการประเมินผล⁶ ไม่มีหลักเกณฑ์ ลักษณะหรือรูปแบบที่แน่นอนตายตัวว่าจะเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่ขึ้นกับนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมายและทิศทางของแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกันออกไป

การวางแผนและการประเมินผล คือ การกำหนด การตัดสินใจที่จะดำเนินการอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งสามารถตรวจสอบ ควบคุม กำกับงานติดตามผลงานตามขั้นตอนที่วางไว้ได้

ความสำคัญของการวางแผนการประชาสัมพันธ์⁷

การวางแผนประชาสัมพันธ์มีความสำคัญต่องานประชาสัมพันธ์อย่างยิ่ง ซึ่งสามารถจำแนกความสำคัญได้ดังนี้

1. เป็นการวางแผนทางองค์ประกอบ และดำเนินการสร้างสรรค์ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมให้บังเกิดผลดีต่อองค์กร ถ้าปราศจากการวางแผน การประชาสัมพันธ์จะขาดบูรณภาพ ไม่สมบูรณ์และไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร เสี่ยงต่อความล้มเหลว แม้ว่าจะลงทุนด้านบุคลากร งบประมาณและอุปกรณ์อย่างมากมาย กล่าวคือ การวางแผนมีความสำคัญต่อบูรณภาพของการประชาสัมพันธ์และเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จ

2. การวางแผนช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพขององค์กร ในการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือจินตนาการให้กลายเป็นความจริง ด้วยหลักการและวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์

3. การวางแผนทำให้งานประชาสัมพันธ์ประสานสอดคล้องสมดุลกับนโยบายและแผนพัฒนา โดยผลักดันให้ไปสู่ความสำเร็จที่น่าพอใจในทุก ๆ ด้าน

4. การวางแผนทำให้รู้ล่วงหน้าถึงแนวนโยบาย แนวทางปฏิบัติและเป้าหมายของงานประชาสัมพันธ์ ทำให้ผู้บริหารองค์กรเห็นคุณค่าและให้ความสนับสนุน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจและมั่นใจในวิธีการทำงาน มั่นใจในอนาคตขององค์กร รวมทั้งอนาคตของตนเอง

⁶ดวงพร คำบุญวัฒน์ และ วาสนา จันทรสว่าง, สื่อสาร... การประชาสัมพันธ์, น. 105 - 108.

⁷สมควร กวียะ, "แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนงานประชาสัมพันธ์," การวางแผนประชาสัมพันธ์ (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530), น. 13 - 17.

5. การวางแผนเป็นการตระเตรียมที่รอบคอบ โดยเริ่มต้นด้วยการศึกษาปัจจัยนำเข้า (Input Components) เช่น ข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากร บุคลากร งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ วิชาการ กลยุทธ์ จิตวิทยา และเวลา สามารถมีความรอบรู้ในสมรรถนะและศักยภาพ (Capacity and Potentiality) ของปัจจัยดังกล่าว สามารถที่จะบริหาร จัดการ ผสมผสานและกระจายปัจจัย ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ประหยัดและคล่องตัว นำไปสู่การใช้ประโยชน์ที่มีประสิทธิภาพสูง

6. การวางแผนประชาสัมพันธ์เปิดโอกาสให้มีการวางแผนย่อยในระดับล่าง และช่วยให้แผนย่อยเหล่านั้น ดำเนินไปได้อย่างสอดคล้องรับกัน แผนย่อยเหล่านั้นอาจหมายถึง แผนรณรงค์ทางจิตวิทยา แผนสื่อมวลชนสัมพันธ์ แผนกิจกรรมสังคม แผนชุมชนสัมพันธ์และแผนอื่น ๆ ที่จะต้องอาศัยแนวทางและขอบเขตของแผนหลักเป็นตัวชี้นำทิศทาง

7. การวางแผนประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่กำหนดไว้แน่นอน และเผยแพร่ให้บุคลากร ฝ่ายต่าง ๆ ภายในองค์กรได้ทราบ อันจะนำไปสู่การดำเนินการตามความสำคัญของการวางแผนทางสังคมเกิดการยอมรับและให้ความร่วมมือในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวางแผนการประชาสัมพันธ์^๖

โดยทั่วไป วัตถุประสงค์ของการวางแผน เพื่อเป็นการเตรียมการป้องกันการเสียหาย เป็นแนวทางในการควบคุมการทำงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเตรียมวิธีการเผชิญ ปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นอย่างกะทันหัน ตลอดจนเพื่อใช้เป็นหลักหรือแนวทางในการ ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ยังได้เน้นถึงสิ่งเหล่านี้คือ

1. ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และการยอมรับด้วยการชี้แจง ให้ความรู้ การศึกษา และการโน้มน้าวใจ ซึ่งจะต้องมีการศึกษา อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะการที่คนเราจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือพฤติกรรมได้นั้น มีองค์ประกอบปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น อาทิ ระยะเวลา สิ่งแวดล้อม สภาพบรรยากาศของการสื่อสาร ความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้ง อารมณ์ เป็นต้น

2. กระตุ้นให้เกิดการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางความคิด การสนับสนุนความ ไว้วางใจ ความนิยมเลื่อมใสศรัทธา และกระตุ้นความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อเป็นการ

^๖จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์, ยุทธวิธีการประชาสัมพันธ์, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), น. 36 - 37.

สร้างจิตสำนึก การเผยแพร่ให้รับรู้ข่าวสารเพียงอย่างเดียวไม่พอ แต่จะต้องพยายามให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความตระหนักและการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เพราะการรับรู้เพียงอย่างเดียว นานไปก็จะถูกละเลยหรือละทิ้งไม่เอาใจใส่ จึงต้องมีการกระตุ้นให้มีจิตสำนึกเกิดขึ้นบ่อย ๆ

3. การอำนวยความสะดวก เพิ่มประสิทธิภาพ และเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเข้าใจผิดซึ่งกันและกัน ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน และระหว่างสถาบันกับสาธารณชนเป็นเรื่อง ที่เกี่ยวกับการให้ข่าวสารข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติงานได้มีความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งที่กระทำหรือกำลังกระทำ

4. เพื่อเตรียมการเลือกและกำหนดการใช้สื่อในการติดต่อสื่อสารได้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่สถาบันหรือองค์กรและหน่วยงานต้องการเข้าถึง

5. เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด หรือการแสดงออกของสาธารณชน ที่มีต่อองค์กรในทางลบ รวมทั้งในกรณีที่เกิดภาวะวิกฤตหรือปัญหาเฉพาะหน้า

ขั้นตอนการวางแผนประชาสัมพันธ์

Frank Jefkins⁹ ได้อธิบายขั้นตอนการวางแผนประชาสัมพันธ์ ว่าประกอบด้วย การจัดทำแบบ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจสถานการณ์
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
4. การกำหนดกิจกรรมและสื่อที่จะใช้
5. การกำหนดงบประมาณ
6. การประเมินแผนงานประชาสัมพันธ์

1. การสำรวจสถานการณ์

เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการหาข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ เช่น ปัญหาการดำเนินงานขององค์กร สภาพปัญหาที่องค์กรเผชิญอยู่ ข้อคิดเห็นของกลุ่มต่าง ๆ ในและนอกองค์กร แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต สภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่อาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานขององค์กร ผู้วางแผนงานประชาสัมพันธ์จะต้องนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์

⁹Frank Jefkins, *Effective PR Planning* (Great Britain: Foto Driect (Printers) Limited, 1980), pp. 107 – 116.

ประเมินสภาพปัญหาและสภาพการณ์ขององค์กร เพื่อประโยชน์ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานประชาสัมพันธ์ และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยคำนึงถึงอุปสรรค ผลได้และผลเสียและผลที่จะตามมาในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนการวิเคราะห์และสำรวจสถานการณ์ขององค์กร จึงเป็นขั้นเตรียมการลงมือวางแผนที่จำเป็นยิ่ง

2. การกำหนดวัตถุประสงค์

เป็นการตั้งความคาดหวังในสิ่งที่คาดหวังจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การกำหนดวัตถุประสงค์จึงเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้การคาดการณ์ล่วงหน้า และการตัดสินใจเพื่อเล็งผลในอนาคตที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในองค์กรนั้น

3. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

เพื่อให้ผู้วางแผนงานประชาสัมพันธ์ได้มีโอกาสศึกษาลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งลักษณะประชากร (Demographics) และลักษณะทางจิตวิทยา (Psychographics) เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนกิจกรรม และวางแผนการใช้สื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนงานประชาสัมพันธ์

4. การกำหนดกิจกรรมและสื่อที่จะใช้

เมื่อผู้วางแผนสามารถกำหนดวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายได้แล้ว ผู้วางแผนจะต้องกำหนดประเภทและชนิดของกิจกรรมและสื่อที่จะใช้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติการนำเอาแผนนั้นไปดำเนินการในแผนงานไปดำเนินการ ในแผนงานประกอบด้วยรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินงาน บุคลากรที่รับผิดชอบระยะเวลาดำเนินการและงบประมาณค่าใช้จ่ายตามกิจกรรมที่กำหนดในแผน เป็นต้น

5. การกำหนดงบประมาณ

กิจกรรมกำหนดงบประมาณ จะช่วยให้ผู้วางแผนประชาสัมพันธ์สามารถประมาณการได้ว่าการดำเนินตามกิจกรรมซึ่งกำหนดไว้ในแผนงานนั้น ต้องใช้งบประมาณดำเนินการเพียงไร เพื่อให้กิจกรรมประชาสัมพันธ์ดำเนินไปในกรอบของงบประมาณที่ตั้งไว้ได้

6. การประเมินแผนงานประชาสัมพันธ์

เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้วางแผนงานประชาสัมพันธ์ได้มีโอกาสสำรวจแผนงานของตน เพื่อปรับปรุงให้แผนงานสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การประเมินแผนงานประชาสัมพันธ์ประกอบไปด้วย การประเมินสิ่งแวดล้อมที่อาจมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานตามแผน ประเมินศักยภาพของหน่วยงาน ประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้ประกอบการวางแผน ตลอดจนประเมินกลยุทธ์ที่กำหนดไว้เพื่อผลตามวัตถุประสงค์ของแผน นอกจากนี้ยังต้อง

ประเมินทั้งกระบวนการของการวางแผนว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันเพื่อดำเนินไปตามเป้าหมายขององค์กรหรือไม่ และท้ายสุดต้องประเมินผลผลิตคือตัวแผนงานประชาสัมพันธ์ว่ามีการกำหนดรายละเอียดในส่วนต่าง ๆ ได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงไร เพื่อปรับแผนงานก่อนนำแผนงานไปสู่การปฏิบัติต่อไป

ขั้นตอนการวางแผนงานและประเมินผลการประชาสัมพันธ์¹⁰

1. วิเคราะห์สถานการณ์ ก่อนการเขียนแผนการประชาสัมพันธ์จะต้องค้นคว้าข้อมูลหน่วยงาน สภาพแวดล้อม รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ โดยละเอียดต้องแท้เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา สำหรับมาวางแผนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้วิธีการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง การป้องกันหรือการเตรียมพร้อมสำหรับเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น การวิเคราะห์ผลกระทบจากภายในภายนอกหน่วยงานและอิทธิพลต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

2. กำหนดวัตถุประสงค์ ต้องพิจารณาให้แน่ชัดว่าจะให้จุดหมายหรือเป้าหมายของงานประชาสัมพันธ์ บรรลุถึงขั้นใด เช่น การรับรู้ เข้าใจยอมรับ ร่วมมือหรือสนับสนุนการดำเนินงานซึ่งจะต้องพิจารณาความเหมาะสมกับกำลังทรัพยากรที่มีอยู่ และงบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินงานหรือไม่

3. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย บุคคลผู้เป็นกลุ่มเป้าหมาย จะต้องได้รับการวิเคราะห์ให้เห็นเด่นชัดว่าเป็นกลุ่มใด กลุ่มหลักหรือรองคือใครและศึกษาองค์ประกอบของกลุ่มเป้าหมายทางด้านประชากร และสังคม (เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ภูมิฐานะ และการใช้เวลาว่าง) ด้านจิตวิทยา (ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม การรับรู้และยอมรับ) และด้านสิ่งแวดล้อม การกำหนดกลุ่มเป้าหมายนี้มีผลอย่างยิ่งต่อการเลือกกิจกรรม สื่อและกลวิธีที่จะใช้ในการดำเนินงาน

4. กำหนดกิจกรรมและสื่อ กิจกรรมและสื่อที่จะใช้ในการประชาสัมพันธ์ ขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ ต้องศึกษาและแสวงหาข้อมูลด้านคุณลักษณะ และคุณสมบัติของกิจกรรม และสื่อแต่ละชนิด ซึ่งมีข้อดีและข้อจำกัด แตกต่างกันไป ตลอดจนศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของกลุ่มเป้าหมาย ว่าเป็นอย่างไร สื่อที่ได้รับความนิยมและสื่อที่ต้องการในขณะนั้น กิจกรรมที่กำลังอยู่ในความสนใจของกลุ่มเป้าหมายมีอะไรบ้างรวมทั้งใช้กลยุทธ์ ในการเลือกสื่อ

¹⁰ดวงพร คำคุณวัฒน์ และ วาสนา จันทร์สว่าง, สื่อสาร...การประชาสัมพันธ์,

การใช้สื่อหลากหลายที่เหมาะสมและการใช้สื่อผสมผสานเพื่อให้ครอบคลุมและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด

5. กำหนดโครงการและแผนปฏิบัติงาน

โครงการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย

5.1 หลักการและขอบเขตของแผนงาน คือ สภาพปัญหา ความเป็นมา ความสำคัญ เหตุผลของโครงการและขอบเขตของแผนงาน

5.2 ระยะเวลาในการดำเนินงาน

5.3 วัตถุประสงค์

5.4 สาระการประชาสัมพันธ์

5.5 กลุ่มเป้าหมาย

5.6 กิจกรรมและสื่อที่ใช้

5.7 งบประมาณ

5.8 การใช้ทรัพยากร

5.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

5.10 การประเมินผล

ส่วนแผนการปฏิบัติงาน เป็นการวางแผนในรายละเอียดของกำหนดการปฏิบัติงาน ทรัพยากรที่ใช้ กลุ่มเป้าหมาย คือ งบประมาณและผู้รับผิดชอบ อาจจะเป็นแผนที่เป็นข้อความหรือตารางเวลาก็ได้

6. กำหนดงบประมาณ งบประมาณที่จะใช้ในการประชาสัมพันธ์ต้องเพียงพอ คุ่มค่าและคุ่มทุน มีความยืดหยุ่น ตรวจสอบและประเมินการการเงินให้ชัดเจน และมีงบประมาณสำรองจ่ายไว้พอสมควร

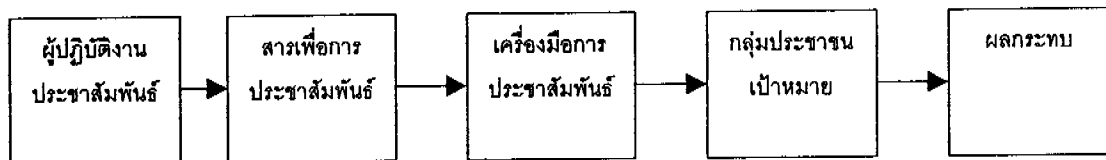
กำหนดการประเมินผล การประเมินผล อาจดำเนินการโดยผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ บุคลากรในหน่วยงานผู้มีหน้าที่ประเมินผล หรือบุคคลภายนอกหน่วยงาน โดยประเมินก่อน ระหว่างดำเนินการหรือสรุปผลงานภายหลังการดำเนินงาน ซึ่งต้องกำหนดวิธีการประเมินไว้ด้วย เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และติดตามผล

การประเมินผลงานประชาสัมพันธ์¹¹

เป้าหมายของการประเมินผลงานประชาสัมพันธ์ก็เพื่อจะนำผลย้อนกลับมาปรับปรุงหรือควบคุมให้กิจกรรมการประชาสัมพันธ์บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ การประเมินผลงานประชาสัมพันธ์จึงมีลักษณะเช่นเดียวกันกับการประเมินผลโดยทั่วไป คือ การประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการสื่อสารทุกขั้นตอน ตั้งแต่การประเมินผลผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์หรือผู้ส่งสารประชาสัมพันธ์ การประเมินผลสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ การประเมินผลช่องทางหรือสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ การประเมินผลที่ผู้รับสารประชาสัมพันธ์หรือกลุ่มเป้าหมาย และท้ายที่สุดก็คือ การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นในการประชาสัมพันธ์ ลักษณะของการประเมินผลงานประชาสัมพันธ์ จึงมีลักษณะดังภาพ

แผนภูมิที่ 2.1

แสดงขั้นตอนการประเมินผลงานประชาสัมพันธ์

ที่มา : บุษบา สุธีธร, "กลุ่มประชาชนเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์, หน่วยที่ 13 (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529).

การประเมินผลกลุ่มประชาสัมพันธ์เป้าหมายจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งขั้นหนึ่งในการประเมินผลงานประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มประชาชนเป้าหมายได้ว่าเป็นไปตามที่ผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ต้องการหรือไม่ การประเมินผลจึงมีทั้งลักษณะการประเมินผลกลุ่มประชาชนเป้าหมายก่อนจะเริ่มดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ประเมินผลขณะดำเนินงานประชาสัมพันธ์ และการประเมินผลหลังจากดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ผลของการประเมินผลกลุ่มประชาชนเป้าหมาย ก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์

¹¹บุษบา สุธีธร, "กลุ่มประชาชนเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์, หน่วยที่ 13 (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529), น. 635 - 636.

ในการปรับสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ และเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับกลุ่มประชาชนเป้าหมายต่อไป

จากกระบวนการดังกล่าวข้างต้น กลุ่มประชาชนเป้าหมายยังเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการต่าง ๆ ทุกขั้นตอนอย่างใกล้ชิด การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ที่ไม่ศึกษา กลุ่มประชาชนเป้าหมายย่อมเป็นการทำงานที่สิ้นเปลืองทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย และไม่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานประชาสัมพันธ์คุ้มค่าตามที่ควรจะได้รับ

การประเมินผลเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพครบวงจรโดยรายงานสภาพการณ์ก่อนดำเนินการความคืบหน้า ความก้าวหน้าและผลของงานที่ดำเนินการไปแล้ว และหาทางแก้ไขอุปสรรคปัญหา ข้อบกพร่องในการที่จะดำเนินการต่อไปเป็นวงจร การประเมินผลการประชาสัมพันธ์มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบ วิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานว่าประสบผลสำเร็จ คุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ ตลอดจนศึกษาพฤติกรรม การรับรู้ ปฏิกริยาโต้ตอบของกลุ่มเป้าหมาย และผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยการประเมินความครอบคลุมของสื่อ การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การสนองตอบ ผลกระทบและอิทธิพลของสื่อต่อกลุ่มเป้าหมาย แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินผลคือ เอกสาร (หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร รายงานและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และข้อมูลที่มีผู้รวบรวมค้นหาไว้แล้ว และศึกษาจากกลุ่มเป้าหมาย โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ทั่วไป การสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เจาะลึก และการวิจัยประเมินผลโครงการ

การวิจัยเพื่อประเมินผลการประชาสัมพันธ์

การวิจัยเพื่อประเมินผลการประชาสัมพันธ์ แบ่งออกเป็น 2 วิธีการ คือ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ คือ การประเมินผลด้านปริมาณ เช่น นับจำนวนข่าวแต่ละชิ้นที่ลงหนังสือพิมพ์ จำนวนสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่ จำนวนที่ไปพบปะเยี่ยมเยียนสื่อมวลชน หรือประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และการใช้แบบสอบถามกลุ่มเป้าหมายในด้านการรับรู้ข่าวสาร ผลกระทบ สื่อที่ต้องการ ข่าวสารที่ต้องการและข้อเสนอแนะในการพัฒนาข่าวสารและสื่อที่ใช้ เป็นต้น

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การประเมินผลเชิงคุณภาพ เช่น ประเมินประสิทธิผลเมื่อการดำเนินงานสิ้นสุดแล้ว วิธีการที่ใช้คือ การสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตการณ์ในชุมชน การศึกษาข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ เอกสาร สื่อมวลชนทุกแขนง รายงานต่าง ๆ ตลอดจนจดหมายติชม จดหมายร้องเรียน เป็นต้น

การประเมินผลที่ดี ควรใช้วิธีวิจัย ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อสามารถประเมิน และตรวจสอบซ้ำ (Cross-Check) ข้อมูลให้ถูกต้องและเชื่อถือมากที่สุด

แนวคิดในการตัดสินใจเลือกสื่อประชาสัมพันธ์

การที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มให้ได้ผลจะต้องอาศัยเครื่องมือหรือสื่อที่จะ นำข่าวสารไปยังผู้รับสารใช้ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ประเภท¹² คือ

1. สื่อที่นักประชาสัมพันธ์ควบคุมได้ (Controlled Media) คือ สื่อที่นักประชาสัมพันธ์ สามารถควบคุมได้ทั้งการผลิต เนื้อหาสาระ วิธี และความถี่การนำเสนอ รวมทั้งสื่อมวลชน ที่นักประชาสัมพันธ์ซื้อเนื้อที่ และเวลาในการเผยแพร่ข่าวสารขององค์การด้วย

- สื่อบุคคล
- สื่อสิ่งพิมพ์
- สื่ออิเล็กทรอนิกส์
- สื่อโทรทัศน์
- สื่อวิทยุกระจายเสียง
- สื่อมวลชน
- สื่ออื่น ๆ

2. สื่อที่นักประชาสัมพันธ์ไม่สามารถควบคุมได้ (Uncontrolled Media) ได้แก่ สื่อมวลชน แขนงต่าง ๆ ซึ่งมีอิสระในการเผยแพร่ข่าวสารโดยปราศจากการควบคุมของ นักประชาสัมพันธ์ ในการดำเนินงานนักประชาสัมพันธ์ต้องขอความร่วมมือและพยายาม ให้สื่อมวลชนสามารถนำเสนอข่าวสารขององค์การได้อย่างน่าสนใจต่อสาธารณชน

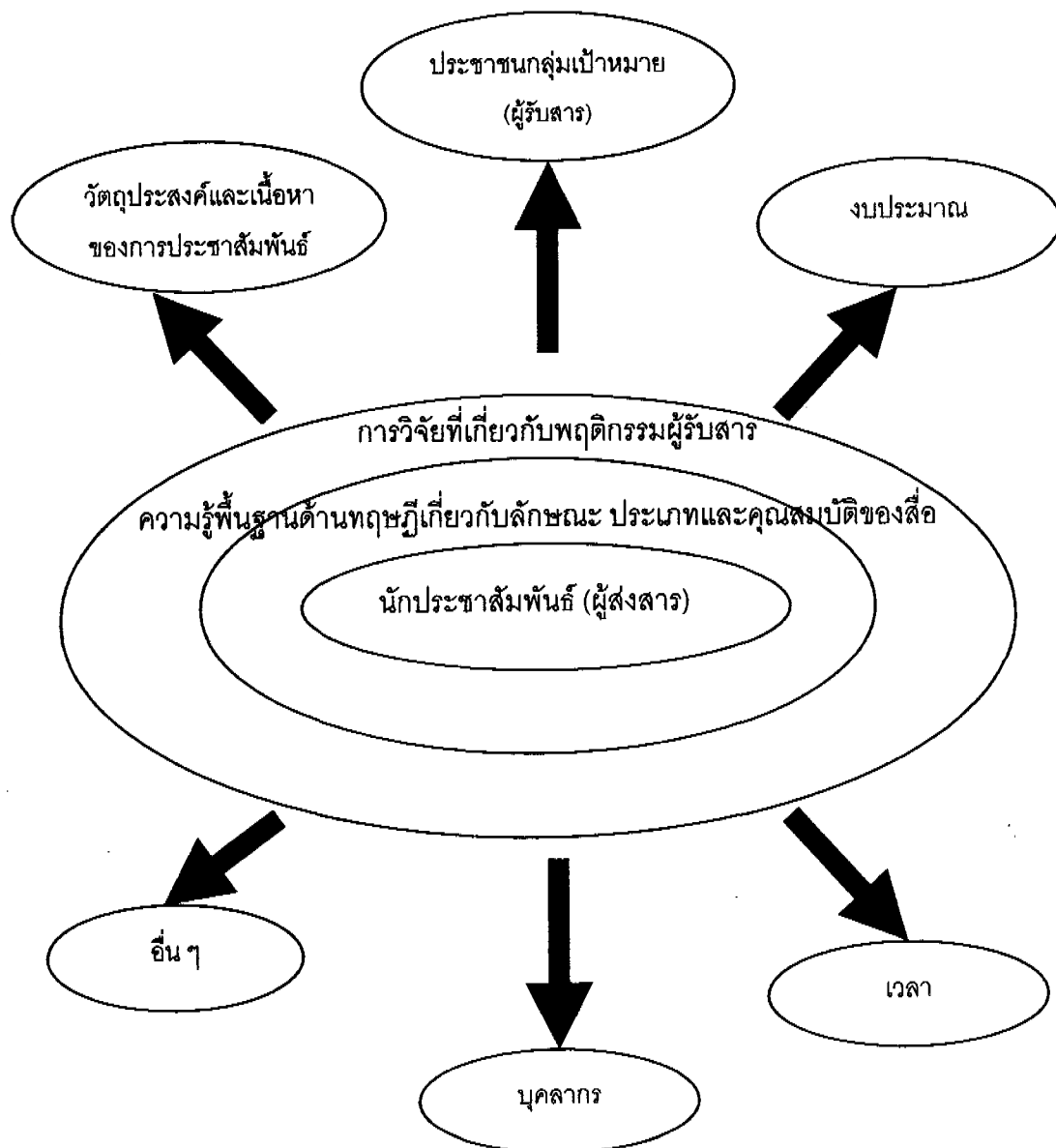
นักประชาสัมพันธ์ที่ดีต้องรู้จักเลือกการใช้สื่อและบริหารการใช้สื่อให้เหมาะสมเพราะ ถ้าเลือกผิดก็จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสื่อสาร โดยจะต้องยึดหลัก 2 ประการ คือ

1. สื่อแต่ละสื่อจะเข้าถึงผู้รับสารที่แตกต่างกัน และสื่อแต่ละประเภทก็มีคุณสมบัติ (ข้อดี/ข้อด้อย) และมีความเหมาะสมต่อข่าวสารที่ต่างกัน

¹²พรทิพย์ พิมลสินธุ์, แนวทางการติดตามและการประเมินผลกาประชาสัมพันธ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์, 2542), น. 24 – 25.

2. พยายามเลือกใช้สื่อที่สามารถควบคุมได้ และควบคุมไม่ได้โดยให้มีการประสมประสานกันอย่างเหมาะสม แต่จะต้องพิจารณาถึงงบประมาณ วัตถุประสงค์และเนื้อหาของประชาสัมพันธ์กลุ่มเป้าหมาย ความพร้อมของบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ และ เวลา

แผนภูมิที่ 2.2
แสดงการตัดสินใจเลือกสื่อประชาสัมพันธ์

ที่มา : พรทิพย์ พิมลสินธุ์, การเลือกสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ โครงการวิจัยเสริมหลักสูตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

แนวคิดเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์¹³

1. เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ คือ ตัวกลางหรือพาหนะที่นำข่าวสารประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานไปสู่ประชาชน โดยมีความสำคัญในการนำข่าวสารไปแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบ ทำให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดความนิยมชมชอบและเกิดความบันเทิง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์มีอยู่มากมายหลายประเภท ซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเภทได้คือ สื่อบุคคล สื่อมวลชน กิจกรรม เอกสารและสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน และการโฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์

3. การพิจารณาเลือกใช้เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์นั้น นักประชาสัมพันธ์ไม่เพียงแต่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในประเภทและคุณสมบัติต่าง ๆ ของเครื่องมือเท่านั้นแต่จะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ กลุ่มเป้าหมาย สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม และศักยภาพในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์มาประกอบด้วย

ความหมายและความสำคัญของเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์¹⁴

1. เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ หมายถึง สื่อที่นักประชาสัมพันธ์เลือกมาใช้ในการนำข่าวสารประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานไปสู่ประชาชน

2. การประชาสัมพันธ์จะดำเนินไปได้โดยอาศัยเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ หากขาดเครื่องมือแล้ว จะไม่สามารถดำเนินงานประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่สามารดำเนินงานได้เลย ทั้งนี้เพราะเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์สามารถถ่ายทอดข่าวสารประชาสัมพันธ์ไปให้ประชาชนทราบ เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดความนิยม และมีภาพพจน์ที่ดีต่อหน่วยงานและให้ความบันเทิงแก่ประชาชน

¹³พรทิพย์ พิมลสินธุ์, “เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์, หน่วยที่ 12 (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529), น. 558 .

¹⁴เรื่องเดียวกัน, น. 560 .

สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์

แพ็ต โบว์แมน และ ไนเจล เอลลิส (Pat Bowman and Nigel Ellis)¹⁵ ได้กล่าวเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์โดยยึดแนวคิดของการสื่อสารเป็นสำคัญ ดังนี้

1. การสื่อสารโดยบุคคล (Personal Communication) หมายถึง การสื่อสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง หรือหลายบุคคล โดยอาศัยตัวบุคคลเป็นสื่อประสิทธิภาพหรือความสำเร็จของการสื่อสารจะขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะการสื่อสารของบุคคลผู้ส่งสารเป็นสำคัญ การสื่อสารประเภทนี้ ครอบคลุมถึงการพูด การให้สัมภาษณ์ การเยี่ยมเยียน และการพบปะพูดคุยอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการด้วย

2. การสื่อสารโดยสิ่งพิมพ์ (Printed Communication) หมายถึง การสื่อสารที่อาศัยสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นพาหนะที่จะนำข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร สื่อเหล่านี้ ได้แก่ จดหมายโดยตรง หนังสือ แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เช่น ประกาศ แผ่นปลิว โปสเตอร์ ฯลฯ

3. การสื่อสารด้วยภาพมองเห็น (Visual Communication) หมายถึง การสื่อสารที่อาศัยสื่อประเภทภาพเป็นพาหนะนำข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร สื่อเหล่านี้ ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ นิตยสาร และเอกลักษณ์ของหน่วยงาน (ซึ่งครอบคลุมถึงผลผลิต การบรรจุห่อ การโฆษณา รถยนต์ของบริษัท ตั๋วอาคารของบริษัท ฯลฯ)

4. การสื่อสารด้วยการได้ยิน (Audio Communication) หมายถึง การสื่อสารที่อาศัยเครื่องส่งและเครื่องรับของระบบวิทยุกระจายเสียง เป็นตัวนำข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร

5. การสื่อสารพิเศษ (Specialized Communication) เป็นการสื่อความที่มีความหมายครอบคลุมได้กว้างไกลกว่าและแตกต่างจากที่กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนสาธารณชนประโยชน์ต่าง ๆ กิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการจัดสัมมนา เป็นต้น

¹⁵พรทิพย์ พิมลสินธุ์, การเลือกสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), น. 17.

กิจกรรมและสื่อในการประชาสัมพันธ์¹⁶

กิจกรรมที่เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์สามารถจำแนกได้เป็น 5 ประเภท คือ

1. กิจกรรมเผชิญหน้า เป็นกิจกรรมทางการประชาสัมพันธ์ที่มีการพบปะกันต่อหน้า มีการพูดคุยโต้ตอบ โดยที่ทั้งสองฝ่ายสามารถสัมผัสและรับรู้ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นทัศนคติ กิริยาท่าทางได้ กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การประชุม การสัมมนา การตอบข้อซักถาม การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การบรรยายสรุป ตลอดจนการออกไปเยี่ยมเยียน ไปพบปะผู้คนที่เกี่ยวข้องด้วยตัวเอง

2. กิจกรรมสัมพันธ์ ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสมีส่วนร่วมกิจกรรมด้วยกัน กิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การแข่งขันกีฬาเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี การจัดงานรื่นเริงหรืองานเลี้ยงรับรองแสดงความยินดี การจัดงานการกุศล การนำชมกิจการขององค์กร การให้คำแนะนำปรึกษา การสำรวจทัศนคติ

3. กิจกรรมนิทรรศการและงานแสดง ได้แก่ การแสดงการละเล่นต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ บทบาทและกิจการขององค์กร การจัดงานสาธิตกิจกรรมหรือสินค้าขององค์กร การแสดงสินค้า การออกร้านในงานสังคม เช่น งานกาชาด งานประจำจังหวัด

4. กิจกรรมพิเศษ ได้แก่ การร่วมกับองค์กรอื่น ๆ จัดงานสาธารณกุศล เพื่อหารายได้ช่วยเหลือสังคม หรือบำบัดทุกข์หรือภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น การจัดรายการโทรทัศน์เพื่อหารายได้ช่วยเหลือสังคม การจัดงานขายสินค้าราคาถูกเพื่อหารายได้บำรุงการกุศล

5. กิจกรรมโฆษณาสถาบัน ได้แก่ การเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณขององค์กรให้ประชาชนได้รู้จักและเข้าใจบทบาทขององค์กรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดภาพพจน์ที่ดี เช่น โฆษณาชักจูงใจให้ประชาชนประหยัดพลังงาน ชักจูงใจให้ประชาชนช่วยกันดูแลรักษาป่าไม้ และหน่วยน้ำล้นคลอง เพื่อแสดงว่าองค์กรมีความผูกพันห่วงใย

กิจกรรมเหล่านี้ ล้วนเป็นกิจกรรมที่หน่วยงานต่าง ๆ นิยมใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลาย โดยหน่วยงานแต่ละแห่งจะเลือกและปรับแต่งกิจกรรมให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และในขณะเดียวกันก็จะใช้สื่อเพื่อช่วยในการประชาสัมพันธ์ด้วย

¹⁶ทองศักดิ์ นิเวศน์รังสรรค์, "การศึกษาเปรียบเทียบสถานการณ์ภาพหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐและเอกชน," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), น. 44 - 46.

สื่อในการประชาสัมพันธ์ สามารถแบ่งได้ 5 ประเภท คือ

1. สื่อประเภทคำพูด ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ เครื่องขยายเสียง แถบเสียง แผ่นเสียง

2. สื่อประเภทลายลักษณ์อักษร ได้แก่ เอกสารสิ่งพิมพ์ชนิดต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ รายวัน นิตยสาร วารสาร จุลสาร เอกสารแผ่นพับ หนังสือเล่มเล็ก โปสเตอร์ โบปลิว รายงาน ประจำปี วารสารประชาสัมพันธ์ วิดีโอเทป โทรเลข โทรสาร รวมทั้งคอมพิวเตอร์

3. สื่อประเภทภาพและสัญลักษณ์ ได้แก่ การแสดงภาพแผ่นป้ายโฆษณาริมทางหลวง ป้ายประชาสัมพันธ์หรือป้ายโฆษณาข้างรถประจำทางหรือป้ายรถประจำทาง ป้ายตามที่พักผู้โดยสาร รถประจำทางสถานีรถไฟ ป้ายตามสี่แยกและริมทางด่วน

4. สื่อประเภทภาพและเสียงหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งรวมทั้งวิทยุและโทรทัศน์ ปัจจุบันสื่อโทรทัศน์เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีบทบาทมากที่สุด โดยเข้ามาแทนที่ภาพยนตร์ และสื่อที่แตกแขนงต่อเนื่องจากโทรทัศน์ ก็คือเทปภาพยนตร์หรือวิดีโอ ซึ่งนอกจากจะเป็นสื่อในการให้ความบันเทิงแล้ว ยังเป็นสื่อสำหรับให้ข่าวสารแก่ผู้ชมอีกด้วย

5. สื่อเบ็ดเตล็ด ได้แก่ จดหมายส่งตรงไปยังผู้รับ แผ่นผ้า เครื่องใช้ของชำร่วยต่าง ๆ เช่น ร่ม ไม้ขีดไฟ กระเป๋าหรือถุงใส่ของ เสื้อยืด ปฏิทิน สื่อประเภทนี้มักจะใช้ผสมกับสื่ออื่น ๆ เพื่อเป็นการเตือนให้ระลึกถึงหรือให้จำข่าวสารข้อมูลที่ประชาสัมพันธ์โดยสื่ออื่น ๆ แล้ว

เฮอริเบิร์ต เอ็ม บาวส์ (Herbert M. Baus)¹⁷ ได้กล่าวเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของสื่อประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

หนังสือพิมพ์

ข้อดี

1. มีความใกล้ชิดกับประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่จะอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน
2. สะดวกในการอ่าน สามารถหยิบอ่านเมื่อไหร่ก็ได้
3. สามารถลงข่าวหลาย ๆ ประเภท ทุกอย่างที่ประชาชนสนใจได้
4. สามารถสะท้อนผลกระทบที่มีต่อประชาชนกลับมาได้อย่างรวดเร็ว
5. ออกเป็นประจำสม่ำเสมอ ได้เปรียบในเรื่องความถี่

¹⁷ Herbert M. Baus, อ้างถึงใน พรทิพย์ พิมลสินธุ์, การเลือกสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์, น. 17.

ข้อเสีย

1. ไม่มีชีวิตชีวา

รูปภาพข้อดี

1. สร้างความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะอยู่ในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ หรือ Billboard ก็ตาม
2. สร้างความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

นิตยสารข้อดี

1. สะดวกในการอ่าน สามารถหยิบอ่านในเวลาว่างได้
2. ผู้อ่านจะอ่านอย่างสนใจและลึกซึ้งมากกว่าข่าวในหนังสือพิมพ์
3. มีความคงทน ทำให้ช่วงเวลาการอ่านยาวนานขึ้น
4. ให้รายละเอียดได้มาก เหมาะที่จะอธิบายกับหน่วยงานนั้น ๆ
5. มีรูปภาพสีสันทันเพิ่มความเข้าใจ
6. เข้าถึงประชาชนได้ตามกลุ่มที่ต้องการ เพราะมีนิตยสารหลายประเภท

ข้อเสีย

1. ล้าช้า เพราะมีการออกวางตลาดนาน ๆ ครั้ง ๆ ทำให้ช้ากว่าหนังสือพิมพ์และวิทยุ

วิทยุข้อดี

1. รวดเร็ว ออกข่าวได้เป็นประจำทุกวัน รวดเร็วกว่าทุก ๆ สื่อ
2. เข้าถึงได้ทั่วไปทุกแห่งหน เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีวิทยุทุกครัวเรือน
3. ไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการในการออกข่าวมากมาย เหมือนสื่ออื่น ๆ
4. ให้ความรู้สึกใกล้ชิดกับผู้รับฟัง และมีเสียงประกอบที่น่าสนใจ
5. สามารถฟังในขณะที่ทำกิจกรรมอื่นได้
6. จัดรายการได้หลายรูปแบบให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้

ข้อเสีย

1. ไม่คงทน ถ้าผู้ฟังพลาดรายการก็ไม่สามารถจะกลับไปฟังได้อีก
2. ฟังรายการได้เพียงสถานีเดียว ไม่สามารถฟังรายการที่แข่งขันกับรายการอื่น ๆ ได้
3. ถ้าผู้ฟังไม่เข้าใจ ก็ไม่สามารถทบทวนซ้ำเพื่อความเข้าใจได้

โทรศัพท์

ข้อดี

1. คล้ายกับรวมสื่อทุกสื่อเข้าไว้ด้วยกัน
2. เข้าถึงประชาชนถึงในบ้าน
3. จัดรายการได้หลายรูปแบบ
4. ให้ความมีชีวิตชีวาและน่าสนใจ

ข้อเสีย

1. ยุ่งยากในการผลิตที่ต้องใช้เทคนิคมากมาย

โทรศัพท์

ข้อดี

1. ได้ผลดีกว่าจดหมายซึ่งอาจไม่ถึงมือผู้รับหรืออาจจะไม่ได้รับคำตอบ
2. สะดวกในการติดต่อหรือบอกกล่าวในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
3. จะได้ผลดีมากยิ่งขึ้น ถ้าบุคคลนั้นรู้จักสนิทสนมกันเป็นอย่างดีแล้ว
4. รวดเร็ว

จดหมาย

ข้อดี

1. ถ้าจดหมายเขียนได้อย่างถูกต้องและสวยงามจะทำให้ได้เปรียบมากกว่าสื่ออื่น ๆ เพราะจดหมายเป็นสื่อที่ตรงถึงบุคคลที่เราต้องการติดต่อ

2. จะได้ผลดีในกรณีที่เนื้อหาในจดหมายเป็นเรื่องที่บุคคลนั้นจะได้ประโยชน์ เป็นเรื่องราวที่ให้ข้อเสนอแนะ แต่ถ้าจดหมายเป็นเรื่องราวที่เราไม่พอใจ สื่อนี้จะเป็นสื่อที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้เลย

3. ราคาถูก

โปสเตอร์

ข้อดี

1. รวดเร็วและง่ายในการส่ง
2. รวดเร็วและง่ายในการเข้าใจ
3. ราคาถูก
4. ส่งถึงตัวบุคคลที่ต้องการได้

ภาพยนตร์

ข้อดี

1. กระตุ้นความสนใจได้ดี เพราะมีทั้งภาพและเสียง มีอิทธิพลต่อประชาชนทั้งประสาทตาและหู
2. ฉายภาพยนตร์ในห้องมืดทำให้เกิดสมาธิ และตั้งใจดูภาพยนตร์อย่างดี สร้างความเข้าใจโดยไม่มีสิ่งรบกวน

ข้อเสีย

1. ราคาแพงในการผลิตและซื้อเนื้อที่ ไม่เหมาะกับหน่วยงานที่มีงบประมาณในการประชาสัมพันธ์น้อย
2. ใช้เทคนิคและผู้เชี่ยวชาญจึงจะผลิตได้
3. จำกัดคนดูเฉพาะในห้องฉายภาพยนตร์เท่านั้น

สไลด์

ข้อดี

1. สามารถบอกเรื่องราวและให้ความเข้าใจได้ดี
2. ราคาถูกกว่าภาพยนตร์
3. กรรมวิธีการผลิตและการขายสะดวกกว่า

นิทรรศการ

ข้อดี

1. สามารถรวบรวมสื่อทุกชนิดไว้ในงาน
2. เรียกร้องความสนใจได้ดี
3. ให้โอกาสผู้ชมมาร่วมงาน

ข้อเสีย

1. ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมากในการจัด

การผลิตวิดีโอ¹⁸

ตามหลักการผลิต มี 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

1. ช่วงก่อนการถ่ายทำ (Pre-Production)
2. ช่วงถ่ายทำ (Production)
3. ช่วงหลังการถ่ายทำ (Post- Production)

1. ช่วงก่อนการถ่ายทำ (Pre-Production)

1.1 การรับข้อสรุป เป็นขั้นตอนของการรวบรวมวัตถุดิบหรือข้อมูลทั้งหมดที่จำเป็นต่อการเขียนบท เช่น การเลือกใช้สื่อ หรือเครื่องมือต่าง ๆ ให้เหมาะกับเนื้อหา

1.2 การเขียนบท และ ตรวจสอบความถูกต้องตามบท เป็นขั้นที่นำข้อสรุป ที่ได้ทั้งหมดมาเรียบเรียงเป็นบท เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานขั้นต่อไป

1.3 การสำรวจสถานที่ถ่ายทำ (Survey) เป็นส่วนจำเป็นอย่างยิ่งในการถ่ายทำ การสำรวจ สถานที่ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

1. เพื่อพิจารณากำหนดสถานที่ถ่ายทำจริง
2. กำหนดอุปกรณ์ในการถ่ายทำ เพื่อเลือกใช้อุปกรณ์การถ่ายทำ

ให้เหมาะสม

3. เพื่อพิจารณาความพร้อมของสถานที่ วิดีโอเรื่องนี้ไม่มีการถ่ายทำให้ Studio เลย ดังนั้นการควบคุมปัจจัยต่าง ๆ จะทำได้ยากมาก

การ Survey นอกจากจะได้ข้อมูลในการเขียนบทแล้ว ยังทำให้เราได้รู้ทางหนีทีไล่ เพื่อวางแผนการทำงานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถรับสถานการณ์เฉพาะหน้าได้โดยมีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

¹⁸วัชรพล อนิวัชรการ, "กระบวนการผลิต Video Presentation ในรูปแบบสารคดี: ศึกษาเฉพาะ Video แสดงกรรมวิธีผลิตหลักโครงสร้างรูปพรรณของบริษัท เหล็กสยามยามาโตะ จำกัด," (สารนิพนธ์บัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538), น. 39 - 46.

2. ช่วงถ่ายทำ (Production) ในขั้นตอนของการถ่ายทำจะแยกกล่าวเป็น 3 ประเด็น คือ

1. สถานที่ถ่ายทำ คือ โรงงานผลิตเหล็กกล้าของ บริษัท สยามยามาโตะ จำกัด, ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุดและโรงงานต่าง ๆ ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทำ ได้แก่ กล้องวิดีโอ, ขาดังกลาง, จอมอนิเตอร์, เทปวิดีโอ

3. ลักษณะการถ่ายทำ เป็นรูปแบบสารคดี มีความยาว 15 - 20 นาที มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้ชมให้ชัดเจนถึงสิ่งที่ต้องการ สามารถสื่อความหมาย เพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้องของผู้ชม

3. ช่วงหลังการถ่ายทำ (Post- Production) มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอนคือ

1. การตัดต่อภาพ

2. การบันทึกเสียง

1. การตัดต่อภาพ เพื่อให้การลำดับภาพที่ถูกต้องตามข้อมูลที่มีการถ่ายทำจาก กล้องวิดีโอ

2. การบันทึกเสียง คือเสียงที่จะนำมา Mix มีอยู่ 4 ชนิด ดังนี้

2.1 เสียงบรรยาย จะบันทึกไว้ก่อนที่จะตัดต่อ แล้วนำมาเป็นไกด์ตัดภาพ

2.2 เสียงดนตรี มี 2 แบบ คือ แต่งขึ้นมา และใช้ดนตรีที่อยู่แล้วจากแผ่น ซึ่งนำมาประกอบกับเสียงบรรยายเท่านั้น

2.3 เสียงบรรยากาศ บางจังหวัดอาจสอดแทรกด้วยเสียงบรรยากาศจริง ๆ จะช่วยให้งานดูน่าสนใจและสมจริงมากขึ้น

2.4 เสียงประกอบ (Effect) ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถเก็บเสียงจริงมาได้ เสียงประกอบนี้จะได้จากแผ่นที่มีให้เลือกมากมาย หากนำมาใส่ให้เหมาะสมก็ช่วยให้งานดูดีขึ้นได้

กล้องวิดีโอกับการแปลงลง วีซีดี (VCD)¹⁹

วีซีดี (VCD) ย่อมาจากคำว่า Video Compact Disc หมายถึง ภาพยนตร์ในรูปแบบของ CD ซึ่งกลายมาเป็นมาตรฐานแทนที่ม้วนวิดีโอแบบเก่าไปแล้ว

¹⁹จรัล วารินทร์, CD/VCD/DVD ด้วย Nero Express 6 และโปรแกรมต่าง ๆ

(นนทบุรี : ไรต์ซี, 2547), น. 63.

จากการที่กล้องวิดีโอที่ใช้ถ่ายภาพเคลื่อนไหวมีราคาถูกลง จึงมีผู้ใช้กล้องวิดีโอเพิ่มขึ้น การเก็บภาพความทรงจำเหล่านี้ได้ถูกอัดลงม้วนวิดีโอ แต่ด้วยคุณสมบัติของม้วนวิดีโอที่บันทึกด้วยสนามแม่เหล็กจึงไม่ค่อยมีความคงทนนัก ไม่ทนร้อนทนฝน หรือถ้าไม่ได้เปิดดูนาน ๆ ก็ทำให้ม้วนเทปติดขัดใช้การไม่ได้ ด้วยเหตุนี้หลายคนจึงนิยมแปลงข้อมูลจากม้วนเทปลงสู่แผ่น CD แทน (หรือที่เรียกว่า VCD)

สื่อผลิต

สื่อผลิต²⁰ (Produced media) หมายถึงสื่อที่เราผลิตขึ้นมาเพื่อใช้แจกจ่ายและเผยแพร่ ตัวอย่างสื่อผลิตมีดังนี้

การทำสารคดีวิดีโอ (VDO Documentary) การจัดทำวิดีโอสารคดี เกี่ยวข้องกับประวัติบริษัท การดำเนินงานการผลิต การขาย กิจกรรมของบริษัท ฯลฯ เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งจะพบเห็นในโทรทัศน์มากหรือเอาไว้ใช้ในการที่มีคนไปเยี่ยมชมบริษัทการทำสารคดีทางโทรทัศน์นั้นเป็นการสร้างการรับรู้เรื่องราวของบริษัทบ้าง เรื่องราวของสินค้าบ้าง เรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนบ้าง การทำสารคดีนั้นค่าใช้จ่ายถูกกว่าการโฆษณาแต่สามารถเพิ่มความถี่ของการรับรู้ได้ เมื่อใครได้ชมแล้วก็จะมีความรู้ความเข้าใจ

สื่อกิจกรรม

สื่อกิจกรรม²¹ (Event media) เป็นการทำการประชาสัมพันธ์โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ การจัดกิจกรรมพิเศษนั้นถือได้ว่าเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ที่กำลังเจริญเติบโต มีผู้คนนิยมใช้กันมากเพราะการจัดกิจกรรมพิเศษนั้นเปิดโอกาสให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ได้ทั้งก่อนการจัด ขณะจัด และหลังจากที่จัดเสร็จแล้ว เป็นการลงทุนสร้างเหตุการณ์ที่เป็นข่าวที่จะได้รับการเผยแพร่ได้รับการเผยแพร่โดยสื่อมวลชน โดยไม่ต้องใช้งบประมาณสูงนัก ถ้าหากเรามีความคิดสร้างสรรค์ดี ๆ ทำกิจกรรมให้น่าสนใจ และมีค่าควรแก่การเป็นข่าว

²⁰ เสรี วงษ์มณฑา, ประชาสัมพันธ์: ทฤษฎีและปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธีระฟิล์ม และ โซเท็กซ์ จำกัด, 2542), น. 289 – 290.

²¹ เรื่องเดียวกัน, น. 297.

แนวทางการศึกษาการพัฒนาแนวคิด²²

การสื่อสารเป็นเรื่องที่มนุษย์ให้ความสนใจมาเป็นเวลานานช้านาน มนุษย์พยายามค้นหาและทำความเข้าใจในรูปแบบ วิธีการ และผลของการสื่อสาร มีผู้นำเสนอแนวคิดการสื่อสารไว้มากมาย ทั้งในลักษณะของรูปจำลองและทฤษฎี การศึกษาเพื่อให้เป็นพัฒนาการของแนวคิดจึงสามารถศึกษาได้จากการนำเสนอทั้งสองลักษณะดังกล่าว สำหรับการศึกษการพัฒนาแนวคิดการสื่อสารในที่นี้ จะศึกษาจากรูปจำลองเท่านั้น

รูปจำลองการสื่อสาร

การศึกษาระบวนการสื่อสาร นอกจากจะทำให้สามารถเข้าใจขั้นตอนการสื่อสารแล้วยังทำให้ทราบถึงความเป็นมาแนวคิดด้านการสื่อสารได้เป็นอย่างดี รูปจำลองกระบวนการสื่อสารในที่นี้ จะขอเสนอโดยลำดับตามเวลาเกิด เพื่อให้ได้ภาพของวิวัฒนาการทางความคิดของนักวิชาการนิเทศศาสตร์ที่มีต่อกระบวนการสื่อสาร ซึ่งสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของวิชาการนิเทศศาสตร์

รูปจำลอง (Model) คือ สิ่งที่มนุษย์คิดและเขียนขึ้น โดยความคิดนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจและความชำนาญของแต่ละคน รูปจำลองในเรื่องที่มีผู้สนใจศึกษามากจึงมีหลายรูปแบบ ไม่มีรูปจำลองใดที่สมบูรณ์ที่สุด และไม่มีรูปแบบใดถูกหรือผิดโดยสิ้นเชิง ความสำคัญของรูปจำลองน่าจะอยู่ตรงที่รูปจำลองนั้นสามารถนำไปใช้ต่อได้มากน้อยแค่ไหน รูปจำลองที่จะนำเสนอ จะสะท้อน ความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ และความถนัดของผู้สร้างรูปจำลองเช่นกัน

ดังได้กล่าวแล้วว่า การนำเสนอรูปจำลองกระบวนการสื่อสาร จะเสนอตามลำดับเวลาเพื่อให้เห็นพัฒนาการด้านความคิด ซึ่งในการพิจารณารูปจำลองนั้น สามารถเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของแนวคิดที่ชัดเจน

²²ดวงพร คำคุณวัฒน์ และ วาสนา จันทร์สว่าง, สื่อสาร...การประชาสัมพันธ์,

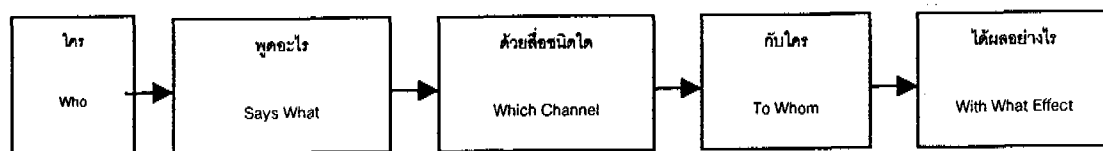
การพัฒนาการของรูปจำลอง

ในช่วงเวลาก่อน ค.ศ.1960 วิชาניתเทศศาสตร์ ยังมีได้แยกออกเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งอย่างชัดเจน ยังแฝงอยู่ในศาสตร์อื่น ๆ ผู้ศึกษาสนใจและค้นคว้าเป็นบุคคลในสายวิชาการอื่น ลักษณะสำคัญของรูปจำลอง กระบวนการสื่อสาร คือทิศทางการสื่อสารเป็นไปในทิศทางเดียว (One-way Communication) และวิธีการสื่อสารยังถูกเปรียบเทียบกับการทำงานของเครื่องจักร เครื่องยนต์ ดังรูปจำลองต่อไปนี้

1. รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) ลาสเวลล์เป็นนักรัฐศาสตร์ ที่สนใจวิธีการสื่อสารของมนุษย์ ได้เขียนรูปจำลองการสื่อสารไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.3

รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของลาสเวลล์ ค.ศ.1948

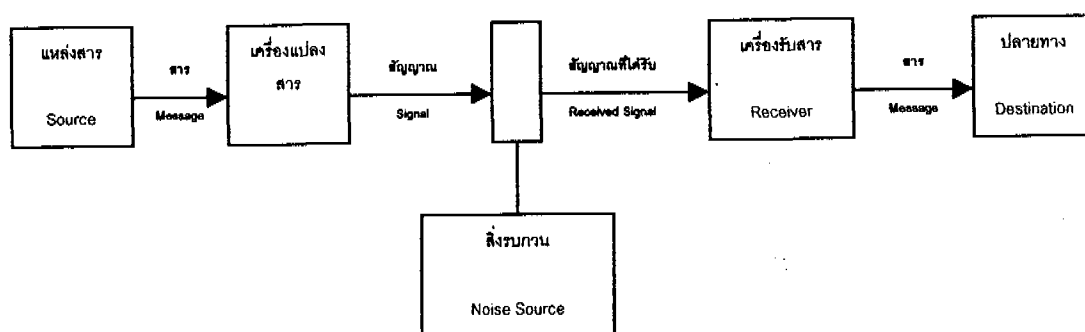
ที่มา : ดวงพร คำบุญวัฒน์ และ วาสนา จันทร์สว่าง, สื่อสาร...การประชาสัมพันธ์, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์, 2541.

รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของลาสเวลล์ เป็นกระบวนการสื่อสารของการพูด แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่าง ๆ ในการสื่อสาร จุดเด่นของรูปแบบกระบวนการสื่อสารนี้ อยู่ที่การนำเอาการประเมินผลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลาสเวลล์เป็นนักรัฐศาสตร์ จึงมองวิธีการสื่อสารในลักษณะ หรือ วิธีการที่นักรัฐศาสตร์ใช้ นั่นคือในวิถีทางการติดต่อสื่อสารในทางการเมือง ผลการติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องทราบตัวอย่างเช่น การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ปราศรัย แจกใบปลิว ติดโปสเตอร์ เคาะประตูบ้าน ฯลฯ การรณรงค์เหล่านี้จะส่งผลให้ผู้ที่ไปเลือกตั้งจำนวนเท่าไร หรือจะเลือกใคร ผลดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง จึงมีการสำรวจประชามติที่คิดค้นขึ้นโดย โพล (Gallup Poll) เพื่อตรวจสอบทัศนคติ แนวโน้มการตัดสินใจของประชาชน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง การสำรวจเป็นไปอย่างมีระบบ เช่น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามหลักวิชาการ ใช้หลักสถิติในการแสดงผล เป็นต้น (เมตตา กฤตวิทย์ พัชรีย์ เขยจรรรยา และ ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2530, น.127)

2. รูปจำลองกระบวนการสื่อสาร The Mathematical Theory of Communication ของแชนนอนและวีเวอร์ (Claude Shannon and Warren Weaver) บุคคลทั้งสองเป็นวิศวกรไฟฟ้า ได้เสนอรูปจำลองกระบวนการสื่อสารดังนี้

แผนภูมิที่ 2.4

รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของแชนนอนและวีเวอร์ ค.ศ.1949

ที่มา : ดวงพร คำบุญวัฒน์ และ วาสนา จันทร์สว่าง, สื่อสาร...การประชาสัมพันธ์
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์, 2541).

รูปแบบการสื่อสารนี้ ประยุกต์จากระบบไฟฟ้า สังเกตได้จากคำศัพท์ที่ใช้ในกระบวนการ เช่น เครื่องแปลงสาร (Transmitter) สิ่งรบกวน (Noise Source) หรือปลายทาง (Destination) เป็นต้น รูปแบบนี้เน้นที่การแปลงสารให้เป็นสัญญาณและการมีสิ่งรบกวน ตัวอย่างของการสื่อสารที่เกิดตามกระบวนการนี้ คือ การที่คนหนึ่งส่งสารโดยแปลงสารจากความคิดผ่านกลไกของเสียงออกมาเป็นคำพูด ถึงผู้รับ โดยผ่านกลไกของการได้ยิน เสียงนั้นจะถูกแปลงกลับเป็นความคิด ซึ่งในระหว่างที่มีการสื่อสารอยู่นั้นแชนนอนและวีเวอร์ พบความจริงว่า การสื่อสารมิได้ราบรื่นเสมอไป เพราะผู้ส่งและผู้รับอาจเข้าใจสารต่างกัน โดยที่กระบวนการสื่อสารมักมีสิ่งรบกวนที่ทำให้ไม่ชัดเจนเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสาร สิ่งรบกวนนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. สิ่งรบกวนทางกายภาพ (Physical Noise) เป็นสิ่งรบกวนที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมของผู้ส่ง และผู้รับ เช่น มีเสียงอื่นที่ดังกว่ามารบกวน หรือห้องมืดไปทำให้มองภาพไม่ชัดเจน เป็นต้น

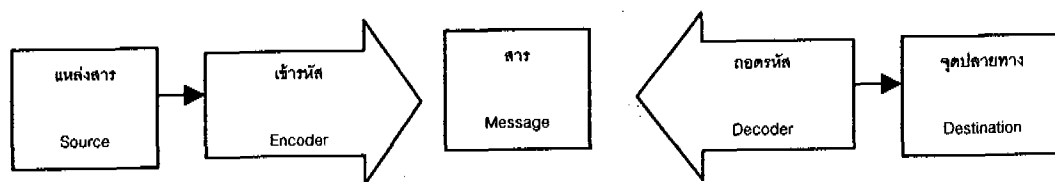
2. สิ่งรบกวนทางจิตใจ (Psychological Noise) เป็นสิ่งรบกวนอันเกิดขึ้นภายในบุคคล เช่น ผู้พูดทำหน้าที่ส่งสารได้ไม่ดี เพราะเกิดอาการประหม่า ขาดสมาธิ หรือกำลังหงุดหงิด

ไม่ยากพูดไม่ยากอธิบาย ผู้ฟังทำหน้าที่รับสารได้ไม่ดี เพราะกำลังเบื่อ หิว หรือรู้สึกไม่สบาย ต้องการพักผ่อน เป็นต้น

3. รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของชแรมม์ (Wilbur Schramm) ชแรมม์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากผู้หนึ่งในวิชาการนิเทศศาสตร์ เขาสนใจและศึกษาวิธีการสื่อสารอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามในระยะแรก รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของชแรมม์ ยังคงคล้ายคลึงกับรูปแบบกระบวนการอื่น

แผนภูมิที่ 2.5

รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของชแรมม์ ค.ศ. 1954

ที่มา : ดวงพร คำบุญวัฒน์ และ วาสนา จันทร์สว่าง, สื่อสาร...การประชาสัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์, 2541).

ชแรมม์ มองกระบวนการสื่อสารในลักษณะเปรียบเทียบ หรือดัดแปลงมาจากการทำงานของเครื่องจักรเครื่องยนต์ แต่ชแรมม์มีความคิดว่า สัญญาณ (signal) ที่ส่งออกมานั้น แท้จริงก็คือ สาร (message) นั่นเอง

ในช่วง ค.ศ. 1960 มีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดมากขึ้น มีผู้ศึกษากระบวนการสื่อสารของมนุษย์ การเปรียบเทียบกระบวนการสื่อสารกับการทำงานของเครื่องจักรลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ตาม ทิศทางการสื่อสาร ยังคงเป็นในลักษณะทางเดียว (One-way Communication)

4. รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของออสกู๊ด (Charles Osgood) ออสกู๊ดเป็นนักจิตวิทยาสังคม สนใจและศึกษากระบวนการสื่อสาร โดยเน้นที่การสื่อสารในตัวผู้สื่อสารคนเดียว (Intrapersonal Communication) เพราะผู้สื่อสารหนึ่งคน มีกระบวนการการรับ-ส่งข้อมูลข่าวสาร มีการเข้ารหัส (Encoder) และถอดรหัส (Decoder) เช่นกัน เป็นแนวความคิดที่เริ่มมองกระบวนการสื่อสารที่ลึกซึ้งขึ้น รูปจำลองของออสกู๊ดเป็นดังนี้

เมื่อสองคนเราได้รับข้อมูลแล้ว จะเข้ากระบวนการถอดรหัสจากการเห็น หรือการได้ยิน แปลงเป็นความคิด แล้วถูกเก็บเข้าสู่สมองส่วนหนึ่ง เมื่อต้องการนำข้อมูลนี้มาใช้ จะมีการ

เข้ารหัสจากความคิดเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน แสดงให้เห็นว่า ภายในตัวผู้สื่อสารเองมีระบบสื่อสารเป็นขั้นตอน เป็นกระบวนการเช่นกัน

5. รูปจำลองกระบวนการสื่อสาร SMCR Model ของเบอร์โล (David Berlo) เบอร์โลเป็นผู้พิจารณากระบวนการสื่อสารในรายละเอียดของทุกองค์ประกอบ ได้แก่

รูปจำลองนี้ทำให้การศึกษากระบวนการสื่อสารเป็นไปอย่างละเอียดลึกซึ้ง ทำให้เข้าใจถึงพฤติกรรมสื่อสารและการรับสาร เหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับและส่งสาร โดยอธิบายให้เห็นว่า ในตัวผู้สื่อสารไม่ว่าจะเป็นตัวผู้ส่ง หรือผู้รับต่างมีทักษะในการสื่อสาร (Communication Skill) ของแต่ละคนซึ่งไม่เท่าหรือเหมือนกัน ต่างคนมีทัศนคติ (Attitude) ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องที่กำลังสื่อสารหรือต่อผู้สื่อสาร หรือแม้แต่ตนเอง และต่างมีความรู้ (Knowledge) มีบทบาทหน้าที่ในสังคม (Social System) ตลอดจน อยู่ในวัฒนธรรม (Culture) ที่ต่างกัน เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบ หรือพฤติกรรมสื่อสารทั้งสิ้น

หลังจากที่นักนิเทศศาสตร์ เริ่มมีแนวคิดในการพิจารณารูปแบบกระบวนการสื่อสาร โดยศึกษาพฤติกรรมสื่อสารที่เกิดขึ้นในสภาพที่เป็นจริงแล้ว ในช่วงหลัง ค.ศ.1960 ได้พัฒนาแนวความคิด ในเรื่องของการสื่อสารจากทางเดียว (One-way Communication) เป็นความคิดที่ว่า การสื่อสารควรเป็นแบบสองทิศทาง (Two-way Communication) มีการโต้ตอบกันและในที่สุดความคิดที่มีต่อรูปแบบจำลองการสื่อสาร กลายเป็นไปในลักษณะวงกลมที่แสดงทิศทางการเคลื่อนที่ของข่าวสารแบบต่อเนื่อง เช่น วงกลมซ้อนกัน และเชื่อมโยงต่อกัน

6. รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของชแรมม์ (Wilbur Schramm) ชแรมม์มองเห็นว่าแท้จริงแล้ว มนุษย์สื่อสารลักษณะที่มีการโต้ตอบกันเมื่อมีการส่งข้อมูลออกไป ในขณะที่เดียวกันจะได้ข้อมูลอื่นย้อนกลับมาเสมอ การบวนการสื่อสารมีรูปแบบดังนี้

ชแรมม์ อธิบายกระบวนการสื่อสาร ในลักษณะที่มีแนวความคิดเข้าเป็นรหัส (Encoder) และถอดรหัส (Decoder) คล้ายของ แชนนอนและวีเวอร์ แต่กระบวนการของ ชแรมม์เน้นที่ไม่มีผู้ส่งหรือผู้รับสาร รูปแบบการสื่อสาร มีลักษณะต่อเนื่อง มีการส่งตอบกลับไป-มา การที่ผู้รับส่งตอบกลับไปนี้เอง เรียกว่าเป็น การสะท้อนกลับของสาร (Feedback)

7. รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของแดนซ์ (Frank Dance) เน้นความสำคัญในการเคลื่อนที่ของข้อมูลข่าวสาร ว่าเป็นในลักษณะไหลเวียนไปคล้ายสปริง (Spring) กระบวนการสื่อสาร น่าจะมีลักษณะเคลื่อนที่ไปข้างหน้าไปหยุดชะงัก ลักษณะวงกลม จึงควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่เป็นวงกลมปลายปิด

8. รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของทັบส์ (Stewart Tubbs) เสนอรูปแบบที่น่าสนใจ โดยประมวลความคิดจากรูปจำลองการสื่อสารหลายรูปแบบไว้ด้วยกัน สามารถอธิบายการสื่อสารได้ค่อนข้างชัดเจน ครอบคลุมถึงเหตุปัจจัยดังนี้

การสื่อสารรูปแบบนี้ ไม่ได้เน้นว่า ใครเป็นผู้ส่งสารหรือผู้รับสารหรือใครเป็นผู้ริเริ่ม ต้นสื่อสารก่อน เพราะในสภาพความจริง หากย้อนกลับไปทบทวนว่า เมื่อเข้านี้ เราทำหน้าที่เป็นผู้ส่ง หรือผู้รับสารก่อน หลายคนคงตอบว่าจำไม่ได้ ทັบส์อธิบายว่า การสื่อสารเกิดขึ้นตามโอกาส มากกว่า ดังนั้นรูปแบบนี้จึงไม่ได้กำหนดทิศทางของการสื่อสาร นอกจากนี้ตัวผู้สื่อสารยังถูกล้อมรอบด้วยเครื่องกรอง (Filters) กรองทั้งข้อมูลที่เข้ามาและออกไปจากผู้สื่อสาร กระบวนการสื่อสารได้รับแรงกระตุ้น (Communication Stimuli) จากคู่สื่อสาร คือต่างเป็นผู้ถูกกระตุ้นและผู้รับแรงกระตุ้น รูปแบบดังกล่าวนี้ เน้นที่ตัวผู้สื่อสารว่า ได้รับผลกระทบจากการสื่อสาร ไม่ว่าจะมึบบทบาทเป็นผู้ส่งหรือผู้รับก็ตาม ตัวอย่างเช่น การรณรงค์รักษาความสะอาด ผู้ทำหน้าที่โน้มน้าวให้ประชาชนเห็นคุณประโยชน์ของความสะอาดจะได้รับอิทธิพลของการพยายามโน้มนำนวนั้น เช่นกัน ผู้ส่งสารจะเกิดความรู้ ความเข้าใจและหันมารักษาความสะอาดเช่นกัน แนวความคิดดังกล่าวนี้ หากนำไปปรับใช้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมาก เช่น ตำรวจ อาจมอบหมายให้วัยรุ่นที่มีความประพฤติเกเร ก่อความเดือดร้อนในชุมชน เป็นผู้รักษาความสงบในชุมชน วัยรุ่นเหล่านั้น อาจกลายเป็นพลเมืองดีในที่สุด

9. รูปจำลองกระบวนการสื่อสารของคิตเชดและชแรมม์ (Lawrence Kincaid and Wilbur Schramm) (อ้างใน Rogers and Kincaid, 1981) ทั้งสองมีความคิดว่ากระบวนการสื่อสารไม่น่าจะมีลักษณะเป็นวงกลมแบบปลายจบกัน หรือชนกัน การสื่อสารควรดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง (Continuity) โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน (Mutual understanding) ทั้งนี้ เป็นไปตามคำนิยามของคำว่า การสื่อสารที่ชแรมม์ให้ไว้ว่า การสื่อสารคือการที่คู่สื่อสารมีความเข้าใจร่วมกันต่อเครื่องหมายที่แสดงข่าวสาร

ในกรณีนี้ ทั้งผู้สื่อสาร A และ B ต่างผลัดกันทำหน้าที่ส่งและรับสารหมุนเวียนกัน ข้อมูลหรือข่าวสาร I1, I2, I3, I4, จะนำไปสู่ความเข้าใจร่วมกัน ตรงกัน

สรุป

1. รูปจำลองต่าง ๆ ในกระบวนการสื่อสารแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดของนักวิชาการที่มีความสนใจศึกษากระบวนการสื่อสารของมนุษย์ พยายามสร้างรูปแบบจำลองกระบวนการที่ใกล้เคียงกับการสื่อสารในสภาพความเป็นจริง รูปแบบจำลองมีการพัฒนา จากการเคลื่อนที่ของกระบวนการที่เป็นไปในแนวเดียว (One-way Communication) เป็นการสื่อสาร

แบบที่มีการสนองกลับ (Two-way Communication) และพัฒนาเป็นการเคลื่อนที่ในลักษณะที่เป็นวงกลมแบบขดลวด (Spring)

2. รูปแบบจำลองแตกต่างกันตามความสนใจพื้นฐานของแต่ละคน ซึ่งในกระบวนการสื่อสาร ต้องมีองค์ประกอบหลักที่ขาดหายไม่ได้ ได้แก่ ผู้ส่ง ผู้รับ และการส่งข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลข่าวสารและสื่อข่าวสาร สำหรับข้อแตกต่างในแต่ละรูปจำลอง คือ

2.1 การพิจารณาว่า ใครเป็นผู้เริ่มต้นการสื่อสาร ไม่สำคัญเท่าโอกาสที่ทำให้การสื่อสารเกิดขึ้น

2.2 การทราบผลการสื่อสาร เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการสื่อสาร

2.3 ในขณะที่ทำการสื่อสารมักเกิดสิ่งรบกวนได้เสมอ

2.4 การสื่อสารโดยธรรมชาติมีลักษณะเป็นวงกลม มีการสะท้อนข้อมูลกลับ และมีลักษณะต่อเนื่อง

2.5 ผู้สื่อสารต่างได้รับอิทธิพลของการสื่อสาร ไม่ว่าจะใครจะอยู่ในฐานะผู้ส่งหรือผู้รับ

แนวคิดเรื่องการวิจัยเพื่อติดตามผลการประชาสัมพันธ์

สก๊อต เอ็ม คัทลิป (Scott M. Cutlip) และแอลเลน เฮช เซ็นเตอร์ (Allen H. Center) แบ่งกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้²³

1. การวิจัย - รับฟัง (Research - Listening) เป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ เพื่อค้นหาข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาที่สถาบันกำลังเผชิญอยู่ และเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงาน

2. การวางแผน - การตัดสินใจ (Planning - Action) การวางแผนโครงการ การประชาสัมพันธ์นับเป็นการบริหารงานโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับ (Management by objective or MOR) ทั้งนี้เพราะลักษณะสำคัญของแผนกประชาสัมพันธ์คือต้องมีขั้นตอนการวางแผน การระบุสื่อที่ใช้ เนื้อหาที่สำคัญ กลุ่มเป้าหมาย ยุทธวิธีหรือกลวิธีทางการสื่อสาร การแบ่งประเภทของแผนประชาสัมพันธ์จะแบ่งโดยการคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย

²³Scott M. Cutlip and Allen H. Center, Effective Public Relations, 5th ed.

(New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1978), pp. 91-94.

เป็นหลัก สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ แผนประชาสัมพันธ์ภายนอก (External PR Plan) และแผนประชาสัมพันธ์ภายใน (Internal PR Plan)

3. การสื่อสาร (Communication) ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกับกลุ่มเป้าหมายด้วยการให้สาระ ความรู้ ความเข้าใจ ความบันเทิง และเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับสถาบันนั้นจำเป็นต้องใช้เครื่องมือเทคนิค กลยุทธ์ทางการสื่อสารในการเผยแพร่ข่าวสาร และรวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มเป้าหมายด้วย

4. การติดตามประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการดำเนินงานเพื่อตัดสินคุณค่าของการกระทำ ขั้นตอนการติดตามประเมินผลจะเริ่มตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่าได้ผลมากน้อยเพียงไร มีปัญหา อุปสรรคใดบ้างที่ต้องทำการปรับปรุงแก้ไข

Doug Newsom และคณะ²⁴ กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยกับงานประชาสัมพันธ์ว่า การวิจัยเป็นส่วนสำคัญของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการประชาสัมพันธ์ว่าประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่มากน้อยเพียงใด มีอุปสรรคและปัญหาใดเกิดขึ้นบ้าง และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนการประชาสัมพันธ์ต่อไปในอนาคต ข้อมูลจากการวิจัยจะช่วยให้การตัดสินใจและการใช้งบประมาณการประชาสัมพันธ์ไปอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าเพิ่มขึ้น

กระบวนการการวิจัยในงานประชาสัมพันธ์ (The Continuing Cycle of Research) เป็นการดำเนินงานที่มีขั้นตอนดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุดดังแผนภาพที่ 2.1 ดังนี้ คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวางแผน
2. การทดสอบและทบทวนสมมติฐานที่เป็นไปได้ในทาง ปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยการตรวจสอบข้อเท็จจริงทุกองค์ประกอบ
3. การศึกษาข้อมูลและข้อค้นพบเพื่อใช้ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย สื่อ และเนื้อหาการประชาสัมพันธ์
4. การกำกับและติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้างที่จะทำให้การประชาสัมพันธ์ล้มเหลว และต้องทำการปรับแผนการประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ตลอดเวลา

²⁴Doug Newsom, Judy Vanslyke Turk and Dean Kruckeberg, This is PR: The Realities of Public Relations, 7th ed. (Belmont Cal.: Wadsworth Thomson Learning, 1999), pp. 142 –145.

5. ประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ทุกเรื่องโดยจะต้องมีการบันทึกไว้เสมอว่าเรื่องใดที่ดำเนินการแล้วประสบผลสำเร็จ เรื่องใดล้มเหลวเพราะเหตุผลใด

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยในเรื่องของการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมพบว่ามีงานวิจัยที่นำมาใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดังต่อไปนี้คือ

งานวิจัยของ ดร.เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ²⁵ เรื่อง “พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย” โดยสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างประชากรชาวไทยอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 3,706 คน ในพื้นที่รวม 13 จังหวัด ในปี พ.ศ. 2537 พบว่า

1. ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชอบไปเป็นศูนย์การค้าและตลาดในเมืองร้อยละ 63 ประเภทวัด วัง อนุสาวรีย์ ร้อยละ 58.9 ภูเขา น้ำตก ป่า ถ้ำ เขื่อน ร้อยละ 52.3 และทะเล เกาะ ร้อยละ 47.8

2. กิจกรรมที่ทำระหว่างท่องเที่ยวแยกเป็น เพื่อพักผ่อน ร้อยละ 28.7 ซื้อสินค้า ร้อยละ 24.1 เที่ยวชมธรรมชาติ ร้อยละ 23.2 เที่ยวชมวัฒนธรรมเพียงร้อยละ 4.8 เท่านั้น

3. สิ่งสนใจในการเลือกไปท่องเที่ยว ได้แก่ ค่าชวชนของเพื่อนญาติ ร้อยละ 34.7 เคยไปแล้วประทับใจ ร้อยละ 14 ข่าวสารจากวิทยุโทรทัศน์ ร้อยละ 2.3 บทความในหนังสือและวารสาร ร้อยละ 2.2 รายการนำเที่ยวของบริษัทนำเที่ยว ร้อยละ 1.2

4. ความต้องการข้อมูลข่าวสารนั้น เพศชายมีความต้องการมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย กลุ่มอายุน้อยต้องการข้อมูลมากกว่ากลุ่มอายุมาก กลุ่มคนโสดต้องการข้อมูลมากกว่ากลุ่มที่สมรส กลุ่มอาชีพมีเงินเดือนประจำต้องการข้อมูลมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ การศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องการข้อมูลข่าวสารมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา กลุ่มที่มีรายได้สูงต้องการข้อมูลมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำ กลุ่มที่อยู่ในเขตเทศบาลต้องการข้อมูลมากกว่ากลุ่มที่อยู่นอกเขตเทศบาล สำหรับข้อมูลที่ต้องการส่วนใหญ่คือเรื่องเส้นทาง ระยะเวลาและแหล่งท่องเที่ยว

²⁵เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ, พฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย (นครปฐม: โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538), น. 56 – 58, 134.

งานวิจัยของ สุขเกษม โยธาสมุทร²⁶ เรื่อง “งานบริการข่าวสารของรัฐบาลในต่างประเทศ: ศึกษาโครงสร้างและการปฏิบัติงานของสถานเอกอัครราชทูตไทย สำนักงานแถลงข่าวไทย และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประชาชนกรุงลอนดอน” การวิจัยพบว่า แม้ว่าดำเนินนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์จะประสบผลสำเร็จ แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคด้านงบประมาณ บุคลากรและการประสานงาน นอกจากนี้ ควรนำเอาการ ปฏิบัติการจิตวิทยาและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เชิงรุกเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย²⁷ พบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทมากในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์และรักษาทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน กิจกรรมการจัดโครงการปลูกต้นไม้ในชุมชน เช่น บริเวณโรงเรียน วัด สุสาน รองลงมาคือด้านการกระตุ้นความร่วมมือของประชาชนในชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญประการแรกคือประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ รองลงมาคือการขาดงบประมาณและบุคลากรที่จะประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้แก่ประชาชน ข้อเสนอแนะในการลดหรือขจัดปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่รวบรวมได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ ควรมีการฝึกอบรมและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เจ้าหน้าที่ที่จะต้องทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานกับประชาชนให้มากยิ่งขึ้น ควรจัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอต่อการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ควรจัดทำแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตป่าอนุรักษ์และเขตอุทยานแห่งชาติให้ชัดเจนและควรปรับปรุงเจ้าหน้าที่ให้มีระเบียบวินัยในการทำงานมากยิ่งขึ้น

²⁶สุขเกษม โยธาสมุทร, “งานบริการข่าวสารของรัฐบาลในต่างประเทศ: ศึกษาโครงสร้างและการปฏิบัติงานของสถานเอกอัครราชทูตไทย สำนักงานแถลงข่าวไทย และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประชาชนกรุงลอนดอน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), น. บทคัดย่อ.

²⁷จตุรเทพ โควินทวงศ์, “บทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จังหวัดระนอง,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543), น. บทคัดย่อ.

ผลการศึกษา²⁸ ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ส่วนบุคคลในการท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้จักตลาดน้ำท่าคาจากแหล่งข้อมูลประเภทสื่อบุคคล (เพื่อน/บุคคลในครอบครัว) (ร้อยละ 55.8) ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคาเป็นครั้งแรก (ร้อยละ 65.6) ส่วนเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคา ส่วนใหญ่จะใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง (ร้อยละ 38.6) นอกจากนี้ เมื่อถามถึงเหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจมาเที่ยวที่ตลาดน้ำท่าคา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เพราะตลาดน้ำท่าคาเป็นตลาดน้ำที่มีรูปแบบดั้งเดิมคล้ายคลึงกับในอดีต ส่วนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวทำในขณะที่มาเที่ยวตลาดน้ำมากที่สุด คือ การเดินเที่ยวชมตลาดน้ำและชุมชนริมน้ำ (ร้อยละ 38.1) และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำด้วยรถยนต์ส่วนตัว (ร้อยละ 67.4)

ส่วนผลการศึกษา ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวพบว่า ในภาพรวม นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมาต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านคุณลักษณะทางกายภาพ 2 เรื่อง คือ สภาพแวดล้อมทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว และความสวยงามและความน่าสนใจอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของตลาดน้ำ และในด้านบริการการท่องเที่ยว 1 เรื่อง คือ อธิษาคัยของคนในชุมชนท้องถิ่น ส่วนการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ การจัดการด้านการท่องเที่ยวในด้านบริการการท่องเที่ยว 1 เรื่อง คือ ความพอเพียงและความสะดวกในการให้บริการด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ ถังขยะและสุขาสาธารณะ ซึ่งเป็นส่วนที่ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง

นอกจากนี้ ผลการศึกษา ยังพบว่า ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว ความสนใจในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ความถี่ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แหล่งที่มาข้อมูลข่าวสารด้านท่องเที่ยว ความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ และประสบการณ์ในการมาเที่ยวตลาดน้ำท่าคาของนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวของตลาดน้ำท่าคา โดยจะมีความพึงพอใจแตกต่างกันไปตามรายละเอียดดังนี้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวบ่อยครั้งจะมีความพึงพอใจสูงกว่าผู้ที่เดินทางน้อยครั้งกว่า นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจและติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการ

²⁸มธุวรรณ พลวัน, "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น. บทคัดย่อ.

ท่องเที่ยวมาก และบ่อยครั้งกว่าจะมีความพึงพอใจสูงกว่าผู้ที่ให้ความสนใจและติดตามข่าวสารน้อย และไม่บ่อยครั้ง นักท่องเที่ยวที่มีแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และให้ข้อมูลที่ครบถ้วน จะมีความพึงพอใจสูงกว่าผู้ที่มีแหล่งข้อมูล que เข้าถึงข้อมูลได้ยาก และให้ข้อมูลไม่ครบถ้วนเพียงพอ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติกับแหล่งท่องเที่ยวการศึกษาและวัฒนธรรม จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวของตลาดน้ำท่าคาสูงกว่าผู้ที่มีความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ในการมาเที่ยวตลาดน้ำท่าคา มากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวสูงกว่าผู้ที่มาเที่ยวเป็นครั้งแรก

ส่วนข้อมูลเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย อาทิเช่น

1. ควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับตลาดน้ำ ตารางวันที่นัดของตลาดน้ำ เพื่อเผยแพร่ให้คนทั่วไปได้ทราบและรู้จักมากยิ่งขึ้น
2. ควรส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม และคงรูปแบบการจัดการตลาดน้ำในแบบเรียบง่ายคล้ายคลึงกับในอดีตให้คงอยู่สืบไป
3. ควรเพิ่มจำนวนและรักษาความสะอาดถังขยะและสุขาสาธารณะให้มากขึ้น
4. จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีในหมู่บ้าน ๆ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวของหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลท่าคาเข้าด้วยกัน เป็นตารางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ ฯลฯ เป็นต้น

ผลการศึกษาการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ของมูลนิธิสืบนาคะเสถียรพบว่า²⁹ วัตถุประสงค์หลักของประชาสัมพันธ์คือเผยแพร่ประวัติชีวิต ผลงาน และเจตนารมณ์ของสืบ นาคะเสถียร เป็นการปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ธรรมชาติให้คนไทย เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ตลอดจนระดมทุนจากสังคมเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของมูลนิธิ และเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์ให้กับประชาชนอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของประชาชนในประเทศ

²⁹ ไสรัศยา เปี่ยมใจ, "การประชาสัมพันธ์เพื่ออนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่าของมูลนิธิสืบนาคะเสถียร ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการนิทานบอกเล่าเก้าสิบ โครงการที่ 1," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), น. บทคัดย่อ.

ส่วนสื่อหรือช่องทางการประชาสัมพันธ์ มูลนิธิสืบนาคะเสถียร เลือกใช้สื่อผสมผสานกันหลากหลาย ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเคลื่อนที่ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อกิจกรรม สื่อพิเศษ โดยมีกลุ่มเป้าหมายการประชาสัมพันธ์แบ่งออกชัดเจนเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือกลุ่มเป้าหมายที่อาศัยอยู่ในชุมชนรอบป่าตะวันตกและกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างคือประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่นอกป่าตะวันตก

สำหรับการประเมินผลสื่อประชาสัมพันธ์ในโครงการนิทานบอกเล่าเก้าสิบ โครงการที่ 1 นั้น ผลจากการเน้นความจดจำและความสนใจสื่อประชาสัมพันธ์ของโครงการฯ พบว่า เกมแผนที่และนิทานหุ่นมือเป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสนใจและจดจำสื่อและเนื้อหาที่น่าเสนอได้มาก

สรุปท้ายบท

ในการวิจัยเรื่อง “การผลิตและการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์เกาะเมียง (เกาะ4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกรณีต่าง ๆ เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการศึกษา ดังนี้

การศึกษาแนวคิดด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อก่อให้เกิดความสนับสนุน ร่วมมือ เชื้อถือ และ ศรัทธา ตลอดจนการสร้างชื่อเสียง การยอมรับ และการไว้วางใจ ซึ่งจะประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ คุณลักษณะการประชาสัมพันธ์ และกระบวนการประชาสัมพันธ์ โดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือเพื่อการประชาสัมพันธ์ ตามแนวคิดของการสื่อสาร โดยบุคคล โดยสิ่งพิมพ์ การมองเห็นจากภาพเป็นพาหนะนำข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร การได้ยินเครื่องส่งและเครื่องรับของระบบวิทยุกระจายเสียง เป็นตัวนำข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร การสื่อความที่มีความหมายครอบคลุมได้กว้างและแตกต่างจากสื่ออื่น ๆ นั้นได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริม สร้างความสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

นอกจากนี้ได้ศึกษาเรื่องการวิจัยประเมินผลการใช้สื่อ โดยควบคุมกำกับ ตรวจสอบ และติดตามผลของการใช้สื่อที่นักประชาสัมพันธ์เลือกมาใช้ ในการนำข่าวสารของหน่วยงานไปสู่ประชาชน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดความนิยม และมีภาพพจน์ที่ดีต่อหน่วยงานและให้ความบันเทิงแก่ประชาชน ฉะนั้นการประเมินผลหลังจากดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของกลุ่มประชาชนเป้าหมาย ก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ในการปรับสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ และเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับกลุ่มประชาชนเป้าหมายต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth-Interview) การเตรียมการผลิตสื่อ และการประเมินสื่อ (Survey Research) โดยมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

วิธีการศึกษา

1. Documentary Research ศึกษาจากเอกสาร

การศึกษาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหนังสือ นิตยสาร วารสาร ที่มีการจำหน่ายเผยแพร่สู่สาธารณชน รวมถึงเอกสารของกรมป่าไม้ เอกสารของอุทยานหมู่เกาะสิมิลัน โดยข้อมูลเหล่านั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการอุทยานแห่งชาติและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และเอกสารการแสดงความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ในการศึกษาความรู้และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับปัญหาของการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย บริเวณเกาะเมียง (เกาะ4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การท่องเที่ยว นันทนาการ และสื่อความหมายธรรมชาติ
2. สภาพโดยทั่วไปในปี พ.ศ. 2541
3. อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ และโครงสร้างขององค์กร
4. คุรุภัณฑ์ยานพาหนะ
5. สิ่งอำนวยความสะดวก
6. สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย พ.ศ. 2535 ถึงปี พ.ศ. 2545
7. ข้อเสนอแนะ
8. ปัญหาและอุปสรรค
9. วิสัยทัศน์ของนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง
10. การอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ที่มีความคิดเห็นเรื่องอุทยานแห่งชาติ

กับนันทนาการและการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้า เพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน

11. สรุปความคิดเห็นของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องที่สนับสนุนการวิจัยครั้งนี้
12. ข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview)

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน และนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อสำรวจความคิดเห็นในเบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ณ วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2546

2.1 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บนเกาะเมียง (เกาะ 4) เกี่ยวกับสภาพปัญหาและการให้บริการ

2.2 การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4)

3. การเตรียมการผลิตสื่อ

จากการศึกษาแหล่งข้อมูลโดยตรงเกี่ยวกับหมู่เกาะสิมิลัน จึงตัดสินใจศึกษาเรื่องการวางแผนการใช้สื่อและกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์ บนเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

3.1 เพื่อผลิตสื่อเพิ่มเติม เพื่อใช้บริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1.1 เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญให้กับนักท่องเที่ยวบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา

3.1.2 เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน

3.1.3 เพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนเจ้าหน้าที่ในการบริการนักท่องเที่ยวบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา

3.1.4 เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถประกอบกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย และไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่

3.2 เพื่อดำเนินการการผลิตสื่อและการวางแผนการจัดกิจกรรม โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

3.2.1 ดำเนินการจัดทำ Model และ VCD จัดทำแบบจำลองสภาพพื้นที่ของเกาะเมียง (เกาะ 4) โดยใช้แผนที่จริงเป็นต้นแบบตามมาตราส่วน 1 : 500 ในการทำ Model รูปแบบ 3 มิติ ซึ่งแสดงให้เห็นภาพพื้นที่ในตำแหน่งต่าง ๆ บนเกาะ ที่เป็นจุดสำคัญในการท่องเที่ยวบนเกาะเมียง (เกาะ 4) เช่น บริเวณบ้านพัก ร้านอาหาร บริเวณประชาสัมพันธ์ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ฯลฯ

3.2.2 การเขียนเนื้อหาของ VCD จะประกอบด้วย การแนะนำสถานที่ธรรมชาติที่สวยงามบนเกาะเมียง (เกาะ4) รวมถึงกิจกรรมนันทนาการสื่อความธรรมชาติ และการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัย

3.2.3 การเขียน Script VCD ประกอบด้วยเนื้อหา ภาพและคำบรรยาย โดยเนื้อหาประกอบด้วย 4 ส่วนคือ

1. แนะนำเกาะ
2. แนะนำการให้บริการ
3. ประเภทการท่องเที่ยว
4. กิจกรรมการท่องเที่ยว

Script (Draft)

1. แนะนำเกาะ
 - 1.1 ขนาดพื้นที่ของหมู่เกาะสิมิลัน
 - 1.2 ลักษณะชายฝั่งของเกาะต่าง ๆ ทั้ง 9 เกาะ
2. แนะนำการให้บริการ
 - 2.1 ศูนย์บริการ
 - 2.2 ห้องสมุด
 - 2.3 ชุมประชาสัมพันธ์ เพื่อใช้ในการให้บริการเรื่องต่างๆ เช่น
 - เช่าเรือ
 - เช่าอุปกรณ์ดำน้ำ
 - เช่าเก้าอี้ชายหาด
 - เช่าบ้านพัก
 - หาดตัวเรือกลับ
 - สอบถาม
 - หากิจกรรมนันทนาการทั้งกลางวันและกลางคืน
 - 2.4 ที่พัก ประกอบด้วย บ้านพัก และ เต็นท์
 - 2.5 อาหาร
 - 2.6 ห้องน้ำ
 - 2.7 ห้องอาบน้ำ
3. ประเภทการท่องเที่ยว
 - 3.1 One Day Trip

3.2 ค้างคืน (Overnight Trip)

4. กิจกรรมการท่องเที่ยว

4.1 การดำน้ำตื้น

4.2 การดำน้ำลึก

4.3 การดูนก

4.4 การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

4.5 การท่องเที่ยวจุดชมวิว

4.6 การชมพระอาทิตย์ขึ้นและชมพระอาทิตย์ตก

4.7 ฯลฯ

3.3 เพื่อประเมินประสิทธิผลของสื่อที่พัฒนาและผลิตเพื่อใช้กับนักท่องเที่ยว

3.3.1 การทดสอบใช้กับนักท่องเที่ยว

1. Model แสดงสภาพพื้นที่ของเกาะเมียง (เกาะ4) จะถูกนำมาจัดแสดงไว้ที่ลาน 8 เหลี่ยม ซึ่งเป็นจุดแรกที่นักท่องเที่ยวจะพบเมื่อมาถึงยังบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นภาพรวมของจุดสำคัญต่างๆ ที่อยู่บนเกาะ มีจุดประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อ และเป็นการแนะนำทางเดินศึกษาตามธรรมชาติ

2. VCD จะนำมาฉายบริเวณร้านอาหารในเวลาประมาณ 19.00 น. ของทุกวันให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมนันทนาการสื่อความหมายธรรมชาติต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการท่องเที่ยวบนเกาะภายในเวลาจำกัดได้อย่างครบถ้วน พร้อมกับการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัย และไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่

3.3.2 การจัดทำแบบสอบถาม การสำรวจข้อมูลในครั้งนี้ มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาประโยชน์ ที่ได้รับจากการผลิตสื่อแนะนำนักท่องเที่ยว ในการเที่ยวชมและประกอบกิจกรรมนันทนาการ โดยยังคงเดิมไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ บนพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน บริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model) , VCD และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงและแก้ไขสื่อต่างๆ เพื่อสามารถนำประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวมากที่สุด

4. การประเมินสื่อ (Survey Research)

หลังจากการเผยแพร่ VCD และติดตั้งแบบจำลองภูมิทัศน์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมเก็บขยะบนเกาะเมียง (เกาะ 4) แล้ว ประมาณ 5 วัน ผู้ศึกษาจะเริ่มดำเนินการสอบถามนักท่องเที่ยวไทยจำนวน 200 คน โดยใช้แบบสอบถามดังกล่าว เพื่อประเมินประสิทธิผลของสื่อและกิจกรรมที่ผลิตขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ คนไทยที่มาท่องเที่ยวที่เกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา ในช่วงวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2547

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวบนเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา จำนวนทั้งสิ้น 200 คน โดยจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ได้แจ้งความประสงค์และลงทะเบียนจองที่พักกับเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน

การสุ่มตัวอย่าง

เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Samplings) จากนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 200 คน ที่ใช้บริการร้านอาหารของอุทยานในช่วงเวลาอาหารเย็น เวลาประมาณ 18.30 น. - 19.30 น. ระยะเวลาในการดำเนินการ 5 วัน ๆ ละ 40 ชุด คือวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2547

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งแนวคำถามเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวน

ตอนที่ 2 กิจกรรมนันทนาการ

2.1 ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมและความพึงพอใจ

2.2 การเข้าร่วมกิจกรรม

แบบสอบถามตอนที่ 2 ผู้ศึกษากำหนดระดับคะแนนของความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมและความพึงพอใจไว้ดังนี้ คะแนนสูงสุดคือ 5 คะแนนต่ำสุดคือ 1 และจำนวนชั้นคะแนนที่ต้องการคือ 5 ชั้น เพื่อแบ่งช่วงระดับคะแนนออกเป็น 5 ระดับ และ นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ เพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ย โดยใช้ค่าเฉลี่ยทางสถิติการคำนวณหาค่าเฉลี่ยเรขาคณิต (Arithmetic Mean) กำหนดช่วงห่างของการวัด ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

1. การเข้าร่วมกิจกรรม

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม

ค่าเฉลี่ย		ระดับความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม
4.21-5.00	หมายถึง	ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด
3.41-4.20	หมายถึง	ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมมาก
2.61-3.40	หมายถึง	ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมปานกลาง
1.81-2.60	หมายถึง	ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย
1.00-1.80	หมายถึง	ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมน้อยที่สุด

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจเข้าร่วมกิจกรรม

ค่าเฉลี่ย		ระดับความพึงพอใจเข้าร่วมกิจกรรม
4.21-5.00	หมายถึง	พึงพอใจเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด
3.41-4.20	หมายถึง	พึงพอใจเข้าร่วมกิจกรรมมาก
2.61-3.40	หมายถึง	พึงพอใจเข้าร่วมกิจกรรมปานกลาง

1.81-2.60	หมายถึง	พึงพอใจเข้าร่วมกิจกรรมน้อย
1.00-1.80	หมายถึง	พึงพอใจเข้าร่วมกิจกรรมน้อยที่สุด

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีต่อ กิจกรรมที่เข้าร่วม อาทิเช่น ความน่าสนใจ ความหลากหลาย รายละเอียด และ ประโยชน์ต่อธรรมชาติของกิจกรรมที่เข้าร่วม

<u>ค่าเฉลี่ย</u>		<u>ระดับความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่เข้าร่วม</u>
4.21-5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3.41-4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2.61-3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
1.81-2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.00-1.80	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อที่ผลิตเพื่อใช้กับนักท่องเที่ยว แบบสอบถามตอนที่ 3 ผู้ศึกษากำหนดระดับคะแนนของความเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อที่ผลิตเพื่อใช้กับนักท่องเที่ยวไว้ดังนี้ คะแนนสูงสุดคือ 5 คะแนนต่ำสุดคือ 1 และ จำนวนชั้นคะแนนที่ต้องการคือ 5 ชั้น เพื่อแบ่งช่วงระดับคะแนนออกเป็น 5 ระดับ และ ข้อมูลมาแจกแจงความถี่เพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ยโดยใช้ค่าเฉลี่ยทางสถิติการคำนวณหาค่าเฉลี่ยเรขาคณิต (Arithmetic Mean) กำหนดช่วงห่างของการวัด ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

1. ประเมินรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model)

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบจำลองภูมิทัศน์(Model)ในด้านต่าง ๆ อาทิ เช่น ความชัดเจนของการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย ความเหมาะสมของขนาดของแบบจำลองภูมิทัศน์ ความละเอียดของแบบจำลองภูมิทัศน์ ความสะดวกในการค้นหาสถานที่ ที่ต้องการ ความครบถ้วนของข้อมูลที่เป็นในการท่องเที่ยว

<u>ค่าเฉลี่ย</u>		<u>ระดับความคิดเห็นมีต่อรูปแบบจำลองภูมิทัศน์</u>
4.21-5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3.41-4.21	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2.61-3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง

1.81-2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.00-1.80	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

2. ประเมินเนื้อหาและคุณภาพ VCD

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีต่อเนื้อหา VCD ในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การแนะนำเกาะ การให้บริการบนเกาะเมียง โปรแกรมการท่องเที่ยว

เกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพ VCD ในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น ความชัดเจนของเนื้อหา ภาพประกอบ สถานที่ถ่ายทำ การถ่ายทำ การบรรยายประกอบ ความเหมาะสมของเวลาที่นำเสนอ

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็นมีต่อเนื้อหาและคุณภาพ VCD	
4.21-5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3.41-4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2.61-3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
1.81-2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.00-1.80	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ อธิบายโดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

การสรุปผลและการรายงานผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยและการรายงานผลข้อมูลการวิจัยใช้วิธีการบรรยายเชิงพรรณนาในรูปแบบความเรียง ตาราง แผนที่ แบบภาพจำลองภูมิทัศน์และสื่อ VCD ผลการวิจัยที่ได้รับจะนำมาใช้เพื่อปรับปรุงการผลิตสื่อและการประเมินสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมบนเกาะเมียง (เกาะ4)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง “การผลิตและการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ เกาะเมียง (เกาะ4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา” ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการรายงานผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ (Documentary Research) ซึ่งได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน

ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน และนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อสำรวจความคิดเห็นในเบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ณ วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2546

2.1 การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บนเกาะเมียงเกี่ยวกับสภาพปัญหาและการให้บริการ

2.2 การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณเกาะเมียง (เกาะ4)

ส่วนที่ 3 ผลการผลิตสื่อ โดยแบ่งสื่อผลิต 2 ประเภทได้แก่

3.1 การผลิตรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model) ซึ่งแสดงตำแหน่งต่าง ๆ บนพื้นที่บริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) และจุดสำคัญในการท่องเที่ยวบนเกาะเมียง (เกาะ 4)

3.2 การผลิตวีซีดี (VCD) เพื่อแนะนำเกาะ การให้บริการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ประเภทการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 4 ผลการประเมินสื่อ (Survey Research)

ส่วนที่ 1

ผลการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ (Documentary Research)

ข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน

ในการศึกษาความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาของการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวให้สะดวกต่อการสื่อความเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์และการชมวีซีดีในการแนะนำบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การท่องเที่ยว นันทนาการ และสื่อความหมายธรรมชาติ
2. สภาพโดยทั่วไปในปี พ.ศ. 2541
3. อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ และโครงสร้างขององค์กร
4. ภารกิจที่ยานพาหนะ
5. สิ่งอำนวยความสะดวก
6. สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย พ.ศ. 2535 ถึงปี พ.ศ. 2545
7. ข้อเสนอแนะ
8. ปัญหาและอุปสรรค
9. วิสัยทัศน์ของนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง
10. การอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ ที่มีความคิดเห็นเรื่องอุทยานแห่งชาติ
กับนันทนาการและการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้าเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน
11. สรุปความคิดเห็นของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องที่สนับสนุนการวิจัยครั้งนี้
12. ข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย

1. การท่องเที่ยว นันทนาการ และสื่อความหมายธรรมชาติ¹

ลักษณะโดยทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว เกาะต่าง ๆ ทั้ง 9 เกาะของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน เป็นเกาะที่อยู่ทางด้านฝั่งทะเลอันดามันโดยกระจายเรียงตัวขนานกันลงไปตามแผ่นดินคาบสมุทรมลายู ฝั่งทะเลอันดามันจึงเป็นชายฝั่งที่มีลักษณะที่เกี่ยวข้องเนื่องจากฝั่งตะวันตกของคาบสมุทรมลายูได้มีชายฝั่งแคบและลึกชัน ส่งผลให้มีลักษณะชายฝั่งจม (Submerged area) ชายฝั่งมีลักษณะเว้าแหว่งไม่เป็นระเบียบและเต็มไปด้วยเกาะแก่ง เกาะทั้ง 9 ในด้านที่รับลมมรสุมจึงไม่มีชายหาด คลื่นมีการพัดพาตะกอนทรายมาขึ้นฝั่งน้อย และเป็นบริเวณที่มีน้ำทะเลใสจนแทบไม่มีตะกอน ชายหาดจะปรากฏด้านหลังที่รับลมหรือบริเวณที่รับลมเท่านั้น จึงจัดได้ว่าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันมีลักษณะอยู่ในกลุ่มระบบนิเวศชายฝั่งและเกาะแก่ง (ศุภยวิชัยปาไม้, 2538) องค์ประกอบที่สำคัญด้านการท่องเที่ยวจึงมีทรัพยากรทางทะเลเป็นปัจจัยหลัก สำหรับลักษณะโดยทั่วไปด้านอื่น ๆ นั้นโดยส่วนใหญ่ภูเขาในแต่ละเกาะจะเป็นเขาสูงชัน และเป็นภูเขาหินแกรนิต พืชพรรณโดยส่วนใหญ่ในด้านที่รับลมและบนที่สูงจะมีลักษณะที่แคระแกรน หรือเป็น

¹ส่วนทรัพยากรที่ดินและป่าไม้สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, รายงานฉบับร่าง ข้อมูลพื้นฐานแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา พ.ศ. 2542 - 2546 (พังงา: ส่วนทรัพยากรที่ดินและป่าไม้สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, 2542), น. 100.

แกรนิตหรือบริเวณที่มีทรายจัด แต่ในด้านที่อับลมหรือด้านที่ราบเชิงเขาหรือหุบเขาที่ขึ้นจะเป็น ปาดงดิบและมีพืชชั้นล่างขึ้นหนาแน่นพอสมควร ส่วนตามชายหาดหรือสันทรายที่ไม่มีดินเลน จะมี ลักษณะป่าชายหาด ปัจจัยของสภาพพื้นที่บนบกดังกล่าวจึงได้รับความสนใจด้านการท่องเที่ยว น้อยกว่าทรัพยากรทางทะเล

ความคิดเห็นและทัศนคติเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ

1. การรู้จักและความพึงพอใจ

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ส่วนใหญ่รู้จัก อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันจากคำแนะนำของเพื่อนคิดเป็นร้อยละ 57.45 รองลงมา คือ จาก วารสาร โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 38.30, 6.38 และ 4.26 ตามลำดับ โดยที่ นักท่องเที่ยว ร้อยละ 48.57 มีความพึงพอใจมากในการเดินทางมาท่องเที่ยว ร้อยละ 45.72 มีความพึงพอใจและร้อยละ 5.71 ไม่พึงพอใจที่เดินทางมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติแห่งนี้

2. ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงอุทยานแห่งชาติ

จากการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจกับสภาพภูมิอากาศ ทัศนียภาพ และความงามของธรรมชาติ และต้องการให้มีการปรับปรุงด้านการบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ คือ

- การให้มีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการและแนะนำอย่างเพียงพอ
- การให้บริการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การให้ข้อมูล ข่าวสาร โดยใช้ แผ่นพับ และป้ายสื่อความหมาย
- การบริการที่พัก บ้านพัก
- ความสะอาดของที่พักและสถานที่ท่องเที่ยว
- สถานที่จำหน่ายอุปกรณ์การพักผ่อน เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด และของที่ระลึก

2. สภาพโดยทั่วไป ในปี พ.ศ. 2541²

ในปี พ.ศ. 2541 มีการสำรวจสภาพโดยทั่วไปและมีผลสรุปในประเด็นสำคัญดังนี้คือ ที่ตั้งและอาณาเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลเกาะพระทองอำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 8° 28-8° 50 เหนือ และเส้นแวงที่ 97° 37-97° 49 ตะวันออก มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่เกาะและห้วงน้ำทะเลรอบเกาะ ซึ่งเป็นแผ่นดินประมาณ 140 ตารางกิโลเมตร

ชายฝั่งทะเลบริเวณหมู่เกาะสิมิลัน เป็นส่วนตะวันออกของทะเลอันดามัน ในมหาสมุทรอินเดียที่มีการลดตัวลงของพื้นทะเล จึงมีการกัดเซาะพังทลาย โดยมีน้ำทะเลเป็นตัวกระทำอย่างรุนแรง ทำให้บริเวณเกาะทั้ง 9 เกาะเกิดเป็นลักษณะภูมิประเทศที่แปลกตา

การคมนาคม การเดินทางสู่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันต้องเดินทางโดยเรือ ช่วงที่ใกล้ที่สุดคือ จากท่าเรือทับละมุ อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ระยะทาง 70 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 4-5 ชั่วโมง

ทรัพยากรธรรมชาติ ในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติมีผลการสำรวจในเรื่องต่าง ๆ คือ

- **พืชพรรณธรรมชาติ** ลักษณะพืชพรรณของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน เป็นป่าที่ลุ่มต่ำประกอบด้วย
 - **ป่าชายหาด** เป็นสังคมพืชที่อยู่บริเวณรอบเกาะในระดับพื้นที่ต่ำใกล้ทะเล บนชายหาด มีลักษณะเป็นป่าโปร่งพันธุ์ไม้ที่สำคัญได้แก่ หูกวาง จิกทะเล สารภีทะเล ละมุดป่า งวงช้างทะเล ตะบัน ปอทะเล ตีนเป็ด มะพลับ เข็มขาว เตยทะเล ปรงทะเล รักทะเล และมีพืชคลุมดินพวกถั่วผี ผักคราด และหญ้าหวาย เป็นต้น
 - **ป่าดงดิบ** เป็นสังคมพืชที่มีไม้ผลัดใบและไม่ผลัดใบขึ้นปะปนกัน พันธุ์ไม้ที่พบได้แก่ ยางปาย ยางขน ตะเคียน ขนุนนก หยีน้ำ โกงป่า สำโรง ปออีแก้ง หุ้งฟ้า เนียน กะดังใบไม้ป่า เตาร้าง นอกจากนี้ยังมี หวายกำพวน เสี้ยวเครือ เมื่อย ลิเกाप่า เป็นต้น
 - **ปะการังและสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเล** แนวปะการังที่พบในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันเป็นแนวปะการังน้ำลึก มีความหลากหลายของชนิดปะการัง *Seriatopora histrix* พบเป็นชนิดเด่นในขณะที่หมู่เกาะอื่นไม่พบปะการังในกลุ่มนี้ บริเวณที่มีแนวปะการัง ได้แก่

²ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, รายงานสรุปอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ปีงบประมาณ 2541 (พังงา: ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, 2541), น. 1.

เกาะบอน เกาะบาง เกาะสิมิลัน เกาะปายู เกาะเมียง เกาะห้า เกาะปายัง เกาะปาหยัน และ เกาะนุยง สิ่งมีชีวิตอื่นที่อาศัยร่วมอยู่ในแนวปะการังที่สามารถพบได้ทั่วไปได้แก่ ฟองน้ำ ปะการังอ่อน กัลปังหา ดอกไม้ทะเล หอยมือเสือ หมึก กุ้งมังกร และปู สำหรับปลาในแนวปะการังได้มีการสำรวจและพบอย่างน้อย 54 ชนิด เช่น ปลากะรัง ปลากะพง ปลาหมูสี ปลาสร้อยนกเขา ปลาผีเสื้อ ปลานกขุนทอง เป็นต้น

การจัดการทรัพยากร มีการดำเนินการใน 2 เรื่อง คือ

- การอำนวยความสะดวกและดำเนินการประสานงานการติดตั้งและซ่อมแซมทุ่นผูกเรือในแนวปะการังรอบพื้นที่โดยความร่วมมือของกองทัพเรือ ศูนย์พิทักษ์อุทยานแห่งชาติทางทะเล และชมรมดำน้ำต่าง ๆ ในภูเก็ต

- การศึกษาวิจัย อยู่ในระหว่างการดำเนินงานยังไม่แล้วเสร็จ จำนวน 2 เรื่อง เมื่อเสร็จสมบูรณ์จะนำเสนอต่อไป

การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก แนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรดำเนินการ คือ

- การปรับปรุงซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง เช่น บ้านพักนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร ห้องน้ำ สุขา ให้มีสภาพที่ดี เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ และนักท่องเที่ยว

- การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา ให้มีสามารถอำนวยความสะดวกประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

ปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันมีสภาพทั่วไปเป็นหมู่เกาะซึ่งห่างจากแผ่นดินใหญ่มากประกอบกับตั้งอยู่ในทะเลอันดามัน ในช่วงฤดูมรสุมจะมีคลื่นลมแรงทำให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความลำบากและค่าใช้จ่ายสูง การเดินทางและตรวจปราบปรามต้องใช้เรือซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการดูแลสูง

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

จากการสอบถามนักท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันร้อยละ 87.23 จะพักค้างแรม และมีเพียงร้อยละ 12.77 ที่ไม่พักค้าง สำหรับสถานที่พักค้างแรมนักท่องเที่ยวส่วนมากจะพักเต็นท์ คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมาคือพักบ้านพักของอุทยานแห่งชาติร้อยละ 18 พักโรงแรมในตัวเมือง พักค่ายพักแรมในอุทยานแห่งชาติร้อยละ 4 และร้อยละ 2 ตามลำดับ และการพักในกรณีอื่น ๆ อีกร้อยละ 6

3. อัตรากำลังเจ้าหน้าที่และโครงสร้างขององค์กร

อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานที่หมู่เกาะสิมิลันระหว่างปี พ.ศ. 2543 ถึงปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1

แสดง อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ระหว่างปี พ.ศ. 2543 ถึงปี พ.ศ. 2546

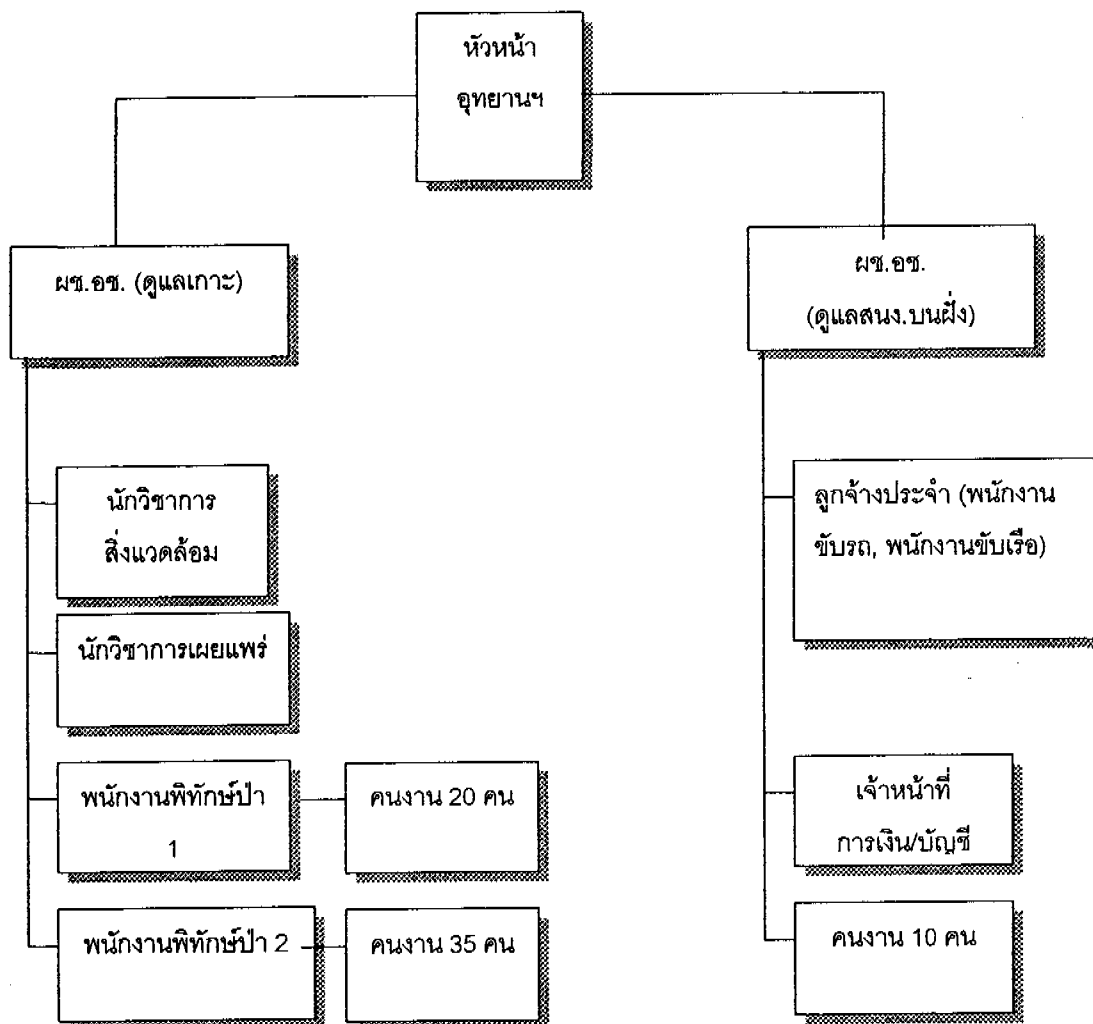
ตำแหน่งหน้าที่	2543	2544	2545	2546
1. ข้าราชการ	3 นาย	3 นาย	3 นาย	4 นาย
2. ลูกจ้างประจำ				
ตำแหน่งพนักงานพิทักษ์ป่า	2 นาย	2 นาย	2 นาย	3 นาย
ตำแหน่งนายท้ายเรือ	-	-	1 นาย	1 นาย
ตำแหน่งพนักงานขับรถยนต์	1 นาย	1 นาย	-	-
3. ลูกจ้างชั่วคราวรายวัน				
ตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อม	-	-	1 นาย	1 นาย
ตำแหน่งนักวิชาการเผยแพร่	1 นาย	1 นาย	1 นาย	1 นาย
ตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี	-	-	1 นาย	1 นาย
ตำแหน่งคนงาน	62 นาย	62 นาย	63 นาย	65 นาย

หมายเหตุ รวมทั้งบนฝั่ง และเกาะ

ที่มา: รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ปีงบประมาณ 2543 – 2546.

แผนภูมิที่ 4.1

โครงสร้างการบริหารงานของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน³

³ผู้ช่วยอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน, "โครงสร้างการบริหารงานของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน," อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา, 2545.

4. ครุภัณฑ์ยานพาหนะ

ระหว่างปี พ.ศ. 2543 ถึงปี พ.ศ. 2546 บนเกาะลันตา มียานพาหนะที่ใช้ในงานประเภทต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2

แสดงจำนวนครุภัณฑ์ที่เป็นยานพาหนะ ระหว่างปี พ.ศ. 2543 ถึงปี พ.ศ. 2546

ประเภท	2543	2544	2545	2546
เรือยนต์ตรวจการ ขนาด 70 ฟุต	1 ลำ	1 ลำ	1 ลำ	1 ลำ
เรือยนต์ตรวจการ ขนาด 40 ฟุต	1 ลำ	1 ลำ	-	-
เรือยนต์สำหรับบรรทุก ขนาด 50 ฟุต	1 ลำ	1 ลำ	1 ลำ	1 ลำ
เรือยนต์ตรวจการ ขนาดเล็ก (Speed Boat)	2 ลำ	2 ลำ	4 ลำ	4 ลำ
เรือยางตรวจการ	4 ลำ	4 ลำ	4 ลำ	4 ลำ
เรือขนขยะ	2 ลำ	2 ลำ	1 ลำ	1 ลำ
รถยนต์กระบะบรรทุก	3 คัน	3 คัน	3 คัน	3 คัน
รถยนต์บรรทุก 6 ล้อ	-	-	1 คัน	1 คัน

ที่มา: รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา ปีงบประมาณ 2543 – 2546

5. สิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวกบนเกาะสิมิลันที่เป็นบ้านพักและห้องน้ำ ในระหว่างปี พ.ศ. 2543 ถึงปี พ.ศ. 2546 ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3

แสดงจำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นบ้านพักและห้องน้ำ
ระหว่างปี พ.ศ. 2543 ถึงปี พ.ศ. 2546

ประเภท	2543	2544	2545	2546
บ้านพักรับรอง (บ้านสิมิลัน 1-5, บ้านขุนไพร)	12 ที่นอน	12 ที่นอน	12 ที่นอน	16 ที่นอน
บ้านพักนักท่องเที่ยว 4 หลัง	88 ที่นอน	88 ที่นอน	100 ที่นอน	160 ที่นอน
เตียง	60 หลัง	60 หลัง	245 หลัง	245 หลัง
ห้องน้ำชาย -หญิง	1 ห้อง	1 ห้อง	10 ห้อง	10 ห้อง
บ้านพักจำนวน 10 หลัง	-	-	-	กำลังดำเนินการ 10 ห้อง

ที่มา: รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ปีงบประมาณ 2543 - 2546

6. สถิติจำนวนนักท่องเที่ยว⁴

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึงปี พ.ศ. 2545 มีการเก็บสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4

แสดงสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
เฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึงปี พ.ศ. 2545

ปีงบประมาณ	จำนวนนักท่องเที่ยว		รวม
	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ	
2535	11,520	2,213	13,733
2536	9,001	1,415	10,416
2537	13,377	2,439	15,816
2538	17,284	3,319	20,603
2539	17,867	4,777	22,644
2540	17,474	4,336	21,810
2541	14,436	4,102	18,538
2542	8,090	2,829	10,919
2543	12,096	14,898	26,994
2544	13,994	30,226	44,170
2545	17,004	32,161	49,165
รวมทั้งสิ้น	152,143	102,715	254,808

⁴ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ปีงบประมาณ 2535-2545 (พังงา: ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, 2545)

5. ข้อเสนอแนะ⁵

ข้อเสนอแนะระหว่างปี พ.ศ. 2546 ถึงปี พ.ศ. 2547 มีการรับฟังความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีข้อเสนอแนะต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการอนุรักษ์ มีการเสนอให้ดำเนินการ คือ การจัดตั้งหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติเพิ่มขึ้นอีก 2 หน่วย บริเวณเกาะตาชัย และเกาะนุยง (เกาะ1) เพื่อควบคุมดูแลทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนากองท่องเที่ยวให้เหมาะสมและเพียงพอ การจัดเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมและเพียงพอ

2. ด้านวิชาการ เสนอให้ดำเนินการ คือ การวางมีแผน/โครงการ ด้านการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการทุก ๆ ปี โดยจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน หรือขอความช่วยเหลือจากวิทยาลัยต่างๆ ให้เข้ามาดำเนินการ

3. ด้านนันทนาการ สิ่งที่ต้องดำเนินการ คือ

- การปรับปรุงกฎระเบียบ เพื่อควบคุมการท่องเที่ยวแบบดำน้ำลึก (Scuba) ทั้งในส่วนของการใช้ประโยชน์และการกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสม

- การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในหลักสูตรดำน้ำอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาไปสู่การปฏิบัติงานได้น้ำ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำ และการนำเที่ยวได้น้ำให้ได้

- การอบรมผู้ประกอบการ มัคคุเทศก์ นายท้ายเรือ

- การขยายพื้นที่พักแรมไปที่เกาะสิมิลัน (เกาะ 8), เกาะตาชัย และเกาะนุยง (เกาะ 1) เพื่อลดความแออัด และลดปริมาณการใช้น้ำจืด

ให้ศูนย์ปฏิบัติการน้ำลึก มีบทบาทในการควบคุมการเข้ามาประกอบกิจกรรมการดำน้ำลึกของนักท่องเที่ยวมากกว่านี้ โดยสามารถที่จะให้คนและโทษ แก่ผู้เข้ามาประกอบกิจการนำเที่ยวในกิจการดำน้ำลึกได้

การเก็บค่าธรรมเนียมในการประกอบกิจกรรมการดำน้ำลึกจากผู้ประกอบการกิจการดำน้ำลึก ถ้าจะให้ได้ผลมากยิ่งขึ้น จะต้องเน้นผู้ประกอบการยื่นแผนการประกอบกิจการดำน้ำลึกล่วงหน้า 7 วัน อย่างจริงจัง เพื่ออุทยานฯ จะได้ตรวจสอบติดตามการชำระค่าธรรมเนียมได้อย่างถูกต้อง

⁵ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, รายงานสรุปอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ปีงบประมาณ 2546 - 2547 (พังกา: ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, 2547)

การกำหนดอัตราค่าที่พัก บ้านพักแบบ 2 ห้องนอน ห้องน้ำในตัว จำนวน 10 หลัง (20 ห้อง) ทางอุทยานฯ ขอเสนออัตราค่าที่พักเป็นราคา 2,500 บาท/ห้อง/คืน โดยห้องพักดังกล่าว จะเป็นห้องปกติเครื่องปรับอากาศ และขอเสนอติดเครื่องปรับอากาศที่ห้องพักบ้านสิมิลันเดิม จำนวน 5 ห้อง พร้อมปรับเปลี่ยนค่าที่พักจาก 1,000 บาท/ห้อง/คืน เป็น 2,000 บาท/ห้อง/คืน โดยอุทยานฯ จะจัดจ้างช่างไฟฟ้า คำนวณปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าเพื่อการดังกล่าว และจะขอจัดซื้อเครื่องกำเนิดไฟฟ้าใหม่ เพื่อให้เพียงพอแก่การใช้งาน ซึ่งการปรับปรุงห้องพักก็เพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่ต้องการความสะดวกสบาย เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ โดยเฉพาะชาวต่างประเทศ ไม่สามารถทนกับสภาพอากาศร้อนได้ อีกทั้งบ้านป่าห้วย ปายัง ยังขาดความเป็นส่วนตัวในการเข้าพัก สำหรับการพิจารณากำหนดอัตราค่าที่พักดังกล่าวด้วย อุทยานแห่งชาติ คาดว่า จะมีนักท่องเที่ยว ยินดีที่จะใช้บริการอย่างแน่นอน เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับห้องพักของเอกชนบริเวณเขาหลัก ราคา 4,000 บาท/ห้อง/คืน ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทัดเทียมกันนั้น ได้มีนักท่องเที่ยวใช้บริการเต็มตลอด และศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานฯ และความนิยมของนักท่องเที่ยว ในการมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน มีสูงมาก

6. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคที่พบ สรุปได้เป็น 3 ประเด็นคือ ด้านการอนุรักษ์ ด้านวิชาการ และด้านนันทนาการ

1. ด้านการอนุรักษ์ มีปัญหาและอุปสรรค คือ

- ขาดแผนแม่บทในการจัดการอุทยานแห่งชาติ
- ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและซ่อมบำรุงเครื่องยนต์

- จำนวนหน่วยพิทักษ์ไม่เพียงพอ
- จำนวนข้าราชการและลูกจ้างประจำไม่เพียงพอกับปริมาณงาน
- พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอเนื่องจากจะต้องออกดำเนินการตรวจสอบ

ติดตามการชำระค่าธรรมเนียมของนักท่องเที่ยวตามเรือต่าง ๆ อย่างจริงจัง อีกทั้งมีการจัดอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ไปดูแลพื้นที่บริเวณเกาะตาชัยด้วย

- งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ โดยงบประมาณที่ได้มาในระยะ 6 เดือนแรก อุทยานฯ มีค่าใช้จ่ายติดลบอยู่ประมาณ 4 แสนบาทแล้ว โดยเฉพาะค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เมื่ออุทยานฯ มีการดำเนินการตรวจสอบ การชำระค่าธรรมเนียมของนักท่องเที่ยวตามเรือต่าง ๆ โดยเฉพาะเรือที่พานักท่องเที่ยวเข้ามาประกอบกิจกรรมดำน้ำลึกอย่างจริงจัง ทำให้งบประมาณในส่วนของค่าน้ำมันเชื้อเพลิงไม่เพียงพอ กฏระเบียบที่ยากแก่การเข้าใจและนำไปปฏิบัติ

2. ด้านวิชาการ

- ขาดแคลนข้อมูลทางวิชาการภัยธรรมชาติ คดีล้มรุนแรงทำให้ปะการังเสียหาย ยากแก่การเดินทาง และการดูแลรักษาเรือ

3. ด้านนันทนาการ

- ขาดแคลนน้ำจืดในการอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน ของทุกปี

- การควบคุมการเข้า - ออก และการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความยากลำบาก

9. วิสัยทัศน์จากนักวิชาการสำหรับอุทยานแห่งชาติในทศวรรษหน้า⁶

มีนักวิชาการหลายท่านแสดงวิสัยทัศน์ในเรื่อง อุทยานแห่งชาติเพื่อนันทนาการและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนด้วย ในประเด็นต่าง ๆ โดยสรุปคือ

เสรี เวชบุษกร ได้เสนอบทความวิจารณ์ในเรื่องอุทยานแห่งชาติกับนันทนาการและการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้าเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน ในปี พ.ศ. 2540 ถึง พ.ศ. 2550 ว่า นโยบายการจัดการ (Management Policy) เป็นเรื่องไม่ยาก อาจใช้แบบอย่างจากต่างประเทศ เช่น อเมริกา, แคนาดา, ออสเตรเลีย สามารถติดต่อขอได้จากสถานทูตแล้วเรานำมาปรับแก้ให้เข้ากับประเทศไทย ส่วนใหญ่ก็จะมีอยู่ในเรื่อง การจัดการทรัพยากรให้มีการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้ระมัดระวังเป็นพิเศษในการเข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติที่ให้ประสบการณ์ และการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น การดูนก การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมเกี่ยวกับการชื่นชมธรรมชาติ เช่น เดินเล่น, ชมทิวทัศน์, ปิกนิก, พักค้างแรมด้วยเต็นท์ ฯลฯ รวมถึง กิจกรรมเกี่ยวกับการผจญภัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เช่น ปีนเขา ใต้เขาล่องแก่ง เป็นต้น ในส่วนของการบริการนักท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติ กฎระเบียบและวิธีปฏิบัติตนเป็นนักท่องเที่ยวที่ดี มีธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ที่มีคุณภาพ มีบริการการสื่อความหมาย มีนิทรรศการ มี Slide หรือ วิดีโอ เอกสารสิ่งพิมพ์ให้เรียบร้อย มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถและประสิทธิภาพ มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น

⁶ ส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, "รายงานการประชุมสัมมนา เรื่องอุทยานแห่งชาติกับนันทนาการและการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้าเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน," ที่โรงแรมหลุยส์เทวีร์น, 27 - 28 กรกฎาคม 2539.

ถนนต่าง ๆ ควรจะต้องลาดยางหรือเป็นคนกรีตทั้งหมด อาคารที่ทำการระบบไฟฟ้า ประปาควรมีให้เรียบร้อย

สุรเชษฐ์ เชนฐุมาส ได้แสดงวิสัยทัศน์ในเรื่องหลักและวิธีการจัดการอุทยานแห่งชาติเพื่อนันทนาการและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยการนำเสนอแนวทางและวิธีการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ของวิสัยทัศน์และการปฏิบัติงานในเรื่อง นโยบายต้องชัดเจนโดยกรมป่าไม้จะต้องเป็นผู้กำหนดนโยบายในเรื่องของการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวควบคู่กันไป อย่าให้นักการเมืองมาชักนำในการกำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน ปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เพื่อให้ นโยบายที่กำหนดนั้นสามารถดำเนินการได้ ควรปรับปรุงเกี่ยวกับนันทนาการและการท่องเที่ยวให้ชัดเจน รวมถึงการจัดการแผนแม่บทชุมชน และความหลากหลายทางชีวภาพที่มีได้กล่าวถึงในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ให้รองรับนโยบายและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เป็นเครื่องมือในการทำงานให้นโยบายสามารถดำเนินการไปได้ องค์กรจะต้องพิจารณาองค์กรให้ใหญ่เทียบเท่าระดับกรมให้ได้ บุคลากรมีความสามารถในทุกรูปแบบ ทุกด้าน และเพิ่มปริมาณคน งบประมาณต้องเพียงพอ มีแผนแม่บทสอดคล้องกับนโยบายหลักของกรมป่าไม้แผนการจัดการควรเน้นหนักด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว โดยให้สอดคล้องกับสภาพทรัพยากร การวิเคราะห์นักท่องเที่ยว / การวิเคราะห์กิจกรรมและการจัดการ มีการกำหนด Carrying Capacity แต่ละพื้นที่ให้ชัดเจนว่าสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ จำนวนคน/วัน/คืน มีผังบริเวณและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เป็นไปตาม Site Plan ที่กำหนดมา ซึ่งต้องอาศัยหลักด้านวิชาการเข้ามากำหนด Site Plan ให้ความรู้และบริการข้อมูลสำคัญให้ผู้มาเยือนได้รับความรู้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การปลูกจิตสำนึกได้ดีขึ้น และมีการตรวจสอบติดตามผลและการวิจัย เพราะว่าเป็นตัวชี้ว่าการป้องกันรักษาป่าของเราได้ผลหรือไม่ โดยจะนำตัวนี้มาเป็นตัวปรับแก้ นอกจากนั้นงานวิจัยต้องมีเพิ่มมากขึ้น

วิจารณ์ วิทย์ศักดิ์ ตำแหน่งผู้อำนวยการส่วนอุทยานแห่งชาติ มีแนวคิดในการจัดการประชุมสัมมนาเรื่อง อุทยานแห่งชาติกับนันทนาการและการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้า เพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืนว่า การท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืนนี้ คงต้องคำนึงถึง เพราะว่าการท่องเที่ยวให้ประโยชน์กับการพัฒนาประเทศอย่างมาก จึงเชื่อว่าพื้นที่อนุรักษ์จะมีผู้สนใจเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้นหากเราไม่อนุรักษ์ไว้พื้นที่เหล่านั้นก็จะถูกทำลาย การท่องเที่ยวก็หมดไปไม่มีใครอยากมาเที่ยว รายได้จากการท่องเที่ยวก็หมดไป จากสถิติที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศถึงปีละ 50 ล้านครั้ง มีการท่องเที่ยวใน เขตอุทยานฯ หรือเขตอนุรักษ์ถึงปีละ 13 ล้านครั้ง ในอนาคตการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ต้องมีมากขึ้น จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่เรา

ต้องสนใจ ส่วนใหญ่พื้นที่การท่องเที่ยวที่เน้นคือ อุทยานแห่งชาติ ฉะนั้น ต้องช่วยกันคิดหาแนว
ทางมาตรการในการจัดการการท่องเที่ยว

ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์ ได้แสดงแนวคิดในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และ แนวคิด
หลักการและความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ในอุทยานแห่งชาติ ต่อไปนี้

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดิน
ทางไปยังแหล่งธรรมชาติโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อชื่นชมศึกษาเรียนรู้และเพลิดเพลินไปกับทัศนีย
ภาพพืชพรรณและสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ การเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อเรียนรู้ถึงวิวัฒนาการและประวัติศาสตร์ธรรมชาติด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศน์และในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทาง
เศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น โดย
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีกิจกรรม 3 ประเภทคือ

1. กิจกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติที่ให้ประสบการณ์ และการเรียนรู้เกี่ยวกับ
ธรรมชาติ เช่น การดูนก การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เต็มรูปแบบ

2. กิจกรรมเกี่ยวกับการชื่นชมธรรมชาติ เช่น เดินเล่น, ชมทิวทัศน์, ปิกนิก,
พักผ่อนแรมด้วยเต็นท์ ฯลฯ

3. กิจกรรมเกี่ยวกับการผจญภัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เช่น ปีนเขา, ไต่
เขา, ล่องแก่ง ซึ่งถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ไม่เต็มรูปแบบ

โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การ
สร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยว
อุทยานแห่งชาติ ในส่วนของการประยุกต์ใช้ในพื้นที่อนุรักษ์ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ
การ จัดการอุทยานฯ คือ ปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการนันทนาการและการท่องเที่ยว
และเพื่อการศึกษาและค้นคว้าวิจัยซึ่งการศึกษาค้นคว้าวิจัยของอุทยานแห่งชาติเปรียบ
เสมือน ห้องเรียนกลางแจ้ง ซึ่งสามารถศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ไม่มีที่สิ้นสุด จึงเหมาะเป็นที่ศึกษา
ของ นักศึกษาและประชาชนทั่วไป ดังนั้นอุทยานแห่งชาติจะต้องมีบริการในด้านการศึกษา
เช่นจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ ทางเดินเพื่อศึกษาธรรมชาติ การบรรยายต่าง ๆ ตลอดจนหนังสือทางวิชา
การ เพื่อแจกและจำหน่าย ปัจจุบันได้มีการกำหนดพื้นที่ให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ในรูปอุทยาน
แห่งชาติกันมากมาย ก็เพื่อมุ่งหวังให้ทรัพยากรธรรมชาติคงอยู่ และเกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษย
ชาติ อย่างยั่งยืนถาวรตลอดไป

10. การอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ ที่มีความคิดเห็นเรื่องอุทยานแห่งชาติกับ
นันทนาการและการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้า เพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน⁷

การอภิปรายครั้งนี้มีผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นต่างๆ โดยสรุปดังต่อไปนี้คือ
อุทิศ กุฎอินทร์ กล่าวในการอภิปราย ว่าคนในปัจจุบัน ต้องทำงานในแต่ละวัน
หลายชั่วโมงร่างกายต้องการพักผ่อน การพักผ่อนในเมืองเกิดความจำเจ จึงต้องหนีไปหาธรรมชาติ
มากขึ้น เพราะว่าอุทยานแห่งชาติมีความสำคัญและจำเป็น ดังนั้นใน 10 ปี ข้างหน้าเราจะก้าวไป
กันอย่างไรในการเตรียมพื้นที่ให้ประชาชนพักผ่อน

เสรี เวชบุษกร กล่าวในการอภิปราย ถึงการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ในเรื่อง
การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืนหรือที่เรียกว่า Ecotourism การจัดการท่อง
เที่ยวในอุทยานแห่งชาติเราใช้หลักการ Ecotourism มาแล้วแต่เราไม่รู้จักคำว่า Ecotourism
เพราะคำนี้เพิ่งเกิดมาไม่กี่ปี แต่อุทยานแห่งชาติเกิดมาก่อน เหตุผลที่ว่าจัดการการท่องเที่ยว
ในอุทยานแห่งชาติเป็น Ecotourism คือ การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเป็นการท่องเที่ยวใน
ธรรมชาติ เข้าหลัก Ecotourism เน้นอน การจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ การจัด
การทรัพยากรเน้นการจัดการเพื่อความยั่งยืนจะมีการป้องกัน การดูแลและรักษา ให้เกิดผลกระทบ
น้อยที่สุด การก่อสร้างอะไรก็พยายามให้กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ให้มีผลกระทบน้อยที่สุดซึ่งเรา
ทำอยู่แล้วแต่น้อยต่างกัน เพราะอาจจะมีความรู้และประสบการณ์ไม่เหมือนกันไม่เพียงพอ
การจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ พยายามให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความ
เพลิดเพลินโดยใช้สื่อต่างๆ ใช้บุคลากรมากมาย การนำเที่ยวมีนิทรรศการ, มีวิดีโอ, มีป้ายสื่อความ
หมาย, มีสไลด์โปรแกรม การจัดการอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้ เป็นการกระจายรายได้
ได้ไปสู่ท้องถิ่น (Local Benefit) ชาวบ้านได้รับประโยชน์จากแรงงานการบริการขายของ เช่น ที่
อุทยานแห่งชาติ ภูกระดึง ชาวบ้านมีอาชีพเป็นลูกหาบ/ขายของ บางแห่งก็บริการรถโดยสาร /
เรือโดยสาร การจัดการอุทยานแห่งชาติ ท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วม ร่วมตั้งแต่ในการวางแผนต้อง
ให้ท้องถิ่นมาออกความคิดเห็น กำหนดผู้ใหญ่บ้าน/นายอำเภอ เป็นผู้ให้ข้อมูลต่อไปจะมีการบริหาร
แบบองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเข้าไปในท้องถิ่นมากขึ้น การให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วม ก็มี
หลายประการต้องใช้คนในท้องถิ่น ใช้ฝีมือคนท้องถิ่น ศิลปะท้องถิ่น ทำอย่างไรให้การท่องเที่ยวใน
อุทยานแห่งชาติเป็น Ecotourism อย่างยั่งยืนต้องเปรียบเทียบการทำงานในปัจจุบันใกล้เคียง
ขนาดไหน เช่น ในอุทยานแห่งชาติโดยยังไม่สามารถป้องกันผลกระทบได้ ก็ต้องจัดการผลกระทบให้
น้อยลงไปให้มากที่สุด ในอุทยานแห่งชาติโดยยังไม่มีการสื่อความรู้ ก็ทำให้มากขึ้น ในอุทยาน

⁷เรื่องเดียวกัน, น. 25.

แห่งชาติไต้หวันยังไม่มีรายได้ ก็ทำให้มีมากขึ้น ในอุทยานแห่งชาติไต้หวันยังไม่มีส่วนร่วม ก็ทำให้มีมากขึ้น จะทำอย่างไรให้ราษฎรมีส่วนร่วมมากขึ้น หลักการของ Ecotourism เป็นหลักการจัดการท่องเที่ยว ในอุดมคติจะทำให้ไปสู่ Ecotourism 100% นั้นเป็นไปได้ยาก เพราะ Ecotourism จริงๆ เกิดในธรรมชาติและปริมาณคนต้องเกิดขึ้นน้อย ๆ แต่ถ้าคนมากขึ้นๆ ชาวบ้านเกิดความโลภมากขึ้นความเอื้อเพื่อหายไป ประเพณีเปลี่ยนไป ทำให้มีผลกระทบดังนั้น Ecotourism เน้นการท่องเที่ยวที่เปราะบาง หลักการที่ดีที่สุดควรทำงานในลักษณะสหกรณ์รวมกลุ่มกัน เช่น กลุ่มของหมู่บ้าน เงินรายได้จะได้ไปสู่หมู่บ้าน ปัจจุบันเวลาจัดทัวร์เงินไม่ถึงชาวบ้าน เงินอยู่แค่บริษัททัวร์ ทำให้ชาวบ้านไม่ได้รับประโยชน์ เช่น sea canoe ที่อ่าวพังงามองแล้วไม่เป็น Ecotourism เพราะ ผู้ที่มีรายได้คือ บริษัททัวร์ ถ้าจะให้ชาวบ้านได้ประโยชน์ ต้องจัดตั้งโดยชาวบ้าน เช่น ที่อ่าวพังงาโดยทัวร์นำนักท่องเที่ยวมาให้ชาวบ้าน และชาวบ้านบริการนักท่องเที่ยว เรือของชาวบ้าน ชาวบ้านบรรยาย และเงินเข้าสู่ชาวบ้าน เป็นต้น หลักการ Ecotourism ไม่จำเป็นต้องใช้ในอุทยานแห่งชาติเท่านั้น สามารถใช้ในแหล่งท่องเที่ยวอื่นก็ได้ เช่น ในอุทยานประวัติศาสตร์ จัดการอย่างไรก็ได้ให้ชาวบ้านรอบ ๆ มีรายได้ ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

อุทิศ กุญอินทร์ กล่าวในการอภิปราย Ecotourism ว่ามาจาก Eco+logy+tourism คำว่า Eco มาจากภาษากรีกแปลว่า บ้าน หรือ ที่อยู่อาศัย เราต้องมองถึงสังคมแห่งชีวิตต่าง ๆ ในโลก เช่น สังคมป่าเต็งรัง สังคมที่ขั้วโลก ก็คือ Eco ของแต่ละแห่ง เมื่อทัวร์เข้าไปในสังคมนั้นก็ต้องเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมของสังคมนั้น การที่จะปรับตัวเข้ากับสังคมนั้นคือ การนำไปสู่ความยั่งยืน ฉะนั้นเราจะไม่แปล Ecotourism ว่าการท่องเที่ยวอย่างอนุรักษ์หรืออย่างชาญฉลาด น่าจะแปลตามความหมายของคำ

ภราเดช พยัมิเวเชียร กล่าวในการอภิปรายถึง แนวทางของอุทยานแห่งชาติที่จะรองรับการท่องเที่ยวสิ่งที่หลีกเลี่ยง ในทศวรรษหน้า ไม่ได้คือการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องหาพื้นที่กลาง ๆ อื่น ๆ มาทดแทน อยู่และเผชิญปัญหาและให้มีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไร ให้นักท่องเที่ยวที่เข้าไปท่องเที่ยวออกมาด้วยความรู้ ความรักธรรมชาติเป็นคนดี ไม่ใช่ออกมาแล้วทิ้งสิ่งไม่ดีไว้ และไปทำลายในที่อื่น ๆ ต่อไปเป็นหน้าที่ ที่จะทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแล้วออกมาเป็นส่วนร่วมในการรักษาอุทยานแห่งชาติ คือ การพัฒนาบุคลากรของกรมป่าไม้ สร้างจิตสำนึกที่ดีก็จะทำให้อุทยานแห่งชาติเจริญขึ้น ทำอย่างไรให้สิ่งที่ท่านรู้ดีที่สุด ถ่ายทอดไปยังผู้มีหน้าที่สอนหรือมีหน้าที่ถ่ายทอด มีวิถีชีวิตที่พูดถึงการเดินทางเข้าไปในอุทยานแห่งชาติอย่างเป็นระบบ มีการอบรมแก่ภาคีที่ซึ่งเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการนำการท่องเที่ยว

อุทิศ กุญอินทร์ ได้อภิปรายถึง อุทยานแห่งชาติต้องทำงานด้านการประชาสัมพันธ์ให้หนักขึ้น อาจต้องเปิดหน่วยงานใหม่ขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของ ประชาชนและ กระตุ้นประชาชน

พิสิทธิ์ ณ พัทลุง ได้อภิปรายถึง การรณรงค์ให้เที่ยวเมืองไทยประสบความสำเร็จ ในทางปฏิบัติก็คงมองว่าที่ไหนมีอะไรเป็นจุดเด่น ที่เป็นทางบกทางทะเลจะให้ใครไปเที่ยว/เที่ยวได้ ก็คน/จุดไหน/ฤดูไหน ยังคิดว่าการปิดการท่องเที่ยวบางส่วนในบางฤดูกาลยังมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่ต้องพิจารณา มีบางอย่างที่น่าเป็นห่วง เช่น ที่ลิมลัน เรือท่องเที่ยวเวลากลางวันก็เป็น นักอนุรักษ์ที่ดี แต่เวลากลางคืนทิ้งขยะ และยังปลามาเลี้ยงนักท่องเที่ยว เราจะพูดอะไรก็ได้ แต่เราทำหรือยัง ถ้าพูดถึง Ecotourism การพัฒนาจะทำอยู่เรื่อยๆ ไม่ได้ต้องมีขีดจำกัด เช่นการตัด ถนนเข้าอุทยานแห่งชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผ่านอุทยานแห่งชาติกลายเป็นถนนชน ผลไม้ จากปราจีนบุรีไป การเอาคนเป็นตัวตั้งคงรับไม่ได้จริงๆ แล้วธรรมชาติสร้างชีวิต ไม่ใช่มนุษย์ สร้างธรรมชาติ ถ้าจะเปรียบธรรมชาติเป็นบ้าน คนเป็นเฟอร์นิเจอร์ ถ้าจะดูเรื่อง Ecotourism ต้องเอาธรรมชาติเป็นตัวตั้ง ถ้าจะดูกันอีก 10 ปีข้างหน้าเรื่อง Ecotourism คงต้องเอาธรรมชาติ เป็นตัวตั้ง จะพูดแต่อุทยานแห่งชาติอย่างเดียวคงไม่ได้ทุกอย่างเป็นระบบชีวิต แผ่นดินเป็นสิ่งมีชีวิต โลกเป็นสิ่งมีชีวิต จักรวาลก็เป็นชีวิต ป่า / แม่น้ำ / ภูเขา / ป่าชายเลน / ทะเลเป็นอวัยวะที่สำคัญของแผ่นดิน ถ้าขาดอวัยวะหนึ่ง อวัยวะใด ก็เป็นอวัยวะสำคัญคิดว่าต้องตาย ถ้ามองว่า อุทยานแห่งชาติเป็น อวัยวะสำคัญของแผ่นดิน ที่ต้องดูแลอย่างเต็มที่ ต้องมองว่าอุทยานแห่งชาติ มีกี่แห่ง มีความแตกต่างกันอย่างไร จะใช้อย่างไร ถ้าจะทำงาน Ecotourism ให้สำเร็จ ก็คงต้องมีความพยายาม และต้องทำอะไรใหม่ ๆ บ้างเพื่อการท่องเที่ยว ผู้ที่จะได้รับประโยชน์สูงสุดคือมนุษย์ ฉะนั้นจะต้องมีค่าอะไรใหม่ ๆ มีแนวทางบริหารใหม่ มีการร่วมมือไม่แยกส่วน ต้องหาทางทำอย่างไร ให้ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวแต่ให้ป่าอยู่ ให้ประชาชนรอบ ๆ ป่ามีความเป็นอยู่ที่ดี เห็นความสำคัญของป่า ให้ประชาชนที่เที่ยวป่ามีความรู้มากขึ้น

ชยันต์ ผลโศก ได้อภิปรายถึง กิจการทัวร์จะพานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มา อยู่ในสิ่งแวดล้อมในชนบทของไทย ให้มีการสังสรรค์กับคนท้องถิ่นแลกเปลี่ยนความรู้กันและพูดคุยกันในกลุ่ม สรุปคือ หลีกเลี่ยงยากที่จะไม่ให้เกิดผลกระทบต่อกัน ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับได้ว่า ในที่สุดธุรกิจท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน ธุรกิจการท่องเที่ยวมีลักษณะคล้ายอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการบริโภคทรัพยากร ปล่อยของเสีย ต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานบางอย่าง เช่น ถนน / สนามบิน / น้ำจืด / ไฟฟ้า / ท่าเทียบเรือ ต้องใช้น้ำ เชื้อเพลิง เพื่อการหุงต้ม เกิดน้ำเสียปล่อยลงทะเล มีผลต่อปะการัง ทรัพยากรจะถูกใช้อย่างฟุ่มเฟือย ไม่ใช่ใช้เพื่อการอนุรักษ์ มีการหมดหรือเสียคุณค่าไปตามการ

ขยายตัวอย่างรวดเร็วของธุรกิจท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม วัฏจักรธุรกิจการท่องเที่ยว การเกิดความเสื่อมโทรมทรุดโทรมลง ดัดแปลงธรรมชาติมากขึ้นเปลี่ยนสภาพธรรมชาติไปเป็นอาคาร / สิ่งก่อสร้าง / โรงแรมมากมาย ธุรกิจการท่องเที่ยวการใช้ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวอาจนำไปสู่การแย่งชิงทรัพยากรของคนท้องถิ่นได้เนื่องจากที่ดินราคาแพง ธุรกิจท่องเที่ยวถูกควบคุมโดยเอกชนเป็นการลงทุนเพื่อหวังกำไรสูงสุดเช่นเดียวกับธุรกิจอื่นนักท่องเที่ยวคือผู้บริโภค นักเสพสมไมใช่ นักอนุรักษ์หรือนักมนุษยวิทยา มีปัจจัยอยู่ไม่กี่อย่างทำในสิ่งที่มีอยู่ให้มีคุณภาพ มีความปลอดภัย ความสะอาดเชื่อถือได้และมีสิ่งแวดล้อมที่ดีงานก็ดำรงอยู่ได้ ฉะนั้นเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีความเข้าใจถึงปรากฏการณ์ถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่จะดำรงความยั่งยืนของเหล่านั้นได้และก็ยังได้ความรู้ได้ประโยชน์ ได้นันทนาการ และได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

11. สรุปความคิดเห็นของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องที่สนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

นักวิชาการมีความคิดเห็นโดยสรุปได้ดังนี้

1. ควรมีการให้ความรู้และบริการข้อมูล โดยการสร้างโปรแกรมให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และมีจิตสำนึกที่ดี โดยจัดทำสิ่งต่างๆ ดังนี้ คือ

- นิทรรศการ
- สไลด์ หรือวีดีโอ
- เอกสารสิ่งพิมพ์
- มีเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์และความสามารถ

2. จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม โดยสร้างกิจกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติที่ให้ ประสบการณ์และการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและ การชื่นชมธรรมชาติ เช่น การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การดูนก การชมทิวทัศน์ เป็นต้น

3. มีผังบริเวณและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น แบบจำลองภูมิทัศน์

4. การตรวจสอบติดตามผลและการวิจัย

12. ข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว⁸

วันที่	ข้อคิดเห็น
16/02/44	<p>หาดสวยมากครับ น้ำใสมาก ๆ น่าจะเป็นหาดที่สวยงามที่สุดในโลกเลย แต่บริเวณบ้านพัก โรงอาหารและสถานที่ของทางอุทยาน ควรจะได้รับการตกแต่งให้สวย สะดวก ควรจะ encourage tourist ให้ทั้งระยะในที่ที่ควร บริเวณที่เป็นหมู่บ้านควรได้รับการดูแลให้ดี เช่น ตัด-ตกแต่งให้ดูสวยงาม บริเวณบ้านพักควรได้รับการตรวจเช็คสม่ำเสมอ เพื่อเวลาที่มีนักท่องเที่ยวมาพักจะได้รู้สึก comfortable with the accommodations อีกประการที่สำคัญก็คือ ไม่ควรอนุญาตให้นำเรือที่ใช้น้ำมันมาบริเวณชายฝั่งเพื่อลดมลภาวะทางน้ำ เรือควรจัดให้มีการจอดให้เป็นระเบียบมากกว่านี้ ไม่ใช่จอดมั่วไปหมด อยากให้ทางกรมป่าไม้รักษาหมู่เกาะแห่งนี้ให้สวยงามตลอดไป อย่างที่ชาวต่างชาติได้ชมไว้แล้วว่าเป็นสวรรค์แห่งการพักผ่อน</p>
01/03/44	<p>เริ่มมีขยะตามชายหาด ต้องช่วยกันรักษามากกว่านี้ และเห็นปลาโดนเรือหางยาวพันตาย</p>
06/03/44	<p>สถานที่ทำงาน สิ่งแวดล้อมควรปรับปรุง</p> <ul style="list-style-type: none"> - สภาพโดยทั่วไปของอุทยาน ยังคงรักษาไว้ได้ค่อนข้างดี ขอให้พยายามรักษาสภาพธรรมชาติให้ได้ดีเช่นนี้ตลอดไป - การบริการของเจ้าหน้าที่บนเกาะ 4 อธิยาศัยของพนักงานดีมาก แต่มีจำนวนน้อยเกินไป เมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาพัก จุดนี้ทำให้เป็นปัญหาในการบริการ การรักษาความสะอาดของสถานที่ บ้านพัก ควรเพิ่มจำนวนคน พนักงานเมื่อถึงฤดูกาลท่องเที่ยว - เพิ่มเบี้ยเลี้ยง เพื่อพนักงานจะได้มีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น ลำพังอุดมการณ์ของพนักงานอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะช่วยให้อุทยานคงสภาพความสวยงามตามธรรมชาติได้ ทางกรมควรสนับสนุนปัจจัยอื่นๆ ด้วย - การจอดเรือท่องเที่ยวในแนวปะการัง ไม่ควรอนุญาตให้จอดใกล้เกินไป เพราะทำให้ปะการังถูกรบกวน ควรให้จอดไกลๆ แล้วให้นักท่องเที่ยวลงเรือเล็กไปดำน้ำไปดูปะการังดีกว่า

⁸ สมุดรวมความคิดเห็นจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบนเกาะเมียง (เกาะ 4)

ตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2545.

วันที่	ข้อคิดเห็น
31/12/45	โดยรวมผมว่า ok ครับ แต่อยากให้มีการบอกลักษณะที่ต่างๆ ด้วย เช่น ไปชมพระอาทิตย์ตก ไปดูปะการังที่หาดไหน (เข้าป่าแล้วเจอทางแยกไปไม่ถูกครับ) น้ำใช้บางเกาะมีไม่พอ แต่เข้าใจครับ (ไม่ได้ดี) อย่างไรก็ตามมีข้อดีมากกว่าข้อที่ต้องปรับปรุงครับ
22/02/45	ที่นี้พูดได้เลยว่าสุดยอดจริงๆ น้ำทะเลที่นี้ใสจนเห็นถึงฉิวทรายอันนวลเนียนละเอียดที่อยู่เบื้องล่างอันรองรับปะการังและเป็นเสมือนพื้นของใต้ทะเล บรรยากาศของที่นี้ดีมากนะคะ สะอาดดีมากๆ ทั้งบริเวณรอบๆ หาดทรายและในน้ำทะเล แต่ที่ควรปรับปรุงก็คือห้องน้ำคะ ไม่ค่อยสะอาดซักเท่าไร
22/03/45	ควรมี VDO ถ่ายข้อเสนอนะสำหรับนักดำน้ำตื้น ที่มาเที่ยว ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวหน้าใหม่บ้าง

ส่วนที่ 2

ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview)

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน และนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อสำรวจความคิดเห็นในเบื้องต้นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน

1. การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่บนเกาะเมียงเกี่ยวกับสภาพปัญหาและการให้บริการ

จันทิภา แสงทรัพย์ ได้แสดงความคิดเห็นว่า

นักท่องเที่ยวส่วนมากมักจะถามเกี่ยวกับทางจะไปติดต่อที่พักว่าติดต่อที่ไหน เนื่องจากไม่มีป้ายแนะนำบางครั้งเจ้าหน้าที่ก็ไม่เพียงพอในการให้บริการหรือตอบคำถาม ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้คำตอบอย่างรวดเร็วเท่าที่ควรจึงอยากมีสื่อบางประเภทที่สามารถตอบคำถามให้นักท่องเที่ยวได้อย่างทันใจ เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิดการไม่พอใจกับบริการของเจ้าหน้าที่⁹

ศกดิ์ศรี หงษ์เวียงจันทร์ ได้แสดงความคิดเห็นว่า

นักท่องเที่ยว นั้น มักมีคำตำหนิว่าการมาหาดเล็ก เดินทางไม่สะดวกเนื่องจากไม่มีป้ายสื่ออะไรในการเดินทางมายังหาดเล็ก ทำให้นักท่องเที่ยวหลงทางบ่อยครั้ง ปัญหาที่พบส่วนมากทั้งทางฝั่งหาดใหญ่และหาดเล็ก นักท่องเที่ยวส่วนมากจะไม่เข้าใจกับการจะมาเที่ยว ต้องเตรียมตัวอย่างไร จะเริ่มเที่ยวชม หรือทำ

⁹สัมภาษณ์ จันทิภา แสงทรัพย์, เจ้าหน้าที่ตำแหน่งประชาสัมพันธ์,

กิจกรรมอะไรบนเกาะ หากมีข้อมูลจากทางศูนย์ เพียงพอก็จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวได้อย่างคุ้มค่าและสนุกกับกิจกรรมที่ทางเจ้าหน้าที่ได้แนะนำ¹⁰

จิรวรรณ สันฐะมิตร ได้แสดงความคิดเห็นว่า

นักท่องเที่ยวมักจะสั่งอาหารตามความต้องการ เนื่องจากไม่มีป้ายหรือข้อมูล บอกว่าจะสามารถสั่งอาหารอะไรได้บ้าง ทำให้บางครั้งเกิดความไม่พอใจเมื่อได้รับคำตอบว่าไม่มีอาหารที่นักท่องเที่ยวต้องการ หรือเกิดความล่าช้าในการสั่งอาหาร หากมีป้ายให้ข้อมูลว่าจะสามารถสั่งอาหารอะไรได้บ้างหรือป้ายเชิญชวน ในการสั่งอาหารล่วงหน้าได้ จะทำให้การทำอาหารเป็นไปได้อย่างรวดเร็วขึ้น เพราะสามารถจัดเตรียมไว้ให้ล่วงหน้าได้¹¹

2. การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4)

นักท่องเที่ยวชาวไทย ได้แสดงความคิดเห็นว่า

ข้อมูลที่ได้รับจากอุทยานฯ คือแผ่นพับที่แสดงประวัติของหมู่เกาะสิมิลัน แต่ไม่มีบอกโปรแกรมการท่องเที่ยวบนเกาะ การเดินทางไปท่องเที่ยวแต่ละจุดไม่มีป้ายบอกทาง ทำให้เสียเวลาในการค้นหาสถานที่ ควรจะมีป้ายบอกทางแต่ละจุดที่สำคัญในการท่องเที่ยว เพราะ นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการท่องเที่ยวให้คุ้มค่าและประหยัดเวลา ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ควรจะมีเจ้าหน้าที่แนะนำสิ่งที่อุทยานฯ ควรจะพัฒนาและปรับปรุงได้แก่ ความสะอาดห้องอาบน้ำ ห้องสุขา จำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้มากเกินไป ใช้เวลาการประกอบอาหารนาน การบริการไม่ดีเท่าที่ควรให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวต่างประเทศมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย ควรเพิ่ม เจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว¹²

¹⁰สัมภาษณ์ ศักดิ์ศรี หงษ์เวียงจันทร์, เจ้าหน้าที่ตำแหน่งพนักงานทั่วไป,
23 มีนาคม 2546.

¹¹สัมภาษณ์ จิรวรรณ สันฐะมิตร, เจ้าหน้าที่ตำแหน่งพนักงานทั่วไป,
23 มีนาคม 2546.

¹²สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, นักท่องเที่ยวชาวไทย,
23 มีนาคม 2546.

พันทิพา ไชยจิตรณรงค์ ได้แสดงความคิดเห็นว่า

กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มากับคณะทัวร์ ได้กล่าวว่า มาเป็นครั้งที่ 2 เคยมาตั้งแต่สมัยเรียน มาพักเดินท์ บรรยากาศดี สนุก ประทับใจเพราะมาที่หลายคน ตั้งแคมป์ปิ้ง กางเต็นท์ ขอนแนะนำเรื่อง ห้องน้ำสกปรกมาก ถ้าไม่เคยเดินทางมาจะหลงทาง เพราะตั้งเต็นท์ขึ้น เกาะไม่เห็นมีป้ายบอกเส้นทาง บรรยากาศข้างทางรก ควรจะมีป้ายบอกสถานที่ ร้านค้า มองแล้วไม่สามารถแยกได้ว่าตรงไหนเป็นจุดประชาสัมพันธ์ สื่อที่ได้รับจากการดู หนังสือนิตยสาร จาก Internet ในรูปถ่ายมาดูดีแต่ไปจริง ๆ ไม่ได้เหมือนในรูป เพราะใน รูปดูดีควรแบ่งส่วนพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรม เวลาดำน้ำจะเหยียบปะการัง เพราะไม่รู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์ คนมาเที่ยวต้องหาความรู้เอง อยากเที่ยวแต่ไม่รู้วิธี ถ้ามี สื่อแนะนำก็จะดีเพราะจะได้ให้นักท่องเที่ยวศึกษาว่ามีข้อบังคับอะไร ทำเป็นรูปก็ดี ไม่ต้องอ่านมาก อุทยานฯ ควรจะมีกิจกรรม เช่น วางโปรแกรมการเดินทางไปลาน ข้างหลวง เป็นต้น สิ่งที่อุทยานฯ ควรจะพัฒนาและปรับปรุง ได้แก่ สถานที่เก่าไป ห้อง น้ำเจ้าหน้าที่มีน้อย จุดบริการห้องน้ำ จอบบ้านพักที่อุทยานแห่งชาติจางยอง เพราะ ต้องจองเป็นเดือนควรมีบ้านพักมากขึ้นให้พอความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่เพิ่มมากขึ้น เต็นท์อุทยานเล็กแต่ปัจจุบันใหญ่ขึ้น ค่าเช่าเต็นท์คนละ 200 บาท ไม่แพง กางได้เฉพาะที่เกาะ 8 อยากให้มีป้ายอ่านเข้าใจง่าย มีการโปรโมต ดำน้ำ ดูนก เดินไปดูพระอาทิตย์ตก เพราะไม่ทราบ ควรมีพนักงานคอยแนะนำ แต่ถ้ามี แผนที่ดูเข้าใจก็ไปเองได้ ค่าเรือแพง เรือเล็กเข้าฝั่งคนละ 40 บาท เป็นเรือรับจ้างไม่ใช่ ของอุทยานแห่งชาติ¹³

สมิตตา เฟื่องฟู้ง ได้แสดงความคิดเห็นว่า

การเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้ โดยดูสื่อจากหนังสือท่องเที่ยว นิตยสาร คอลัมน์ นักท่องเที่ยว เป็นข้อมูลเพื่อเตรียมตัวเพื่อมาพักที่อุทยานฯ จำนวน 4 วัน 3 คืน และนำเต็นท์มาเองที่เกาะ 8 จากนั้นได้เหมาเรือรับจ้างจากเกาะ 8 มาท่องเที่ยวที่เกาะเมียง (เกาะ 4) ถึงเส้นทางบริเวณเกาะเมียง ไม่มีป้ายบอกทางไปหาด เล็กหรือมีแต่อาจจะมองไม่เห็น ควรทำป้ายบอกทางศึกษาธรรมชาติให้ชัดเจน เพื่อสะดวกต่อการท่องเที่ยว¹⁴

¹³สัมภาษณ์ พันทิพา ไชยจิตรณรงค์, นักท่องเที่ยวชาวไทย, 23 มีนาคม 2546.

¹⁴สัมภาษณ์ สมิตตา เฟื่องฟู้ง, นักท่องเที่ยวชาวไทย, 23 มีนาคม 2546.

ชลทิวา บุญนาค ได้แสดงความคิดเห็นว่า

พอมาถึงอุทยานฯ ต้องไปติดต่อที่จุดไหนก่อน ที่พักอยู่ตรงไหน อยากให้เจ้าหน้าที่ แนะนำที่หน้าหาด ถ้ามีเจ้าหน้าที่ไม่พอ ควรจะมีป้ายบอกทางหลายจุด ถ้าไม่เคยมาจะงงมาก เจ้าหน้าที่ควรจะมีสัญลักษณ์บอกพื้นที่ทางเดินที่ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่บนเกาะ ไม่อยากให้เปลี่ยนแปลงอะไร อยากให้คงเอาไว้ ตอนแรกไม่รู้ว่ามีหาดเล็ก คิดว่ามีหาดหน้าหาดเดียว ต้องเข้าไปตามเจ้าหน้าที่เอง อยากได้สื่อนิทรรศการความรู้โดยติดไว้ตรงทางเข้าติดเหมือนป้ายปูไก่อ อยากให้เตือนนักท่องเที่ยวโดยบอกโทษของการจับปลา การทิ้งกันบูหรึบนชายหาดควรมีโทษ อยากให้มีโปสเตอร์บอกชื่อนก ชื่อปลา ชื่อปะการัง หรือสัตว์ที่อยู่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะสิมิลัน แจกมากกว่าแผ่นพับ อยากให้อุทยานฯ อธิบายตอนพาน้ำชม กิจกรรม เช่น ดูปูไก่อ เป็นต้น¹⁵

ชลทร บุญนาค ได้แสดงความคิดเห็นว่า

อยากให้จำกัดระยะเวลาเปิดหมู่เกาะสิมิลันจากเดิม 6 เดือน เป็น 3 เดือน และจำกัดจำนวนคนที่เข้ามาท่องเที่ยว เพื่อไม่ให้จำนวนผู้เข้ามาเที่ยวมากเกินไปในระยะเวลา 3 เดือน การดูนกขาปีไหนเป็นกิจกรรมพิเศษ นักท่องเที่ยวจะไม่ทราบ รู้เพียงต้องมาดำน้ำ ในเรื่องของการดู พระอาทิตย์ขึ้น หรือตกอาจจะไม่ค่อยสำคัญเหมือนกับกิจกรรมอื่น ๆ เพราะไม่มีเจ้าหน้าที่แนะนำหรือพาไปชม ส่วนใหญ่อุทยานฯ จะทำเป็นป้ายไว้ให้กับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะไม่ค่อยนิยมเที่ยวป่า แต่จะเที่ยวดำน้ำมากกว่าแต่ถ้าจะทำเรื่องเที่ยวป่าคงต้องทำวิจัยก่อนเพราะถ้าทำอาจจะกระทบต่อระบบนิเวศน์ของเกาะ ไม่คุ้มกับการทำวิจัย อยากให้มีการตรวจเช็คว่ามีนักท่องเที่ยวที่จะดำน้ำลึกที่นี่ต้องมีบัตรอนุญาตดำน้ำลึก เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว¹⁶

นารี ดำรงค์วิทยานุกูล ได้แสดงความคิดเห็นว่า

ควรจะมีสื่อใหม่ให้นักท่องเที่ยวได้รับ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาครั้งแรก สื่อที่อุทยานออกเป็นสื่อทั่ว ๆ ไป ไม่ได้เจาะลึกมาก ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ทราบข้อมูลหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่บนเกาะ ไม่มีการรณรงค์การรักษาสิ่งแวดล้อมตามชายหาด คนส่วนใหญ่เดินทางมาไม่ทราบว่าจะถึงเกาะแล้วไม่รู้จะทำอะไรก่อน

¹⁵สัมภาษณ์ ชลทิวา บุญนาค, นักท่องเที่ยวชาวไทย, 23 มีนาคม 2546.

¹⁶สัมภาษณ์ ชลทร บุญนาค, นักท่องเที่ยวชาวไทย, 23 มีนาคม 2546.

หรือหลัง ไม่รู้ว่ามีกิจกรรมอะไร ก็จะอยู่แต่ที่พักหรือบนเรือ เพราะอยู่บนเรือมีแอร์ นักท่องเที่ยวก็ไม่ได้เก็บบรรยากาศอะไร หาดเล็กควรจะมีสื่อแนะนำกิจกรรมเหมือนกับ ห้องนิทรรศการ มีการบอกจุดดำน้ำลึกดำน้ำตื้น จุดไหนที่สวยและปลอดภัย การจะเช่าหน้ากากดำน้ำ ได้ตรงไหน ควรทำป้ายหรือสัญลักษณ์บอก ป้ายอาจจะทำจากคอมพิวเตอร์ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ ในเรื่องการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวบนเกาะ ควรจัดทำแผ่นพับอนุรักษ์ธรรมชาติมีเนื้อหาต่าง ๆ ที่เป็นการปลูกจิตสำนึกในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เหมือนกับที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ¹⁷

ส่วนที่ 3 ผลการผลิตสื่อ

โดยแบ่งสื่อผลิต 2 ประเภทได้แก่

1.การผลิตรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model) ซึ่งแสดงตำแหน่งต่าง ๆ บนพื้นที่บนเกาะเมียง (เกาะ 4) และจุดสำคัญในการท่องเที่ยวบนเกาะเมียง (เกาะ 4)

กระบวนการผลิตรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model) มีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ

1.1 การเก็บรายละเอียดตำแหน่งต่าง ๆ บริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) ที่เป็นจุดสำคัญในการท่องเที่ยว พร้อมวัดระยะทางจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่ง เพื่อนำไปเป็นสัญลักษณ์ตั้งไว้ในรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model)

1.2 การจัดทำแบบจำลองสภาพพื้นที่ของเกาะเมียง (เกาะ 4) โดยใช้แผนที่จริงเป็นต้นแบบในการทำรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model) ตามมาตราส่วน 1 : 500 ของพื้นที่เกาะเมียง (เกาะ 4) และการทำเป็นรูปแบบ 3 มิติ

1.3 การนำวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ กรอบไม้ตามมาตราส่วน 1: 500 เรซินไฟเบอร์กลาส สีฟ้าและสีขาว สัญลักษณ์ต่าง ๆ มาประกอบเป็นรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model) (ดูจากภาคผนวก ค.)

Model แสดงสภาพพื้นที่ของเกาะเมียงหรือเกาะ 4 จัดแสดงไว้ที่ลาน 8 เหลี่ยม ซึ่งเป็นจุดแรกที่นักท่องเที่ยวจะพบเมื่อมาถึงยังบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) เพื่อให้นักท่องเที่ยว

¹⁷สัมภาษณ์ นารี ดำรงคงวิทยานุกูล, นักท่องเที่ยวชาวไทย, 23 มีนาคม 2546.

ได้เห็นภาพรวมของจุดสำคัญต่าง ๆ ที่อยู่บนเกาะ มีจุดประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อ และเป็นการแนะนำทางเดินศึกษาตามธรรมชาติ (ดูจากภาคผนวก ง.)

2. การผลิตวีซีดี (VCD) เพื่อแนะนำเกาะ การให้บริการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ประเภทการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

กระบวนการผลิตวีดีโอและแปลงเป็นวีซีดี (VCD) ตามหลักการผลิต มี 3 ขั้นตอน คือ

2.1 ช่วงก่อนการถ่ายทำ (Pre-Production)

2.2 ช่วงถ่ายทำ (Production)

2.3 ช่วงหลังการถ่ายทำ (Post-Production)

2.1 ช่วงก่อนการถ่ายทำ (Pre-Production)

2.1.1 การรับข้อสรุป เป็นขั้นตอนของการรวบรวมข้อมูลของการท่องเที่ยวเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา ทั้งหมดที่จำเป็นต่อการเขียน Script เช่น การให้บริการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน โปรแกรมการท่องเที่ยว กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) เป็นต้น

2.1.2 การเขียน Script (ดูภาคผนวก ข.) เป็นขั้นที่นำข้อสรุป ที่ได้ทั้งหมดมาเรียบเรียงเป็น Script เพื่อเป็นคำบรรยายประกอบเนื้อหาและภาพ ซึ่งเนื้อหาของ Script ประกอบด้วย 4 ส่วนคือ

1. แนะนำเกาะ
2. แนะนำการให้บริการ
3. ประเภทของการท่องเที่ยว
4. กิจกรรมการท่องเที่ยว

2.2 ช่วงถ่ายทำ (Production) ในขั้นตอนของการถ่ายทำจะแยกกล่าวเป็น 3 ประเด็น คือ

2.2.1 สถานที่ถ่ายทำ คือ เกาะเมียง(เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา

2.2.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทำ ได้แก่ กล้องวิดีโอ, ขาตั้งกลาง, จอมอนิเตอร์, เทปวิดีโอ

2.2.3 ลักษณะการถ่ายทำ เป็นรูปแบบสารคดี มีความยาว 12 นาที มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยในการรับรู้ถึง โปรแกรมการท่องเที่ยวบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) และการให้บริการต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา เป็นต้น

2.3 ช่วงหลังการถ่ายทำ (Post- Production) มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ

2.3.1 การตัดต่อภาพ

2.3.2 การบันทึกเสียง

2.3.3 การแปลงเป็นวีซีดี (VCD)

2.3.1 การตัดต่อภาพ เพื่อให้การลำดับภาพที่ถูกต้องตามข้อมูลที่มีการถ่ายทำจากกล้องวีดีโอ

2.3.2 การบันทึกเสียง คือเสียงที่จะนำมา Mix มีอยู่ 2 ชนิด ดังนี้

- เสียงบรรยาย จะบันทึกไว้ก่อนที่จะตัดต่อ แล้วนำมาเป็นไกด์ตัดภาพ

- เสียงดนตรี มี 2 แบบ คือ แต่งขึ้นมา และใช้ดนตรีที่อยู่แล้วจากแผ่น

ซึ่งนำมาประกอบกับเสียงบรรยายเท่านั้น

2.3.3 การแปลงเป็นวีซีดี (VCD) มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ

- Capture วิดีโอลงคอมพิวเตอร์ คือ การโอนย้ายภาพและเสียงจากม้วนเทปมาเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์

- Encode ให้เป็น MPEG I คือ การบีบอัดไฟล์วิดีโอให้อยู่ในมาตรฐาน MPEG I สาเหตุที่ต้องมีการบีบไฟล์เนื่องจากไฟล์ AVI ที่อยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์มีขนาดใหญ่

- ทำเมนูและเขียนแผ่น VCD คือ จัดทำแผ่น VCD ซึ่งเรียกว่าเป็นการนำไฟล์ MPEG I ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาใส่ลงในแผ่น VCD ซึ่งจะต้องทำเมนูรวมถึงใส่ข้อมูล

VCD จะนำมาฉายบริเวณร้านอาหาร ในเวลาประมาณ 18.30 – 19.30 น. ของทุกวันให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยเพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมนันทนาการสื่อความหมายธรรมชาติต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการท่องเที่ยวบนเกาะเมียง (เกาะ 4) ภายในเวลาจำกัดได้อย่างครบถ้วนพร้อมกับการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยและไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ (ดูจากภาคผนวก จ.)

ส่วนที่ 4

ผลการประเมินสื่อ (Survey Research)

การสำรวจข้อมูลในครั้งนี้ มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาประโยชน์ที่ได้รับจากการผลิตสื่อแนะนำนักท่องเที่ยวในการเที่ยวชม และประกอบกิจกรรมนันทนาการ โดยยังคงเดิมไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ บนพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน บริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model), VCD และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอ

จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุง และแก้ไขสื่อต่าง ๆ เพื่อสามารถนำประโยชน์ให้กับ
นักท่องเที่ยวมากที่สุด โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.5
แสดงเพศของนักท่องเที่ยว

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	124	62.00
หญิง	76	38.00
รวม	200	100.00

จากตารางที่ 4.5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยนักท่องเที่ยว
ชาวไทยจำนวน 200 คน เป็นนักท่องเที่ยวเพศชาย มีจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00
ส่วนที่เหลือเป็นนักท่องเที่ยวเพศหญิง มีจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00

ตารางที่ 4.6

แสดงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะสิมิลัน

จำนวนครั้งที่เดินทาง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาเป็นครั้งแรก	137	68.50
1	30	15.00
2	16	8.00
3	9	4.50
4	1	0.50
5	5	2.50
6	0	0.00
7	0	0.00
8	2	1.00
รวม	200	100.00

จากตารางที่ 4.6 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน โดยเดินทางมาเที่ยวเป็นครั้งแรกมากที่สุด จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 68.50 เคยมาเที่ยวแล้ว 1 ครั้ง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 และสูงสุดเคยมาเที่ยวแล้ว 8 ครั้ง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00

ตารางที่ 4.7
แสดงการพักค้างแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติ
หมู่เกาะสิมิลัน

จำนวนพักค้างแรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่พัก	26	13.00
1	89	44.50
2	81	40.50
3	1	0.50
4	1	0.50
5	2	1.00
จำนวนรวม	200	100.00

จากตารางที่ 4.7 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักท่องเที่ยวที่มีการพักค้างแรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน โดยมีการพักค้างแรม 1 คืนมากที่สุด จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50 รองลงมา คือ มีการพักค้างแรม 2 คืน จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 ไม่พักค้างแรม จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4.5 – 4.7 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ทั้งหมดมีจำนวน 200 คน ส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวเพศชาย (ร้อยละ 62.00) การเดินทางมาเที่ยวส่วนใหญ่มาเป็นครั้งแรกมากที่สุด (ร้อยละ 68.50) และมีการพักค้างแรม 1 คืนมากที่สุด (ร้อยละ 44.50)

ตอนที่ 2 กิจกรรมนันทนาการ

2.4 ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมและความพึงพอใจ

2.4.1 ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 4.8

แสดงความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย

กิจกรรม	จำนวนคนที่เลือกระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	ระดับความ ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
เล่นน้ำทะเล, วายน้ำ	100 (50)	86 (43)	6 (3)	3 (1.5)	5 (2.5)	4.37	มากที่สุด
ดูนกขาปีไหน	13 (6.5)	78 (39)	66 (33)	17 (8.5)	26 (13)	3.18	ปานกลาง
ดูดาว	21 (10.5)	41 (20.5)	66 (33)	46 (23)	26 (13)	2.93	ปานกลาง
เดินป่าศึกษาธรรมชาติที่ขนาดเล็ก	10 (5)	42 (21)	74 (37)	54 (27)	20 (10)	2.84	ปานกลาง
เดินป่าศึกษาธรรมชาติที่ลานช้างหลวง	13 (6.5)	48 (24)	86 (43)	27 (13.5)	26 (13)	2.98	ปานกลาง
ดูพระอาทิตย์ขึ้นที่ลานช้างหลวง	52 (26)	48 (24)	69 (34.5)	6 (3)	25 (12.5)	3.48	มาก
ดูพระอาทิตย์ขึ้นที่ขนาดเล็ก	35 (17.5)	45 (22.5)	65 (32.5)	35 (17.5)	20 (10)	3.20	ปานกลาง
ดูพระอาทิตย์ตกที่หลังพระตำหนัก	43 (21.5)	67 (33.5)	55 (27.5)	14 (7)	21 (10.5)	3.49	มาก
ดำน้ำตื้น	75 (37.5)	54 (27)	37 (18.5)	24 (12)	10 (5)	3.80	มาก
ดำน้ำลึก	67 (33.5)	48 (24)	42 (21)	22 (11)	21 (10.5)	3.59	มาก
ถ่ายภาพธรรมชาติทั่วไป	48 (24)	89 (44.5)	43 (21.5)	9 (4.5)	11 (5.5)	3.77	มาก
กิจกรรมสังสรรค์	39 (19.5)	58 (29)	62 (31)	25 (12.5)	16 (8)	3.40	ปานกลาง
ดูบุไม้	70 (35)	58 (29)	43 (21.5)	24 (12)	5 (2.5)	3.82	มาก
รวม						3.45	มาก

จากตารางที่ 4.8 กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทำขณะที่มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา โดยรวมแล้วอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า เล่นน้ำทะเล ว่ายน้ำ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.37) ดูปุไก่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.82) ดำน้ำตื้น อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.80) ถ่ายภาพธรรมชาติทั่วไป อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.77) ดำน้ำลึก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.59) ดูพระอาทิตย์ตกที่หลังพระตำหนัก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.49) ดูพระอาทิตย์ขึ้นที่ลานข้าหลวงอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.48) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมสังสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.40) ดูพระอาทิตย์ขึ้นที่หาดเล็ก อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.20) ดูนกขาปีไหน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.18) เดินป่าศึกษาธรรมชาติที่ลานข้าหลวง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.98) ดูดาว อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.93) เดินป่าศึกษาธรรมชาติที่หาดเล็ก อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.84) ตามลำดับ

2.4.2 ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 4.9

แสดงความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย

กิจกรรม	จำนวนคนที่เลือกระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจเข้าร่วมกิจกรรม
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
เล่นน้ำทะเล , ว่ายน้ำ	92 (46)	86 (43)	14 (7)	5 (2.5)	3 (1.5)	4.30	มากที่สุด
ดูนกขาบี่ไหน	17 (8.5)	73 (36.5)	71 (35.5)	25 (12.5)	14 (7)	3.27	ปานกลาง
ดูดาว	17 (8.5)	33 (16.5)	91 (45.5)	45 (22.5)	14 (7)	2.97	ปานกลาง
เดินป่าศึกษา ธรรมชาติที่หาดเล็ก	7 (3.5)	48 (24)	83 (41.5)	50 (25)	12 (6)	2.94	ปานกลาง
เดินป่าศึกษาธรรมชาติที่ ลานข้ามห้วง	20 (10)	52 (26)	92 (46)	22 (11)	14 (7)	3.21	ปานกลาง
ดูพระอาทิตย์ขึ้นที่ ลานข้ามห้วง	45 (22.5)	53 (26.5)	81 (40.5)	6 (3)	15 (7.5)	3.54	มาก
ดูพระอาทิตย์ ขึ้นที่หาดเล็ก	31 (15.5)	51 (25.5)	78 (39)	27 (13.5)	13 (6.5)	3.30	ปานกลาง
ดูพระอาทิตย์ตก ที่หลังพระตำหนัก	44 (22)	58 (29)	71 (35.5)	14 (7)	13 (6.5)	3.53	มาก
ดำน้ำตื้น	65 (32.5)	48 (24)	53 (26.5)	27 (13.5)	7 (3.5)	3.69	มาก
ดำน้ำลึก	57 (28.5)	56 (28)	50 (25)	18 (9)	19 (9.5)	3.57	มาก
ถ่ายภาพธรรมชาติ ทั่วไป	53 (26.5)	93 (46.5)	34 (17)	10 (5)	10 (5)	3.85	มาก
กิจกรรมสังสรรค์	34 (17)	68 (34)	69 (34.5)	18 (9)	11 (5.5)	3.48	มาก
ดูปูไก่	81 (40.5)	51 (25.5)	42 (21)	23 (11.5)	3 (1.5)	3.92	มาก
รวม						3.50	มาก

จากตารางที่ 4.9 กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทำขณะที่มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา โดยรวมแล้วอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า เล่นน้ำทะเล ว่ายน้ำ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.30) ดูปูไก่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.92) ถ่ายภาพธรรมชาติทั่วไป อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.85) ดำน้ำตื้น อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.69) ดำน้ำลึก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57) ดูพระอาทิตย์ขึ้นที่ลานข้าหลวงอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.54) ดูพระอาทิตย์ตกที่หลังพระตำหนัก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.53) กิจกรรมสังสรรค์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.48) ตามลำดับ ส่วนดูพระอาทิตย์ขึ้นที่หาดเล็ก อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.30) ดูนกขาปีไหน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.27) เดินป่าศึกษาธรรมชาติที่ลานข้าหลวง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.21) ดูดาว อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.97) เดินป่าศึกษาธรรมชาติที่หาดเล็ก อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.94) ตามลำดับ

2.2 การเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 4.10

แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

หัวข้อ	จำนวนคนที่เลือกระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่เข้าร่วม
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
ความน่าสนใจของกิจกรรมที่เข้าร่วม	29 (14.5)	43 (21.5)	110 (55)	9 (4.5)	9 (4.5)	3.37	ปานกลาง
ความหลากหลายของกิจกรรมที่เข้าร่วม	7 (3.5)	86 (43)	80 (40)	18 (9)	9 (4.5)	2.93	ปานกลาง
รายละเอียดของกิจกรรมที่เข้าร่วม	2 (1)	37 (18.5)	115 (57.5)	37 (18.5)	9 (4.5)	2.90	ปานกลาง
ประโยชน์ต่อธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมที่เข้าร่วม	13 (6.5)	23 (11.5)	113 (56.5)	33 (16.5)	18 (9)	3.32	ปานกลาง
รวม						3.13	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.10 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมขณะที่มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน โดยรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ความน่าสนใจของกิจกรรมที่เข้าร่วม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.37) ประโยชน์ต่อธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมที่เข้าร่วม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.32) ความหลากหลายของกิจกรรมที่เข้าร่วม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.93) รายละเอียดของกิจกรรมที่เข้าร่วม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.90) ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4.8 - 4.10 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ทั้งหมดมีจำนวน 200 คน ส่วนมากมีความต้องการ และความพึงพอใจ มากที่สุดต่อกิจกรรมการเล่นน้ำทะเล ว่ายน้ำ (ค่าเฉลี่ย = 4.37, 4.30) ตามลำดับ รองลงมา คือ ความต้องการมากของกิจกรรมดำน้ำตื้น (ค่าเฉลี่ย = 3.80) ดูปูไก่ (ค่าเฉลี่ย = 3.82) และความพึงพอใจมากของกิจกรรมการดูปูไก่ (ค่าเฉลี่ย = 3.92) การดำน้ำตื้น (ค่าเฉลี่ย = 3.69) นอกจากนี้ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.37, 3.32, 2.93, 2.90) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อที่ผลิตเพื่อใช้กับนักท่องเที่ยว

3.1 ประเมินรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model)

ตารางที่ 4.11

แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model)

หัวข้อ	จำนวนคนที่เลือกระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบจำลองภูมิทัศน์
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
ความชัดเจนของการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย	17 (8.5)	103 (51.5)	67 (33.5)	2 (1)	11 (5.5)	3.57	มาก
ความเหมาะสมของขนาดของแบบจำลองภูมิทัศน์	3 (1.5)	84 (42)	98 (49)	13 (6.5)	2 (1)	3.37	ปานกลาง
ความละเอียดของแบบจำลองภูมิทัศน์	10 (5)	80 (40)	98 (49)	11 (5.5)	1 (0.5)	3.44	มาก
ความสะดวกในการค้นหาสถานที่ที่ต้องการ	21 (10.5)	84 (42)	70 (35)	25 (12.5)	0 (0.0)	3.51	มาก
ความครบถ้วนของข้อมูลที่จำเป็นในการท่องเที่ยว	21 (10.5)	76 (38)	83 (41.5)	20 (10)	0 (0.0)	3.49	มาก
รวม						3.47	มาก

จากตารางที่ 4.11 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ในด้านต่าง ๆ โดยรวมแล้ว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ความชัดเจนของการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 103 คน มีความคิดเห็นว่าการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายมีความชัดเจนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57)
- ความเหมาะสมของขนาดของแบบจำลองภูมิทัศน์ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 98 คน มีความคิดเห็นว่าการใช้ขนาดของแบบจำลองภูมิทัศน์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.37)
- ความละเอียดของแบบจำลองภูมิทัศน์ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 98 คน มีความคิดเห็นว่าการใช้แบบจำลองภูมิทัศน์มีความละเอียดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.44)
- ความสะดวกในการค้นหาสถานที่ที่ต้องการ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 70 คน มีความคิดเห็นว่าการค้นหาสถานที่ที่ต้องการจากแบบจำลองภูมิทัศน์มีมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.51)
- ความครบถ้วนข้อมูลที่จำเป็นในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 83 คน มีความคิดเห็นว่าการใช้ข้อมูลที่จำเป็นในการท่องเที่ยวที่ได้รับจากการดูแบบจำลองภูมิทัศน์มีความครบถ้วนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.49)

3.2 ประเมินการเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 4.12

แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมการเก็บขยะชายทะเลของนักท่องเที่ยวชาวไทย

จำนวน (คน)	เข้าร่วม (คน)	คิดเป็นร้อยละ	ไม่เข้าร่วม (คน)	คิดเป็นร้อยละ
200	197	98.50	3	1.50

จากตารางที่ 4.12 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมเก็บขยะชายทะเล จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 98.5 ส่วนที่เหลือเป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมเก็บขยะชายทะเล มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

3.3 ประเมินสื่อ VCD

3.3.1 ประเมินเนื้อหา VCD

3.3.2 ประเมินคุณภาพ VCD

3.3.1 ประเมินเนื้อหา VCD

ตารางที่ 4.13

แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อเนื้อหา VCD

หัวข้อ	จำนวนคนที่เลือกระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็นของเนื้อหา VCD
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
การแนะนำเกาะ	19 (9.5)	89 (44.5)	74 (37)	18 (9)	0 (0)	3.50	มาก
การให้บริการบนเกาะเมียง	7 (3.5)	61 (30.5)	98 (49)	25 (12.5)	9 (4.5)	3.16	ปานกลาง
โปรแกรมการท่องเที่ยว	20 (10)	68 (34)	76 (38)	27 (13.5)	9 (4.5)	3.32	ปานกลาง
รวม						3.32	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อเนื้อหา VCD ในด้านต่าง โดยรวมแล้ว อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การแนะนำเกาะ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 89 คน มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำเกาะใน VCD ที่มี อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.50)

2. การให้บริการบนเกาะเมือง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 98 คน มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาเกี่ยวกับการให้บริการบนเกาะเมืองใน VCD ที่มี อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.16)

3. โปรแกรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 76 คน มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาเกี่ยวกับโปรแกรมการท่องเที่ยวใน VCD ที่มี อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.32)

3.2.2 ประเมินคุณภาพ VCD

ตารางที่ 4.14

แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อคุณภาพ VCD

หัวข้อ	จำนวนคนที่เลือกระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็นของ คุณภาพ VCD	
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)			
ความชัดเจนของเนื้อหา	22 (11)	89 (44.5)	70 (35)	19 (9.5)	0 (0)	3.57	มาก	
ภาพประกอบ	64 (32)	67 (33.5)	56 (28)	5 (2.5)	8 (4)	3.87	มาก	
สถานที่ถ่ายทำ	43 (21.5)	93 (46.5)	50 (25)	14 (7)	0 (0)	3.83	มาก	
การถ่ายทำ	16 (8)	104 (52)	67 (33.5)	5 (2.5)	8 (4)	3.58	มาก	
การบรรยายประกอบ	11 (5.5)	81 (40.5)	97 (48.5)	11 (5.5)	0 (0)	3.46	มาก	
ความเหมาะสมของเวลาที่นำเสนอ	22 (11)	110 (55)	55 (27.5)	8 (4)	5 (2.5)	3.68	มาก	
						รวม	3.66	มาก

จากตารางที่ 4.14 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อคุณภาพ VCD ในด้านต่าง ๆ โดยรวมแล้ว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ความชัดเจนของเนื้อหา นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 89 คนมีความคิดเห็นว่าคุณภาพในเรื่องความชัดเจนของเนื้อหาใน VCD มีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57)

- ภาพประกอบ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 67 คนมีความคิดเห็นว่าคุณภาพในเรื่องภาพประกอบใน VCD มีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.87)

- สถานที่ถ่ายทำ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 93 คนมีความคิดเห็นว่าคุณภาพในเรื่องสถานที่ถ่ายทำใน VCD มีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.83)

- การถ่ายทำ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 104 คนมีความคิดเห็นว่าคุณภาพในเรื่องการถ่ายทำใน VCD มีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.58)

- การบรรยายประกอบ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 97 คนมีความคิดเห็นว่าคุณภาพในเรื่องการบรรยายประกอบใน VCD มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.46)

- ความเหมาะสมของเวลาที่นำเสนอ
นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 110 คนมีความคิดเห็นว่าคุณภาพในเรื่องความเหมาะสมของเวลาที่นำเสนอใน VCD มีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68)

จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4.11 - 4.14 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ทั้งหมดมีจำนวน 200 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อที่ผลิตเพื่อใช้กับนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง และระดับมาก

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

กลุ่มตัวอย่างที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	จำนวน	ร้อยละ
ความสะอาดของอาหาร	85	23.10
ความสะอาดของห้องน้ำ	74	20.11
น้ำที่ใช้อุปโภคมีไม่เพียงพอกับจำนวน นักท่องเที่ยวในฤดูกาลการท่องเที่ยว	112	30.43
ควรปรับปรุงการจัดระบบการให้บริการเกี่ยวกับ เรือนถ่ายนักท่องเที่ยวจากเรือใหญ่ให้ดียิ่งขึ้น	41	11.14
ควรปรับปรุงและพัฒนาทักษะด้านการให้ บริการที่ดีให้แก่บุคลากร	56	15.22
รวม	368	100.00

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การผลิตและการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ เกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา” นี้เป็นการศึกษาโดยการสำรวจความคิดเห็นและจากการรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่บนเกาะ และนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาคือ

1. เพื่อผลิตสื่อเพิ่มเติม เพื่อใช้บริเวณเกาะเมียงหรือเกาะ 4 อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา ดังนี้

1.1 เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา

1.2 เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน

1.3 เพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนเจ้าหน้าที่ในการบริการนักท่องเที่ยวบริเวณเกาะเมียงหรือ เกาะ 4 อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา

1.4 เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถประกอบกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย และไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่

2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของสื่อที่พัฒนาและผลิตเพื่อใช้กับนักท่องเที่ยวชาวไทย

วิธีการศึกษาในครั้งนี้ ใช้รูปแบบจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) และผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) รวมทั้งจากการผลิตสื่อทั้ง 2 ประเภท คือ รูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model) และ วีซีดีแนะนำการท่องเที่ยวบนเกาะเมียง (เกาะ 4) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อนำไปสู่การประเมินผลของสื่อที่ผลิต (Survey Research) ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวนี้โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Samplings) จากนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 200 คน ที่ใช้บริการร้านอาหารของอุทยานในช่วงเวลาอาหารเย็น เวลาประมาณ 18.30 น. - 19.30 น. ระยะเวลาในการดำเนินการ 5 วัน ๆ ละ 40 ชุด คือวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2547

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “การผลิตและการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ เกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา” ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูล ในเบื้องต้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา เพื่อหาข้อสรุปในการผลิตสื่อและการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ โดยใช้แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 200 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละและค่าเฉลี่ยเพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการประเภทต่าง ๆ และ ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในเรื่องสื่อที่ผลิตขึ้น

ส่วนที่ 1 สรุปผลการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ (Documentary Research)

จากการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหนังสือ นิตยสาร วารสาร ที่มีการจำหน่าย เผยแพร่สู่สาธารณชนรวมถึงเอกสารของกรมป่าไม้ เอกสารของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ซึ่งโดยข้อมูลจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการอุทยานและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เอกสาร การแสดงความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะสิมิลัน ในการศึกษาความรู้และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับปัญหาของการท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยวชาวไทย บริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน เพื่อเป็นพื้นฐาน สำหรับการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ คือ

1. การท่องเที่ยว นันทนาการ และสื่อความหมายธรรมชาติ ได้แก่ ลักษณะทั่วไปของ แหล่งท่องเที่ยวเกาะต่าง ๆ ทั้ง 9 เกาะของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน
2. สภาพโดยทั่วไปในปี พ.ศ. 2541 ได้แก่ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวก
3. อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ และโครงสร้างขององค์กร ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน และผังโครงสร้างการบริหารงานของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน
4. ครุภัณฑ์ยานพาหนะ ได้แก่ เรือยนต์ เรือยาง และ รถยนต์
5. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ บ้านพักนักท่องเที่ยว เต้นท์ ห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ

6. สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย พ.ศ. 2535 ถึงปี พ.ศ. 2545 ได้แก่ การเก็บสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ
7. ข้อเสนอแนะ ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีข้อเสนอแนะต่าง ๆ
8. ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ จำนวนข้าราชการและลูกจ้างประจำไม่เพียงพอกับปริมาณงาน ขาดแผนแม่บทในการจัดการอุทยานแห่งชาติ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ
9. วิสัยทัศน์ของนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน
10. การอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ที่มีความคิดเห็นเรื่องอุทยานแห่งชาติ กับ นันทนาการและการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้า เพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดไม่ว่าแหล่งไหนก็ตาม ในเขตอนุรักษ์ หรือไม่อนุรักษ์ การทำให้การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเป็น Ecotourism อย่างยั่งยืน
11. สรุปความคิดเห็นของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องที่สนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การสร้างโปรแกรมให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และมีจิตสำนึกที่ดี โดยจัดนิทรรศการ ฉายสไลด์หรือวิดีโอ จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม มีผังบริเวณและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น แบบจำลองภูมิทัศน์
12. ข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้แก่ การมี VDO ฉายข้อเสนอแนะสำหรับนักดำน้ำตื้น การบริการของเจ้าหน้าที่บนมีจำนวนน้อยเกินไป เมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาพักทำให้เป็นปัญหาในการให้บริการ การรักษาความสะอาดของสถานที่ บ้านพัก ควรเพิ่มจำนวนคน การมีป้ายบอกสถานที่ต่างๆ ด้วย เช่น ไปชมพระอาทิตย์ตก ไปดูปะการังที่หาดไหน เป็นต้น

ส่วนที่ 2 สรุปผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview)

1. ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานของอุทยานแห่งชาติแห่งชาติสิมิลัน เกี่ยวกับสภาพปัญหาและการให้บริการ เนื่องมาจากบุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอกับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวบนเกาะเมียง (เกาะ4) ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับบริการจากเจ้าหน้าที่เท่าที่ควร และไม่ได้รับการแนะนำการท่องเที่ยวอย่างไรให้คุ้มค่าและสนุกกับกิจกรรมที่ทางอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จัดไว้ให้เท่าที่ควร
2. ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันมาก่อนและนักท่องเที่ยวชาวไทย

ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่พักค้างแรมบนเกาะเมียง (เกาะ 4) มีความคิดเห็นของการมาท่องเที่ยวที่เกาะเมียง (เกาะ 4) เกี่ยวกับการขาดแคลนสื่อในการประชาสัมพันธ์ ถึงสถานที่สำคัญของการท่องเที่ยวบนเกาะ เช่น ขาดป้ายบอกทาง เป็นต้น ขาดสื่อใหม่ให้นักท่องเที่ยวที่เป็นรูปแบบวิดีโอหรือแผ่นพับที่เป็นปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ในเรื่องโปรแกรมการท่องเที่ยวและการให้บริการไม่เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 การผลิตสื่อ ได้ผลิตสื่อ 2 ประเภทได้แก่

1. การผลิตรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model) ซึ่งแสดงตำแหน่งต่าง ๆ บริเวณพื้นที่เกาะเมียง (เกาะ 4) เพื่อบอกจุดสำคัญในการท่องเที่ยวบนเกาะเมียง(เกาะ 4)
2. การผลิตวีซีดี (VCD) เพื่อแนะนำเกาะ การให้บริการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ประเภทการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 4 การประเมินผลการใช้สื่อ (Survey Research) โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 200 คน เป็นนักท่องเที่ยวเพศชายมีจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 ส่วนที่เหลือเป็นนักท่องเที่ยวหญิง มีจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 และนักท่องเที่ยวที่มีการพักค้างแรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน โดยมีการพักค้างแรม 1 คืนมากที่สุด จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมา คือ มีการพักค้างแรม 2 คืน จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 ไม่พักค้างแรม จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0

ตอนที่ 2 กิจกรรมนันทนาการ จากการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมและความพึงพอใจ จากกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทำขณะที่มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน โดยรวมแล้วอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า เล่นน้ำทะเล ว่ายน้ำ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.37) ดูปูไก่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.82) ดำน้ำตื้น อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.80) ถ่ายภาพธรรมชาติทั่วไป อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.77) ดำน้ำลึก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.59) ดูพระอาทิตย์ตกที่หลังพระตำหนัก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.49) ดูพระอาทิตย์ขึ้นที่ลานข้าหลวงอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.48) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมสังสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.40) ดูพระอาทิตย์ขึ้นที่หาดเล็ก อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.20) ดูนกขาปีโหน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.18) เดินป่าศึกษาธรรมชาติที่ลานข้าหลวง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย

= 2.98) ดูดาว อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.93) เดินป่าศึกษาธรรมชาติที่หาดเล็ก อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.84) และ มีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทำขณะที่มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน โดยรวมแล้วอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า เล่นน้ำทะเล ว่ายน้ำ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.30) ดูปูไก่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.92) ถ่ายภาพธรรมชาติทั่วไป อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.85) ดำน้ำตื้น อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.69) ดำน้ำลึก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57) ดูพระอาทิตย์ขึ้นที่ลานข้าหลวงอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.54) ดูพระอาทิตย์ตกที่หลังพระตำหนัก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.53) กิจกรรมสังสรรค์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.48) ตามลำดับ ส่วนดูพระอาทิตย์ขึ้นที่หาดเล็ก อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.30) ดูนกขาปีไหน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.27) เดินป่าศึกษาธรรมชาติที่ลานข้าหลวง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.21) ดูดาว อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.97) เดินป่าศึกษาธรรมชาติที่หาดเล็ก อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.94)

การเข้าร่วมกิจกรรม จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมขณะที่มาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน โดยรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ความน่าสนใจของกิจกรรมที่เข้าร่วม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.37) ประโยชน์ต่อธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมที่เข้าร่วม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.32) ความหลากหลายของกิจกรรมที่เข้าร่วม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.93) รายละเอียดของกิจกรรมที่เข้าร่วม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.90) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อที่ผลิตเพื่อใช้กับนักท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ในด้านต่าง ๆ โดยรวมแล้ว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ความชัดเจนของการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 103 คน มีความคิดเห็นว่าการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายมีความชัดเจนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57)

- ความเหมาะสมของขนาดของแบบจำลองภูมิทัศน์ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 98 คนมีความคิดเห็นว่าการใช้ขนาดของแบบจำลองภูมิทัศน์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.37)

- ความละเอียดของแบบจำลองภูมิทัศน์ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 98 คนมีความคิดเห็นว่าแบบจำลองภูมิทัศน์มีความละเอียดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.44)

- ความสะดวกในการค้นหาสถานที่ที่ต้องการ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 70 คน มีความคิดเห็นว่าการค้นหาสถานที่ที่ต้องการจากแบบจำลองภูมิทัศน์มีมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.51)

- ความครบถ้วนข้อมูลที่จำเป็นในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 83 คนมีความคิดเห็นว่าข้อมูลที่จำเป็นในการท่องเที่ยวที่ได้รับจากการดูแบบจำลองภูมิทัศน์มีความครบถ้วนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.49)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมเก็บขยะชายทะเล จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 98.5 ส่วนที่เหลือเป็นนักท่องเที่ยว ที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมเก็บขยะชายทะเล มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 จากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถเข้าร่วมได้เพราะต้องรีบขึ้นเรือช่วงเช้าเพื่อกลับขึ้นฝั่ง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อเนื้อหา VCD ในด้านต่าง โดยรวมแล้ว อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การแนะนำเกาะ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 89 คนมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำเกาะใน VCD ที่มี อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.50)

- การให้บริการบนเกาะเมือง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 98 คน มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาเกี่ยวกับการให้บริการบนเกาะเมืองใน VCD ที่มี อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.16)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อคุณภาพ VCD ในด้านต่าง ๆ โดยรวมแล้ว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ความชัดเจนของเนื้อหา นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 89 คนมีความคิดเห็นว่าคุณภาพในเรื่องความชัดเจนของเนื้อหาใน VCD มีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57)

- ภาพประกอบ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 67 คน มีความคิดเห็นว่าคุณภาพในเรื่องภาพประกอบใน VCD มีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.87)
- สถานที่ถ่ายทำ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 93 คน มีความคิดเห็นว่าคุณภาพในเรื่องสถานที่ถ่ายทำใน VCD มีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.83)
- การถ่ายทำ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 104 คน มีความคิดเห็นว่าคุณภาพในเรื่องการถ่ายทำใน VCD มีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.58)
- การบรรยายประกอบ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 97 คน มีความคิดเห็นว่าคุณภาพในเรื่องการบรรยายประกอบใน VCD มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.46)
- ความเหมาะสมของเวลาที่นำเสนอ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 110 คน มีความคิดเห็นว่าคุณภาพในเรื่องความเหมาะสมของเวลาที่นำเสนอใน VCD มีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68)
- โปรแกรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จำนวน 76 คน มีความคิดเห็นว่าคุณภาพเกี่ยวกับโปรแกรมการท่องเที่ยวใน VCD ที่มีอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.32)

จากผลการวิเคราะห์ สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ทั้งหมดมีจำนวน 200 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อที่ผลิตเพื่อใช้กับนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง และระดับมาก

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากผลการวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ความสะอาดของอาหาร จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 23.10
2. ความสะอาดของห้องน้ำ จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 20.11
3. น้ำที่ใช้อุปโภคมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวในฤดูกาลการท่องเที่ยว จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 30.43
4. ควรปรับปรุงการจัดระบบการให้บริการเกี่ยวกับเรือขนถ่ายนักท่องเที่ยวจากเรือใหญ่ให้ดียิ่งขึ้น จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 11.14

5. ควรปรับปรุงและพัฒนาทักษะด้านการให้บริการที่ดีให้แก่บุคลากร จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 15.22

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาในเรื่อง “การผลิตและการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ เกาะเมียง (เกาะ4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา” ผลการศึกษานำข้อค้นพบที่มีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยในอดีต ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

การศึกษาเอกสารข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา ถึงปัญหาและอุปสรรค ซึ่งได้แก่ นักท่องเที่ยวขาดความรู้ความเข้าใจถึงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวนข้าราชการและลูกจ้างประจำไม่เพียงพอกับปริมาณงาน ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน และงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ จตุรเทพ โควินทวงศ์ ที่กล่าวถึง ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร และขาดงบประมาณและบุคลากรที่จะเสนอแนะให้แก่ประชาชน ควรมีการฝึกอบรมและประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น จะต้องมีเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอการจัดสรรงบประมาณให้พอดี¹

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวเกาะเมียง (เกาะ 4) และพักค้างแรมภายในเกาะ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมเล่นน้ำทะเล ดำน้ำตื้น ดำน้ำลึก ดูนกขาปีไหน ดูปูไก่ ซึ่งได้สอดคล้องกับ มธุรรณ พลวัน ที่กล่าวถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านคุณลักษณะทางกายภาพ 2 เรื่อง

¹จตุรเทพ โควินทวงศ์, “บทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จังหวัดระนอง,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543), น. บทคัดย่อ.

คือ สภาพแวดล้อมทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว และความสวยงามและความน่าสนใจอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ²

สื่อแต่ละสื่อที่เข้าถึงผู้รับแตกต่างกัน แต่ละสื่อมีคุณสมบัติทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยการพยายามเลือกสื่อให้ตรงกับผู้รับสื่อ ต้องพิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์และเนื้อหาเป็นสำคัญ ที่ทำให้ประหยัดเวลา ลดค่าใช้จ่าย และคุ้มค่าต่อการมาท่องเที่ยว จึงได้ผลิตสื่อรูปแบบจำลองภูมิทัศน์และ วีซีดี (VCD) ซึ่งสอดคล้องกับ พรทิพย์ พิมลสินธุ์ ได้อธิบายถึง การตัดสินใจเลือกสื่อประชาสัมพันธ์ พยายามเลือกใช้สื่อที่สามารถควบคุมได้และควบคุมไม่ได้โดยให้มีการประสมประสานกันอย่างเหมาะสม แต่จะต้องพิจารณาถึง วัตถุประสงค์และเนื้อหาของประชาสัมพันธ์กลุ่มเป้าหมาย ความพร้อมของบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ และ เวลา³

กลุ่มตัวอย่างได้ดูรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model) ที่แสดงถึงสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายสถานที่ในบริเวณเกาะเมียง (เกาะ 4) รวมถึงรายละเอียดเส้นทางธรรมชาติภายในบริเวณเกาะ ที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มตัวอย่างในการท่องเที่ยวธรรมชาติ ตรงกับ ดวงพร คำบุญวัฒน์ และ วาสนา จันทร์สว่าง ที่กล่าวถึง ความสำคัญของรูปแบบจำลองสามารถนำไปใช้ประโยชน์และมีความสำคัญกับการนำเสนอ หย่นระยะเวลาการค้นหา สะท้อนความรู้ความเข้าใจ และสามารถประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับ Lawrence Kincaid and Wibur Schramm (อ้างใน Rogers and Kincaid, 1981) พบว่า รูปแบบจำลองมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน (Mutual understanding) โดยมีเครื่องหมายแสดงเป็นข่าวสาร⁴

²มธุวรรณ พลวัน, “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น. บทคัดย่อ.

³พรทิพย์ พิมลสินธุ์, แนวทางการติดตามและการประเมินผลการประชาสัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์, 2542), น. 24 – 25.

⁴ดวงพร คำบุญวัฒน์ และ วาสนา จันทร์สว่าง, สื่อสาร...การประชาสัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์, 2541), น. 25 – 35.

กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับชมภาพวีดีทัศน์ (VCD) เกี่ยวกับเนื้อหาโปรแกรมการท่องเที่ยว บริเวณเกาะ และการให้บริการด้านต่าง ๆ เช่น ที่พักและร้านอาหาร การนำเสนอสื่อวีซีดี (VCD) สามารถทำให้กลุ่มตัวอย่างจดจำและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามที่มีข้อมูลภายในวีซีดี (VCD) สอดคล้องกับ เสรี วงษ์มณฑา สรุปไว้ว่า สารคดีวิดีโอ (VDO Documentary) เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน เรื่องราวที่เป็นประโยชน์ ค่าใช้จ่ายถูกกว่าการโฆษณาแต่สามารถเพิ่มความถี่ของการรับรู้ได้ เมื่อใครได้ชมแล้วก็จะมีความรู้ความเข้าใจ⁵

หลังจากกลุ่มตัวอย่าง ได้รับสื่อจากรูปแบบจำลอง (Model) และ วีซีดี (VCD) ทำให้รับรู้เรื่องราวของสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมก่อนการเดินทางท่องเที่ยว และสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ใช้เป็นคู่มือประกอบกิจกรรมนันทนาการ การศึกษาแหล่งธรรมชาติและอื่น ๆ ได้อย่างปลอดภัย ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รวมถึงนักท่องเที่ยวรู้จักการอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึง กลไกการท่องเที่ยวว่าต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ต้องใช้ความสามารถทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงานสื่อสารเพื่อสร้างสรรค์ความรู้ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกัน⁶

และจากการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมเก็บขยะชายหาดและสื่อจากรูปแบบจำลอง (Model) และ วีซีดี (VCD) ที่ใช้เป็นตามขั้นตอนการวางแผนประชาสัมพันธ์ตามที่ แฟรงค์ เจฟกินส์ (Frank Jefkins) สรุปไว้ว่า เมื่อผู้วางแผนสามารถสำรวจสถานการณ์ กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย กำหนดกิจกรรมและสื่อที่จะใช้ กำหนดงบประมาณ และประเมินแผนงานประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติกรนำเอาแผนนั้นไปดำเนินการในแผนงานประกอบด้วยรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งการผลิตและการประเมินผลการใช้สื่อ

⁵ เสรี วงษ์มณฑา, ประชาสัมพันธ์: ทฤษฎีและปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ริเวอร์ฟิล์ม และโซเท็กซ์ จำกัด, 2542), น. 289 – 290.

⁶ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : วิถีทางสู่การก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน,” นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ECOTOURISM) ปี พ.ศ. 2538 – 2539 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด, 2537), น. 12-13.

เพื่อการประชาสัมพันธ์เกาะเมียง (เกาะ 4) ได้กำหนดวิธีการตามขั้นตอนนี้และใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน⁷

การประเมินผลการใช้สื่อรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model) และ วีซีดี (VCD) ของกลุ่มตัวอย่างจากการมาท่องเที่ยวที่เกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา นั้น ทำให้ทราบว่า ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สื่อที่ผลิตเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวบนเกาะเมียง ทำให้กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้ความเข้าใจในการเดินทางศึกษาธรรมชาติเพิ่มขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน ช่วยลดปัญหาความขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในการบริการนักท่องเที่ยว และทำให้นักท่องเที่ยวสามารถประกอบกิจกรรมนันทนาการประเภทต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย มีขั้นตอนการวางแผนงาน และประเมินผลการประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่จะพัฒนาการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพครบวงจร ซึ่งสอดคล้องกับ พรทิพย์ พิมลสินธุ์ ได้สรุปว่า การประชาสัมพันธ์จะดำเนินไปได้โดยอาศัยเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ หากขาดเครื่องมือจะไม่สามารถดำเนินการประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเครื่องมือสามารถถ่ายทอดข่าวสารให้ประชาชนทราบ เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดความนิยม และมีภาพพจน์ที่ดีต่อหน่วยงานและให้ความบันเทิงแก่ประชาชน⁸ โดยรายงานสภาพการณ์ก่อนดำเนินการความคืบหน้า ความก้าวหน้าและผลของงานที่ดำเนินการไปแล้ว และหาทางแก้ไขอุปสรรคปัญหา ข้อบกพร่องในการที่จะดำเนินต่อไปเป็นวงจร การประเมินผลการประชาสัมพันธ์เพื่อตรวจสอบ ปฏิบัติการได้ตอบของกลุ่มตัวอย่างและผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยการประเมินความครอบคลุมของสื่อ ในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง การสนองตอบผลกระทบและอิทธิพลของสื่อต่อกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะสอดคล้องกับ Scott M. Cutlip and Allen H. Center ได้กล่าวถึง การติดตามประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการดำเนินงาน เพื่อตัดสินคุณค่าของการกระทำ ขั้นตอนการติดตามประเมินผลจะเริ่มตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูล

⁷Frank Jefkins, *Effective PR Planning* (Great Britain: Foto Driect (Printers) Limited, 1980), pp. 107 – 116.

⁸พรทิพย์ พิมลสินธุ์, “เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์,” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์*, หน่วยที่ 12 (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529), น. 558 .

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่าได้ผลมากน้อยเพียงไร มีปัญหา อุปสรรคใดบ้างที่ต้องทำการปรับปรุงแก้ไข⁹

จากข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป พบว่าควรพัฒนาสื่อที่สามารถค้นหาข้อมูล การท่องเที่ยวบนเกาะเมียง (เกาะ4) ได้รวดเร็ว เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสอดคล้องกับ โสรัถยา เปี่ยมใจ ได้กล่าวถึง สื่อหรือช่องทางการประชาสัมพันธ์ เลือกใช้สื่อผสมผสานกันหลายหลาย ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อเคลื่อนที่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อกิจกรรม สื่อพิเศษ เป็นต้น¹⁰

ข้อเสนอจากการศึกษา

สำหรับข้อเสนอแนะจากการวิจัยเรื่อง การผลิตและการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์เกาะเมียง (เกาะ4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา ผู้วิจัยได้ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้

1. การพัฒนาสื่อรูปแบบจำลองภูมิทัศน์และ วีซีดี (VCD) ในการท่องเที่ยว ต้องปรับปรุงขนาดของแบบจำลอง และเพิ่มจุดการติดตั้ง พัฒนาข้อมูลที่เป็นในการท่องเที่ยว ความชัดเจนของสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายและความสะดวกในการค้นหาสถานที่ ที่ต้องการ ส่วนเนื้อหา VCD ต้องปรับปรุงการให้บริการบนเกาะเมียง (เกาะ4) และโปรแกรมการท่องเที่ยว
2. การประชาสัมพันธ์ในการท่องเที่ยว ในการมาท่องเที่ยวต้องเตรียมตัวอย่างไร เมื่อมาท่องเที่ยวบนเกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา
3. การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรให้หลากหลาย และเน้นจุดเด่นของสถานที่ ที่เป็นธรรมชาติและการเข้าถึงบรรยากาศบนเกาะเมียง (เกาะ4)
4. การให้บริการของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ
 - การมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการและแนะนำอย่างเพียงพอ

⁹Scott M. Cutlip and Allen H. Center, *Effective Public Relations*, 5thed.

(New Jersey: Perntice-Hall, Inc., 1978), pp. 91-94.

¹⁰โสรัถยา เปี่ยมใจ, "การประชาสัมพันธ์เพื่ออนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่าของมูลนิธิสืบนาคะเสถียร ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการนิทานบอกเล่าเก้าสิบ โครงการที่ 1," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), น. บทคัดย่อ.

- การให้บริการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การให้ข้อมูล ข่าวสาร โดยใช้แผ่นพับ และป้ายสื่อความหมาย
- การบริการที่พัก บ้านพัก
- ความสะอาดของที่พักและสถานที่ท่องเที่ยว
- สถานที่จำหน่ายอุปกรณ์การพักผ่อน เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด และของที่ระลึก

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

จากผลการศึกษาที่ได้จากการผลิตสื่อเพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์นั้น ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการพัฒนาการผลิตสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวบนเกาะเมียง โดยนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. จัดทำป้ายสื่อความหมาย
2. จัดทำคู่มือปฏิบัติงานในการพัฒนาการใช้ชายหาด
3. ส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. จัดให้มีบุคลากรในการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง
5. พัฒนาและปรับปรุงสาธารณูปโภคให้สะอาดยิ่งขึ้น
6. ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก่ผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการนำเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน อาทิเช่น ไกด์นำเที่ยว เรือนำเที่ยว ฯลฯ เพื่อสามารถให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง
7. จัดทำสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งรวมถึงการจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้แก่ประชาชนทั่วไปด้วยทำการศึกษาในเรื่องต่างๆ เพิ่มเติม อาทิเช่น
 - การรณรงค์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน
 - การรณรงค์ให้เกิดทรัพยากรที่ยั่งยืน
 - ทำการประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน
 ในด้านต่างๆ เช่น

- การจัดอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการนำเที่ยว
- การจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยว และประชาชน

ทั่วไป

8. การจัดอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวงจรชีวิตของสัตว์ที่อยู่บนเกาะเมียง (เกาะ4) เช่น ปูเสฉวน นกหลุมพูขาว นกขาปีไหน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะในส่วนของงานการศึกษาวิจัยต่อจากการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เช่นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศหรือทำวิจัยเฉพาะกลุ่ม (Focus Group)
2. ควรมีการทำวิจัยกับผู้ประกอบการที่เข้ามาประกอบการในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน
3. ควรมีการทำวิจัยกับเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานเรื่องการให้บริการในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน
4. ควรมีการทำวิจัยกับชาวประมงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ
5. ควรมีการทำวิจัยกับกลุ่มผู้ประกอบการให้บริการเรือรับจ้างแก่นักท่องเที่ยว

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสอบถาม

การวิจัยเรื่อง “การผลิตและการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์เกาะเมียง (เกาะ 4) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา”

วิธีทำแบบสอบถาม

1. ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าคำตอบที่ท่านต้องการในคำถามแต่ละข้อเพียงคำตอบเดียวยกเว้นคำถามที่ระบุว่าตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2. เติมคำตอบในช่องว่างที่เว้นไว้หลังคำถามแต่ละข้อ

แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 กิจกรรมนันทนาการ

2.1 ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม

2.2 การสร้างสรรค์ในเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่น่าเสนอ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อที่ผลิตเพื่อใช้กับนักท่องเที่ยว

3.1 ประเมินรูปแบบจำลองภูมิทัศน์

3.2 ประเมินการเข้าร่วมกิจกรรม

3.3 ประเมินสื่อ VCD

3.4 ประเมินเนื้อหา VCD

3.5 ประเมินคุณภาพ VCD

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวเพศ

() ชาย () หญิง

ท่านเคยเดินทางมาที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันมาก่อน หรือไม่ ?

() ไม่เคย () เคย _____ ครั้ง (ไม่รวมครั้งนี้)

การพักค้างแรมในการท่องเที่ยวในครั้งนี้

() ไม่ค้าง () ค้าง จำนวนพักค้าง _____ คืน

2.2 การเข้าร่วมกิจกรรม

หัวข้อ	ความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความน่าสนใจของกิจกรรมที่เข้าร่วม					
ความหลากหลายของกิจกรรมที่เข้าร่วม					
รายละเอียดของกิจกรรมที่เข้าร่วม					
ประโยชน์ต่อธรรมชาติที่เข้าร่วมได้จากกิจกรรม					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อที่ผลิตเพื่อใช้กับนักท่องเที่ยว

3.1 ประเมินรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model)

หัวข้อ	ความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความชัดเจนของการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย					
ความเหมาะสมของขนาดของแบบจำลองภูมิทัศน์					
ความละเอียดของแบบจำลองภูมิทัศน์					
ความสะดวกในการค้นหาสถานที่ที่ต้องการ					
ความครบถ้วนของข้อมูลที่จำเป็นในการท่องเที่ยว					

3.2 การเข้าร่วมกิจกรรม

เมื่อมีการจัดกิจกรรมเก็บขยะชายทะเล

- คุณ จะ เข้าร่วม
 ไม่เข้าร่วม

3.3 ประเมินสื่อ VCD

3.3.1 ประเมินเนื้อหา VCD

หัวข้อ	ความคิดเห็นที่มีต่อเนื้อหาของ VCD				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การแนะนำเกาะ					
การให้บริการบนเกาะเมียง					
โปรแกรมการท่องเที่ยว					

3.3.2 ประเมินคุณภาพ VCD

หัวข้อ	ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพของ VCD				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความชัดเจนของเนื้อหา					
ภาพประกอบ					
สถานที่ถ่ายทำ					
การถ่ายทำ					
การบรรยายประกอบ					
ความเหมาะสมของ เวลาที่นำเสนอ					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ (ถ้ามี)

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

ผนวก ข

ร่าง Script

1. INTRO + แนะนำเกาะ 9 เกาะ

หมู่เกาะสิมิลัน ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 43 เมื่อปี พ.ศ. 2525 มีขนาดพื้นที่ 128 ตารางกิโลเมตร หรือราวๆ 80,000 ไร่ และในปี พ.ศ. 2541 ได้มีการผนวกเกาะตาชัยและเกาะบอนเพิ่มอีก 12 ตารางกิโลเมตร รวมเป็น 140 ตารางกิโลเมตร หรือ 87,500 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่บกประมาณ 15 ตารางกิโลเมตร หรือกว่า 9,300 ไร่ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ตั้งอยู่ในเขตอำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา คำว่า "สิมิลัน" เป็นภาษายาวี หมายถึง ๙ ตามจำนวนเกาะที่เรียงตัวในแนวเหนือ - ใต้ โดยเกาะ 1 อยู่ทางทิศใต้ และมีเกาะ 8 หรือเกาะสิมิลันเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุด บนพื้นที่ประมาณ 5 ตารางกิโลเมตร และมียอดสูงสุดที่ ๒๔๔ เมตร เกาะต่างๆ ทั้ง 9 นี้ มีลักษณะชายฝั่งงาม เว้าแหว่ง และด้านที่รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะไม่มีชายหาด และเป็นบริเวณที่น้ำทะเลใสจนแทบไม่มีตะกอน นอกจากนี้หมู่เกาะสิมิลันมีที่ตั้งห่างไกลจากชายฝั่ง และตั้งอยู่บนแนวไหล่ทวีปชั้นในของท้องทะเลอันดามัน จึงมีความสมบูรณ์ทั้งผืนป่าบนเกาะ ท้องทะเลแนวปะการัง เป็นที่พักที่ชุมนุมของฝูงปลา และสรรพชีวิตกลางท้องทะเล จนได้รับการจัดอันดับให้เป็นแหล่งดำน้ำที่ดีที่สุดของประเทศไทยในปัจจุบัน

2. การให้บริการ

บริการของอุทยานแห่งชาติ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติสิมิลัน ตั้งอยู่บนเกาะ 4 หรือเกาะเมียง ซึ่งหลังจากนักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงอุทยานแห่งชาติแล้ว จะต้องแจ้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อติดต่อขอเข้าพักและชำระค่าธรรมเนียมในการใช้บริการต่าง ๆ โดยชำระค่าธรรมเนียมบุคคลเข้าอุทยานแห่งชาติ ชาวไทยอัตรา 40 บาท สำหรับผู้ใหญ่ และ 20 บาท สำหรับเด็ก ชาวต่างชาติอัตรา 200 บาท สำหรับผู้ใหญ่และ 100 บาท สำหรับเด็ก สำหรับที่พักที่อุทยานแห่งชาติมีไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวพักแรมนั้น มีทั้งที่เกาะ 4 เกาะ 8 และเกาะตาชัย สำหรับเกาะ 4 หรือ เกาะเมียง จะมีด้วยกันหลายรูปแบบให้นักท่องเที่ยวเลือกพักแรม ในราคาตั้งแต่คืนละ 600 ถึง 2,000 บาท ประกอบด้วย บ้านปูไก่อี 1, บ้านปูไก่อี 2, บ้านชมวิว, บ้านสิมิลัน, บ้านขุนดง, บ้านขุนไพร, บ้านปายัง, บ้านปายัน และยังมีเต็นท์ขนาดใหญ่ พร้อมอุปกรณ์เครื่องนอนบริการ

ที่เกาะ 4 ในอัตรา 400 บาท ต่อ หลัง ต่อคืน และสำหรับนักท่องเที่ยวที่นำเต็นท์มาพักแรมเอง ทางอุทยานฯ ก็มีที่กางเต็นท์ขนาดใหญ่ พร้อมอุปกรณ์เครื่องนอนบริการในอัตรา 400 บาท ต่อหลัง ต่อคืน และสำหรับนักท่องเที่ยวที่นำเต็นท์มาพักแรมเองอุทยานแห่งชาติก็มีพื้นที่ให้บริการทั้งที่เกาะ 4 และเกาะ 8 ด้วย

นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติยังให้บริการนักท่องเที่ยวทั้งการเช่าเรือและเช่าอุปกรณ์ ดำน้ำ โดยนักท่องเที่ยวสามารถเช่า หน้ากากดำน้ำ ได้ในอัตรา 100 บาทต่อวัน

ตีนกบ ได้ในอัตรา 100 บาท ต่อวัน

ชูชีพ ได้ในอัตรา 50 บาท ต่อวัน

และสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนบริเวณชายหาด ทางอุทยานแห่งชาติได้จัดให้มีเก้าอี้ชายหาดให้บริการ ในอัตรา 50 บาท ต่อวัน

อุทยานแห่งชาติได้จัดกิจกรรมนันทนาการไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ทั้งกลางวันและกลางคืน นอกจากนี้ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวยังเป็นที่ตั้งของห้องสมุด ที่รวบรวมเอกสารและนิตยสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวบนเกาะ รวมทั้งข้อมูลของสิ่งมีชีวิตบนเกาะสีมิลันเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยวได้อย่างเข้าใจถึงธรรมชาติบนเกาะอย่างเต็มที่ และเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกกลับไปฝากคนที่ต้องการ รวมทั้งบริการติดต่อเรือโดยสารเพื่อเดินทางกลับอีกด้วย ปัจจุบันบนเกาะมีบริการโทรศัพท์ทางไกลสาธารณะ และ โทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อความสะดวกของการติดต่อสื่อสารของนักท่องเที่ยว และในเรื่องอาหารการกินนั้น ทางอุทยานแห่งชาติ ได้จัดให้มีร้านอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยวทั้งที่เกาะ 4 และเกาะ 8 ซึ่งมีทั้งอาหารตามสั่ง อาหารทะเล และอาหารจานเดียว ไว้คอยบริการ สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก ห้องน้ำ และ ห้องอาบน้ำ ทางอุทยานแห่งชาติ ได้จัดเตรียมไว้รองรับนักท่องเที่ยวอย่างพอเพียง

3. ประเภทของการท่องเที่ยว

ประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ ทั้งแบบ พักค้างแรมและไม่พักค้างแรม ซึ่งหากนักท่องเที่ยวต้องการเข้าใจธรรมชาติให้คุ้มค่ากับการมาเยือนแล้วละก็ ควรใช้เวลาท่องเที่ยวบนเกาะอย่างน้อย 2 ถึง 3 คืน

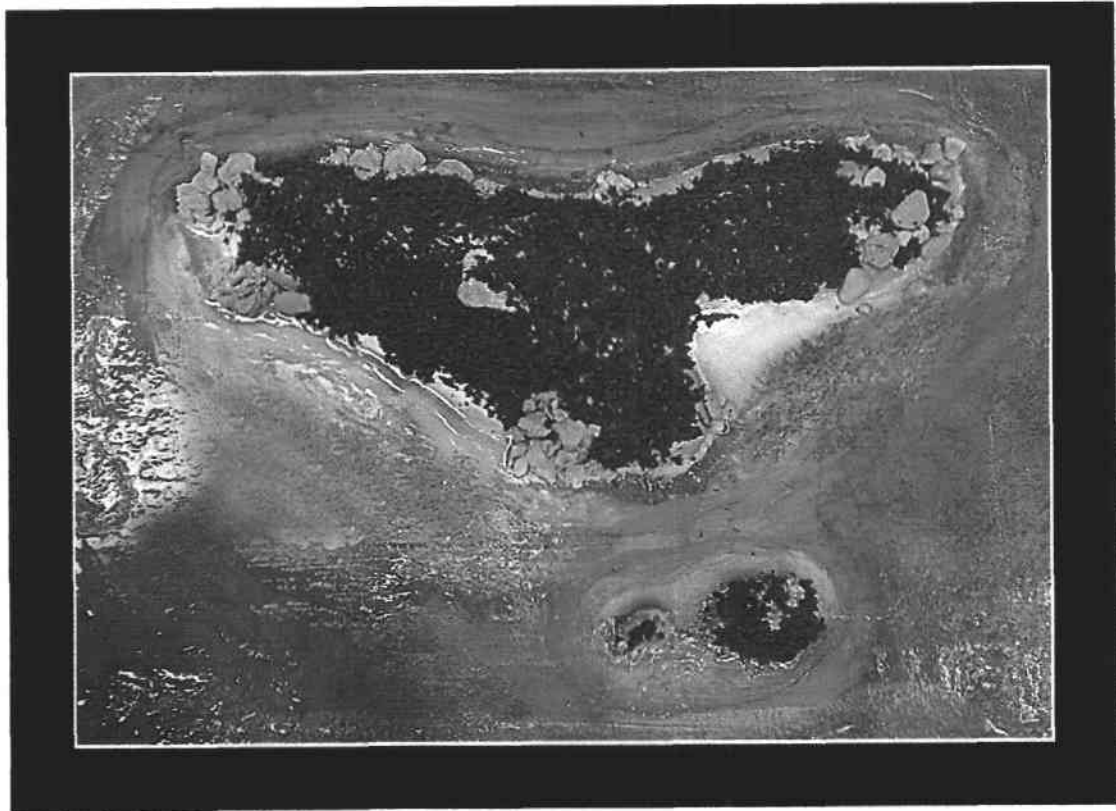
4. กิจกรรมท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำกิจกรรมท่องเที่ยว พักผ่อน ที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ได้อย่างหลากหลาย ทั้งการดำน้ำลึก ดำน้ำตื้น ดูนก เดินป่า ศึกษารวมชาติ ท่องเที่ยวชมวิว ชมพระอาทิตย์ขึ้นและชมพระอาทิตย์ตก กิจกรรมการดำน้ำตื้น อุทยานแห่งชาติได้จัดให้บริการ เพื่อให้แก่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติใต้น้ำของ เกาะ 1 เกาะ 4 ในช่วงเช้า และ เกาะ 8 เกาะ 9 ในช่วงบ่าย โดยมีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในการใช้อุปกรณ์ดำน้ำ และวิธีการดำน้ำตื้นที่ถูกต้องโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติใต้น้ำที่มีอยู่ด้วย หากนักท่องเที่ยว ต้องการเดินทางไปเกาะอื่นๆ นอกเหนือจากแหล่งดำน้ำตื้นที่อุทยานแห่งชาติจัดไว้ ก็สามารถเช่าเรือไปได้ ในอัตราวันละ 1,500 บาท นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติยังมีศูนย์ปฏิบัติการชุดเฉพาะกิจ ทางทะเล ซึ่งมีหน้าที่หลักในการดำเนินการติดตั้งทุ่นจอดเรือ และให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว ที่ประสบอุบัติเหตุทางทะเลในกรณีฉุกเฉิน นอกจากนี้ยังอำนวยความสะดวกในการบริการเรือไปยัง แหล่งดำน้ำให้แก่แก่นักท่องเที่ยวที่ได้รับใบอนุญาตดำน้ำลึกแล้วอีกด้วย

สำหรับการสัมผัสสิ่งมีชีวิตบนชายหาด นักท่องเที่ยวสามารถชมปูเสฉวนที่มีขนาดใหญ่ กว่าที่อื่น ๆ ได้ และในช่วงกลางคืนประมาณ 20.00 น. จะมีเจ้าหน้าที่บริการนำชม ปูไก่ หรือปูขน ซึ่งมีอาศัยอยู่เฉพาะหมู่เกาะสิมิลันเท่านั้น ลักษณะเด่นของปูชนิดนี้ก็คือ เป็นปูขนาดใหญ่ที่เวลาก้ามกระทบกันแล้วจะมีเสียงคล้ายลูกโป่ง โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะหลบอยู่ในรู หรือใต้ก้อนหิน และซ่อนไม้ตอกลางวัน และออกหากินตอนกลางคืน นอกจากการสัมผัสธรรมชาติของท้องทะเล แล้ว เส้นทางศึกษาธรรมชาติบนเกาะ 4 ทั้งป่าชายหาดและป่าดงดิบที่ผสมผสานกัน มีต้นไม้ขนาดใหญ่อย่างละมุดป่า และต้นจิกทะเล ยังมีสิ่งที่ไม่ใหญ่เหล่านี้มีเสน่ห์มากยิ่งขึ้นก็คือเฟิร์น ข้าหลวงหลังลายที่เกาะอยู่ตามลำต้นและกิ่งก้าน กับไม้เครือเถาจำพวกหวาย ที่เกาะเกี่ยวเชื่อมโยงแมกไม้เหล่านี้ให้ดูสมกับเป็นป่าดงดิบในเขตรมสุข จนกลายเป็นแดนสวรรค์ของกระรอกจำนวนมากที่วิ่งไปมาบนยอดไม้ ค้างคาวแม่ไก่ขนาดใหญ่ที่ห้อยหัวกันอยู่มากมายราวกับผลของไม้นั้น และตัวแลนหรือตะกวดที่อาศัยอยู่อีกมาก แม้จะเป็นเกาะที่ห่างไกลจากแผ่นดินและผืนป่าอื่นๆ แต่หมู่เกาะสิมิลันกลับสำรวจพบนกต่างๆ เกือบ ๔๐ ชนิด ซึ่งมีนกหายากอย่างนกกลุ่มพูขาว ที่บินว่องไวปราดเปรียว และนกที่ใกล้สูญพันธุ์อย่างนกขาปีโนน ที่ถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของหมู่เกาะสิมิลัน เป็นนกจำพวกเดียวกับนกฟิราบแต่มีขนแผงที่คอเป็นพวยาว มีนิสัยแปลกเพราะชอบเดินหากินอยู่ตามพื้นดินมากกว่าที่จะบินบนท้องฟ้า และเรียนรู้ที่จะทำความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว จนกลายเป็นเจ้าบ้านที่ดี คอยต้อนรับนักท่องเที่ยวอยู่ตลอดเวลา และหากนักท่องเที่ยวเดินทางใน

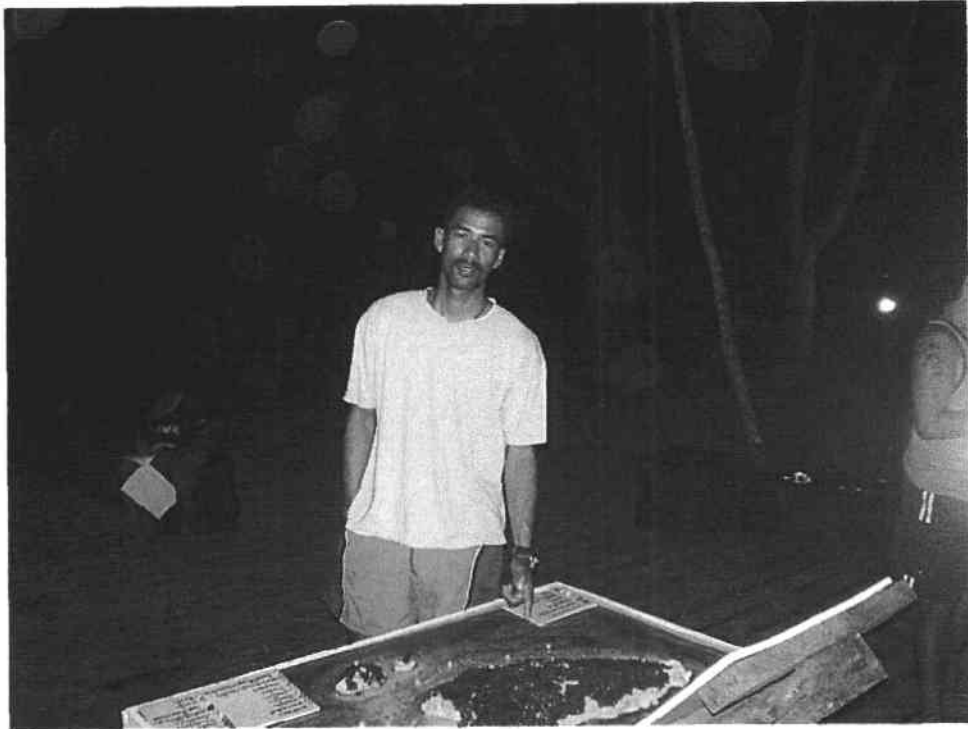
เส้นทางศึกษาธรรมชาติถึงหาดเล็ก ก็将与พบกับชายหาดที่ทอดตัวเป็นแนวยาว ซึ่งเป็นแหล่งดำน้ำตื้นที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่งและยังเป็นที่ตั้งของศูนย์ปฏิบัติการชุดเฉพาะกิจทางทะเลด้วย กิจกรรมอีกอย่างหนึ่งบนเกาะเมียงหรือเกาะ 4 ก็คือ นักท่องเที่ยวสามารถชมพระอาทิตย์ขึ้นได้ที่จุดชมวิวลานข้าหลวง ซึ่งมีเฟิร์นข้าหลวงหลังลายขึ้นอยู่มากมาย บนความสูง 450 เมตร จะได้เห็นภาพของโค้งหาดทรายสีขาวของหาดเล็กทอดยาวไปจรดโขดหิน มองเห็นร่องน้ำลึกสีน้ำเงินเข้ม กับแนวน้ำตื้นเหนือพื้นทรายที่น้ำทะเลเป็นสีฟ้าครามสดใส และชมความงามเมื่อยามพระอาทิตย์ตกได้ที่จุดชมพระอาทิตย์ตกหลังพระตำหนักด้านหาดหน้าได้อีกด้วย และนอกจากธรรมชาติที่สวยงามของหมู่เกาะสิมิลันแล้ว อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันยังเป็นสถานที่ซึ่งมีคุณค่าอันประเมินไม่ได้ที่ทุกคนต้องร่วมกันรักษาเป็นมรดกทางธรรมชาติตลอดไป ทุกวันนี้ จึงมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่สร้างสรรค์กิจกรรมการเก็บขยะบริเวณชายหาด ซึ่งนอกจากจะได้ความเพลิดเพลินแล้ว ยังช่วยอนุรักษ์ความสวยงามของธรรมชาติให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืนอีกด้วย

ผนวก ค
ภาพโครงสร้างรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model)

แสดงสภาพพื้นที่ของเกาะเมียง (เกาะ4)

ผนวก ง
ภาพรูปแบบจำลองภูมิทัศน์ (Model)

แสดงสภาพพื้นที่ของเกาะเมียง (เกาะ4) จัดแสดงไว้ที่ลาน 8 เหลี่ยม

ผนวก ๑
วีซีดี (VCD)

**การแนะนำเกาะ การให้บริการบนเกาะเมือง (เกาะ4)
ประเภทการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว**

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. "การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: วิถีทางสู่การก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน."

นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ECOTOURISM) ปี

พ.ศ. 2538 – 2539 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด, 2537.

จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์. ยุทธวิธีการประชาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

จิราวุธ วารินทร์. CD/VCD/DVD ด้วย Nero Express 6 และโปรแกรมต่าง ๆ นนทบุรี: ไรต์ซี, 2547.

ดวงพร คำคุณวัฒน์ และ วาสนา จันทร์สว่าง. สื่อสาร...การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์, 2541.

เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ. พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนัก

ท่องเที่ยวชาวไทย. นครปฐม: โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน

มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.

บุษบา สุธีธร. "กลุ่มประชาชนเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์." ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการ

โฆษณาและการประชาสัมพันธ์. หน่วยที่ 13. นนทบุรี: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529.

พรทิพย์ พิมลสินธุ์. การเลือกสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: คณะวารสารศาสตร์และ

สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.

พรทิพย์ พิมลสินธุ์. การเลือกสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์. โครงการวิจัยเสริมหลักสูตร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

พรทิพย์ พิมลสินธุ์. เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการโฆษณาและ
การประชาสัมพันธ์. หน่วยที่ 12. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,
2529.

พรทิพย์ พิมลสินธุ์. แนวทางการติดตามและการประเมินผลการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพัฒนานโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์, 2542.

พรทิพย์ พิมลสินธุ์. ภาพพจน์นั้นสำคัญยิ่ง: การประชาสัมพันธ์กับภาพพจน์. กรุงเทพมหานคร:
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.

สมควร กวียะ. "แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนงานประชาสัมพันธ์." การวางแผนประชาสัมพันธ์.
นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530.

เสรี วงษ์มณฑา. ประชาสัมพันธ์: ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร:
บริษัท ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด, 2542.

วิทยานิพนธ์

จตุรเทพ โควินทวงศ์. "บทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้จังหวัดระนอง." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.

ทองศักดิ์ นิเวศน์รังสรรค์. "การศึกษาเปรียบเทียบสถานการณ์หน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล
เอกชน." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.

มธุวรรณ พลวัน. "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

สุขเกษม โยธาสุมุท. "งานบริการข่าวสารของรัฐบาลในต่างประเทศ: ศึกษาโครงสร้างและการปฏิบัติงานของสถานเอกอัครราชทูตไทย สำนักงานแถลงข่าวไทย และ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประชาชนกรุงลอนดอน." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

โสรัถยา เบียมใจ. "การประชาสัมพันธ์เพื่ออนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่าของมูลนิธิสืบนาคะเสถียร ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการนิทานบอกเล่าเก้าสิบ โครงการที่ 1." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

เอกสารอื่น ๆ

กองวิชาการและฝึกอบรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. "ความหมายและความสำคัญของการท่องเที่ยว." อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. เอกสารเผยแพร่, น. 3.

ผู้ช่วยอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน, "โครงสร้างการบริหารงานของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน," อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา, 2545

รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน, 2543.

รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน, 2544.

รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน, 2545.

รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน, 2546.

รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน, 2546.

รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน, 2547.

วัชรพล อนิวรรตการ. "กระบวนการผลิต Video Presentation ในรูปแบบสารคดี: ศึกษาเฉพาะ Video แสดงกรรมวิธีผลิตเหล็กโครงสร้างรูปพรรณของบริษัท เหล็กสยามยามาโตะ จำกัด." สารนิพนธ์บัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. โครงการศึกษาทบทวนแผนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2536.

ส่วนทรัพยากรที่ดินและป่าไม้สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. รายงานฉบับร่าง ข้อมูลพื้นฐาน แผนแม่บทการจัดการพื้นที่ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา พ.ศ. 2542 – 2546. พังงา: ส่วนทรัพยากรที่ดินและป่าไม้สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, 2542.

ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้.

รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ปีงบประมาณ 2535 – 2545. พังงา:

ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, 2545.

ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้.

รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน ปีงบประมาณ 2546 – 2547. พังงา:

ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, 2547.

ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันปีงบประมาณ 2541. พังงา: ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, 2541.

ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, รายงานสรุป อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลันปีงบประมาณ 2546. พังงา: ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, 2546.

สวนอุทยานแห่งชาติ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้. "รายงานการประชุมสัมมนา เรื่อง
อุทยานแห่งชาติกับนันทนาการและการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้าเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน."
ที่โรงแรมหลุยส์แควีรีน, 27-28 กรกฎาคม 2539.

สมุดรวมความคิดเห็นจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบนเกาะเมียง (เกาะ4) ตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน
พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2545.

สัมภาษณ์

จันทิภา แสงทรัพย์. เจ้าหน้าที่ตำแหน่งประชาสัมพันธ์. สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2546.

จิราวรรณ สันฐะมิตร. เจ้าหน้าที่ตำแหน่งพนักงานทั่วไป. สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2546.

ชลทร บุญนาค. นักท่องเที่ยวชาวไทย. สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2546.

ชลทิรา บุญนาค. นักท่องเที่ยวชาวไทย. สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2546.

นารี ดำรงค์วิทยานุกูล. นักท่องเที่ยวชาวไทย. สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2546.

นักท่องเที่ยวผู้ไม่ประสงค์ออกนาม. นักท่องเที่ยวชาวไทย. สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2546.

พันทิพา ไชยจิตรณรงค์. นักท่องเที่ยวชาวไทย. สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2546.

ศักดิ์ศรี หงษ์เวียงจันทร์. เจ้าหน้าที่ตำแหน่งพนักงานทั่วไป. สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2546.

สุमितตา เฟื่องฟู้ง. นักท่องเที่ยวชาวไทย. สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2546.

Books

Cutlip, Scott M. and Center, Allen H. Effective Public Relations. 5th ed.

New Jersey: Perntice-Hall, Inc., 1978.

Jefkins, Frank. Effective PR Planning. Great Britain: Foto Driect (Printers) Limited, 1980.

Newson, Doug; Turk, Judy Vanslyke and Kruckeberg, Dean. This is PR; The Realities of Public Relations. 7th ed. Belmont Cal.: Wadsworth Thomson Learning, 1999.

ประวัติการศึกษา

ชื่อ	สุภัทรา เผ่าพงษ์คล้าย
วันเดือนปีเกิด	30 กรกฎาคม 2513
วุฒิการศึกษา (ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี)	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาบริหารงานบุคคล มหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2537